

ΤΑ ΔΗΜΩΔΗ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΨΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΡΑΚΟΝΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ*

Εἰς τὸ δημοσιευθὲν ἀνωτέρω (σ. 66-67) ἀργεῖον ᾠσμα τοῦ ἀγίου Γεωργίου δὲν προσεθέσαμεν ἀναγραφὴν τῶν ἐκδεδομένων παραλλαγῶν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐκρίναμεν χρήσιμον ὅπωςδῆποτε νὰ ἐπιφέρωμεν περὶ τούτων παρατηρήσεις τινάς, αἵτινες θὰ ὑπερέβαινον τὰ στενὰ ὄρια βραχείας βιβλιογραφικῆς σημειώσεως. Τὸ ᾠσμα καταλέγεται εἰς τὰ ὀλίγιστα ἐκεῖνα μνημεῖα τῆς δημῶδους ποιήσεως, τῶν ὁποίων καταφανὴς εἶναι ἡ συνάφεια πρὸς γραπτὰς θρησκευτικὰς παραδόσεις καὶ εὐκαιρον θὰ ἦτο νὰ ἐξακριβωθῆ ὡς ἐνεστι πληρέστατα ὁποῖα ἡ ροπή, ἦν ἔσχον αὗται εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ ᾠσματος, ἢ ἂν τὰνάπαλιν καὶ κατὰ πόσον δημῶδεις παραστάσεις καὶ δοξασίαι εἰσεχώρησαν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν.

Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπράγματευσθῆ ἐπ' ἐσχάτων ὁ Joh. B. Aufhauser ἐν ἀξιολόγῳ συγγράμματί του¹, ὅπερ εἶναι παράρτημα τρόπον τινὰ καὶ συμπλήρωμα τοῦ πολυτίμου περὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἔργου τοῦ Κρουμβάχερ, τοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του ἐκδοθέντος². Ἄλλ' ὁ Aufhauser δὲν ἐξήτασε εἰμὴ δύο μόνον παραλλαγὰς τοῦ δημῶδους ἑλληνικοῦ ᾠσματος, τὴν παρὰ Κανελλάκη χιακὴν καὶ τὴν παρὰ Γιάνναρη κρητικὴν, τῶν δ' ἄλλων παραλλαγῶν ἐγίνωσκε μόνον τὰς δημοσιευθείσας ἐν τοῖς Νεοελληνικοῖς Ἀναλέκτοις καὶ αὐτὴ ἡ σπουδαιοτάτη κυπριακὴ παραλλαγή, τῆς ὁποίας ἀνάλυσιν περιέλαβον πρὸ τεσσαρακονταετίας καὶ πλέον εἰς ἀτελεῖ τινὰ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος πραγματείαν μου³, παρέμεινεν ἄγνωστος εἰς αὐτόν. Ἄνευ δὲ τῆς παρεξετάσεως τῶν ἐκ διαφόρων ἑλληνικῶν χωρῶν παραλλαγῶν, ὧν αἱ πλεῖσται μὲν συμπληρῶνουσιν ἀλλήλας, τινὲς δ' ἐμφαίνουσι σαφεῖ τὰ ἴχνη ἐπιδράσεων ποικίλων προελεύσεων, εἶναι ἐπισφαλὲς νὰ συναγάγωμεν πορίσματα περὶ τῆς ἀμοιβαίας σχέσεως τοῦ συναξαρίου καὶ τοῦ ᾠσματος.

* Ἐδημοσιεύθη εἰς περ. Λαογραφία 4 (1913-14), σ. 185-235.

1. Aufhauser, Das Drachenwunder des heiligen Georg in der griechischen und lateinischen Ueberlieferung, Leipzig 1911, σ. 162-163 (Byzantinisches Archiv als Ergänzugs der Byzantinischen Zeitschrift hrg. von Aug. Heisenberg, τεῦχ. 5).

2. K. Krumbacher, Der heilige Georg in der griechischen Ueberlieferung. Aus dem Nachlasse herausgegeben von A. Eberhard, München 1911, 4ον, σ. XLIV, 332 (Abhandlungen der Bayer. Akademie d. Wissenschaften, philos. — philol. u. hist. Klasse XXV, 3).

3. Ν. Γ. Πολίτου, Περσεύς καὶ ἅγιος Γεώργιος ἐν Εἰρηναίου Ἀσωπίου, Ἄττικῃ ἡμερολογ. τοῦ 1872, σ. 174-193. Πρβλ. καὶ Ἐστίαν, 1876, τ. Α', σ. 264-271.

Αί γνωσταί ἡμῖν μέχρι τοῦδε παραλλαγαί τοῦ ἄσματος ἀνέρχονται εἰς 27. Ἐπισημασθέντες ταύτας ὡς, διακρίνοντες ἐκάστην δι' ἐνὸς στοιχείου τοῦ ἀλφαβήτου.

Α (Κύπρου) Σακελλαρίου, Κυπριακά, ἐν Ἀθ. 1868, τ. Γ', σ. 62-66, ἀρ. 25· Β' ἐκδ., ἐν Ἀθ. 1890, τ. Β', σ. 94-98, ἐξ 155 στίχων.

Β (Κρήτης) Β¹ Jeannaki, Ἄσματα κρητικά, Lpz. 1876, ἀρ. 1, σ. 1-3, ἐκ στ. 69. Τὸ αὐτὸ παρὰ Ἀριστείδ. Κριάρη, Κρητικά ἄσματα, ἐν Χανίοις 1909, σ. 7-10, ἐκ στ. 68.

Β² Ἐλπίδος Μελαίνης [Schwartz], Κρητικὴ μέλισσα, ἐν Ἀθ. 1873, σ. 9-11· ἐκδ. Β', ἐν Ἀθ. 1888, σ. 5-7, ἐκ στ. 48.

Β³ Ἐμμ. Δ. Φραντζεσκάκη, Ἡ Ἀριάδνη, ἐν Ἀθ. 1883, σ. 39-41, ἐκ στ. 64. (Ἀσημαντοὶ διαφοραὶ ἀπὸ τοῦ Β¹).

Γ (Θήρας) Γ¹ Νεοελληνικά ἀνάλεκτα, ἐν Ἀθ. 1881, τ. Β', σ. 421-422, ἀρ. 2, ἐκ στ. 36.

Γ² Αὐτ., σ. 422-423, ἀρ. 3, ἐκ στ. 29.

Δ (Σίφνου) Κ. Dieterich, Sprache u. Volksüberlieferung der südlichen Sporaden, Wien 1908, σ. 346-347, ἀρ. 24, ἐκ στ. 32.

Ε (Χίου) Κανελλάκη, Χιακά ἀνάλεκτα, ἐν Ἀθ. 1890, σ. 87-89, ἀρ. 71, ἐκ στ. 58.

Ζ (Λέσβου) Georgeakis et Pineau, Le Folk-lore de Lesbos, Paris 1904, σ. 256-259 (ἐν γαλλικῇ μεταφράσει).

Η (Σύρου) Ἀνατολικὴ ἐπιθεώρησις, ἐν Σμύρνη 1873, τ. Α', σ. 406-407, ἐκ στ. 40.

Θ (Νισύρου) Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος, τ. ΙΘ', σ. 203-204, ἀρ. 1, ἐκ στ. 65.

Ι (Καστελλορίζου, Μεγίστης) Ἀνέκδοτος παρὰ Ἀχιλ. Σ. Διαμαντάρη (1913), ἐκ στ. 58.

Κ (Ἄργους) Λαογραφία Δ' 66-67, ἀρ. 11, ἐκ στ. 51.

Λ (Κορίνθου) Ἀνέκδοτος παρὰ μαθητοῦ τοῦ γυμνασίου διὰ τοῦ καθηγητοῦ Δ. Χρ. Δουκάκη, ἐκ στ. 34.

Μ (Κλεωνῶν Κορινθίας) Λελέκου, Δημοτ. ἀνθολογία, ἐν Ἀθ. 1868, σ. 216-217, ἐκ στ. 33.

Ν (Στεμνίτης τῆς Γορτυνίας) Ἀνέκδοτος παρὰ μαθητοῦ τοῦ ἐν Δημοτσάνῃ γυμνασίου διὰ τοῦ γυμνασιάρχου Κ. Π. Κασιμάτη (1889). Ἀτελής.

Ξ (Καλαμάτας τῆς Μεσσηνίας) Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος, τ. Η', σ. 500, ἀρ. 13, ἐκ στ. 43.

Ο (Ἀθηνῶν) Ἐβδομάς, ἐν Ἀθ. 1884, τ. Α', σ. 64, ἐκ στ. 25.

Π (Ἀγγελοκάστρου τῆς Ὠλενίας ἐν Αἰτωλία) Ἀνέκδοτος παρὰ τοῦ δημοδιδασκάλου Χ. Μαγγίνα (1888), ἐκ στ. 40.

Ρ (Λευκάδος) Πλάτων, 1880, τ. Β', σ. 486-487, ἀρ. 13, ἐκ στ. 30.

Σ (Ἡπείρου)⁴ Νεοελλ. ἀνάλ., τ. Α', σ. 88.21, ἐκ στ. 22.

4. Δὲν σημειοῦται ἡ προέλευσις ἐν τῇ ἐκδόσει, ἀλλ' ὑποθέτομεν ὅτι εἶναι ἠπειρωτικὴ ἢ παραλλαγή, διότι ἐδόθη ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Παύλου Λάμπρου, τοῦ ὁποῦ ἡ συλλογὴ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπετελεῖτο ἐξ ἠπειρωτικῶν ἄσμάτων.

Τ (Ἡπείρου) Ἀραβαντινοῦ, Συλλογὴ δημοδῶν ᾠσμάτων, ἐν Ἀθ. 1880, σ. 127-128, ἀρ. 159, ἐκ στ. 44.

Υ (Ἀγ. Γεωργίου Νηλείας τῆς Μαγνησίας) Ἀνέκδοτος παρὰ τοῦ δημοδιδασκάλου Π. Βογιαντζῆ (1888), ἐκ στ. 45.

Φ (Καρυῶν Καβακλῆ τῆς Θράκης) Λουλουδοπούλου, Συλλογὴ ἀνέκδοτος, ἐν Βάρνη 1903, σ. 85-87, ἐκ στ. 58.

Χ (Βάρνης) Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος, τ. Η', σ. 500-501, ἀρ. 14, ἐκ στ. 49.

Ψ (Βάρνης) Ἀνέκδοτος παρὰ Χ. Ι. Μυστακίδου (1871), ἐκ στ. 27.

Ω (Σινασοῦ τῆς Καππαδοκίας) Ι. Σαραντίδου Ἀρχελάου, Ἡ Σινασός, ἐν Ἀθ. 1899, σ. 167-168, ἐκ στ. 36.

Τὸ ᾠσμα τοῦτο ἀλλαχοῦ μὲν ἐσυνηθίζετο νὰ τραγουδῆται, εἰς παλαιότερους μάλιστα χρόνους, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου τὴν 23 Ἀπριλίου ὑπὸ ὁμίλων περιερχομένων τὰς οἰκίας⁵, ἐν Ἄργει δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐξω τῆς ἐκκλησίας, ὅπου ἐγίνετο χορός, καὶ εἰς ἄλλας ἑορτάς, ὡς τραγοῦδι χοροῦ, πλὴν τῶν Ἀπόκρεων (βλ. ἀνωτέρω σ. 67). Συνηθέστερον ἀπαγγέλλεται, ἐγὼ τοῦλάχιστον τὴν Ξ παραλλαγὴν ἔγραψα καθ' ὑπαγόρευσιν γυναικὸς ἐν Καλαμάτᾳ, οὐδέποτε δὲ τὸ ἤκουσα τραγουδοῦμενον⁶.

Κοινὸν πασῶν τῶν παραλλαγῶν ἐξωτερικὸν γνώρισμα εἶναι ὁ ὁμοιοκατάληκτος πολιτικὸς στίχος, τοῦτο δὲ βεβαίως τὸ γνώρισμα θὰ εἶχε καὶ τὸ πρωτότυπον τῆς ἐκ μεταφράσεως μόνον γνωστῆς Ζ παραλλαγῆς. Ἡ παρατηρούμενη δ' ἐνιαχοῦ ἔλλειψις τῆς ρίμας ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἐκπτώσεως τῶν ὁμοζύγων στίχων. Δὲν παρουσιάζονται δ' αἱ παραλλαγαὶ αὗται εἰμῆ-ἐποσειώδεις διαφορὰς ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἐμοσαινεται ἐκ τῆς ἐπομένης ἀναλύσεως, καὶ ἐκ τούτου εἰκάζεται ὅτι ἐν καὶ μόνον εἶναι τὸ ἀρχικὸν ᾠσμα, ἢ τὸ πολὺ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν καὶ δεύτερον, ἐξ αὐτῆς προήλθεν ἡ κυπριακὴ Α παραλλαγή, διὰ τὴν ἐν πολλοῖς παρέκκλισιν ταύτης ἀπὸ τῶν λοιπῶν.

Ἀνάλυσις τῶν παραλλαγῶν.

1 Προίμιον. α'. Στ. 1-4 Ἐξυμνεῖται ὁ ἅγιος, ὁ καβαλλάρης, ὁ ἀρματωμένος μὲ σπαθί καὶ μὲ χρυσὸ ἢ ἀργυρὸ κοντάρι, ὁ φονεύσας τὸν δράκοντα ΑΒ¹ΙΤΩ. — β'. Στ. 1-2 Ὁμοίως ΔΗΛΜΠΡΤΦ. — γ'. Εἰς ἓνα μόνον στίχον Ο. — δ'. Συμφυρμός προίμιου καὶ διηγήσεως Β² Β³. — ε'. Ἐπὶ κλησις τοῦ ἁγίου πρὸς σωτηρίαν ἀπὸ τοῦ θηρίου Γ¹Γ²ΕΘΚΦΩ.

2 Τόπος. α'. Βεροῦτιν Α.

β'. σὲ τόπο ξακουσμένο Τ.

γ'. στοῦ Δράκου τὸ λιβάδι Β².

δ'. στὴ μεγάλη χώρα, σ' ἐκεῖνο τὸ πηγάδι Ξ.

ε'. στῆς χώρας τὸ πηγάδι Β¹Β³Δ.

5. Ἐν Ἡπείρῳ (Ἀραβαντιν., σ. 128).

6. Ἐν Καστελλορίζῳ τραγουδεῖται, ὁ δὲ κ. Ἀχ. Σ. Διαμαντάρας, ὁ ἀποστείλας μοι τὴν Ι παραλλαγὴν ἐσημείωσε τὸν ἦχον εἰς ἐκκλησιαστικὴν παρασημαντικὴν.

ζ'. σὲ μιᾶς χώρας πηγᾶδι Γ'ΖΛΝ.

ζ'. στὸν τόπο μας (στὴν χώρα μας) μέσα σ' ἓνα πηγᾶδι ΔΗΘΙΚΜΟΠ
ΥΦΧΨΩ.

η'. βρύση Γ²Σ.

θ'. μεγάλη βρύση Τ (τῆς λ. βρύση γίνεται ἀδιαφόρως χρήσις πρὸς δήλω-
σιν τοῦ φωλεοῦ τοῦ δράκοντος καὶ εἰς τινὰς τῶν παραλλαγῶν, αἵτινες ὡς τό-
πον ἀναφέρουσι πηγᾶδι Β¹Β³ΔΘΚΠΦΧ).

3 Ὁρισμένην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος οἱ κάτοικοι ἐξήρχοντο τῆς πόλεως
διὰ νὰ προμηθευθῶσι τροφᾶς καὶ νὰ ὑδρευθῶσι εἰς τόπον εὕρισκόμενον μα-
κρὰν Α.

4 Τὸ νερὸν ἐκράτει, ἐμποδίζων τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὑδρεύωνται

α'. δράκος μεγάλος ΑΓ²ΔΙΚ.

β'. δράκος πονηρὸς Α.

γ'. δράκος λέοντας ΑΓ².

δ'. θηριὸ Γ'Γ²ΘΜΞΟΣΧΨ.

ε'. θηριό-δράκος ΖΤ.

ς'. θηριό-δράκος μεγάλος Β²Β³ΔΕΚΡΥΩ.

ζ'. θηριό-λεοντᾶρι Β¹Β²Β³ΕΗΘΙΜΠΦ.

η'. δράκος φτερωτὸς Ζ.

θ'. στοιχειὸ ΚΛΝ.

ι'. λεοντᾶρι ΛΞ.

5 Ὁ δράκος ἐσκλάβωσε τὴ βασίλισσάν Ν.

6 Ὁ δράκος κατέπινεν ὁποῖον ἀνθρώπον ἐβλεπε Ω.

7 Οἱ ἄνθρωποι ἀπεφάσισαν νὰ παρέχωσιν εἰς τὸν δράκον πρὸς τροφήν
ὄρισμένον ἀριθμὸν παιδιῶν Α.

8 α'. Ὁ δράκος ἂν δὲν ἔτρωγεν ἀνθρώπον δὲν ἄφηνε τὸ νερὸν Ω.

β'. Ἦθελεν ἀνθρώπον ὅταν ἐπέινα Ρ.

γ'. Ἦθελεν ἀνθρώπον κάθε σαββάτο βράδυ ΘΜΨ.

δ'. — κάθε πρωὶ Γ¹.

ε'. — κάθε πρωὶ καὶ βράδυ Β¹Β³ΔΕΖΗΙΚΛΤΥΦΧ.

ς'. — ἓνα τὸ δειλινὸ καὶ ἓνα τὸ βράδυ Ξ.

ζ'. — ἀργά, ταχιά καὶ βράδυ Β².

η'. — πρωὶ, γιόμα, βράδυ Π.

9 α'. Μίαν φορὰν ποῦ δὲν ἐπῆγαν ἀνθρώπον, ἐστέρεψε τὸ νερὸν, καὶ τό-
τε ἀπεφάσισαν νὰ ὀρίζουν διὰ κλήρου ποῖος θὰ γίνεται βορὰ τοῦ δράκου Θ
ΜΟΠ.

β'. Ὁρίζετο μὲ κλήρους ποῖος θὰ δοθῆ εἰς τὸν δράκον Γ¹ΔΛ.

γ'. Καθεὶς κατὰ σειράν ἀπὸ τὰ παιδιά του ἔπεμπε τοῦ δράκου τὸ ἓνα Α.

δ'. Ὁρίζετο μὲ κληρὸν ἓνα παιδί ἀπὸ κάθε οἰκογένειαν νὰ δίδεται εἰς τὸν
δράκον Β¹Β²Β³ΕΗΙΚΜΡΣΤΥΦ.

ε'. Μόνον παιδιά πτωχῶν παρεδίδοντο εἰς τὸν δράκον, μέχρις οὗ οἱ πτω-
χοὶ ἀπῆτησαν νὰ μὴ τρέφουν αὐτοὶ μόνοι τὸ θηρίον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄρχοντες,
καὶ νὰ ὀρίζεται μὲ κληρὸν τίνος παιδί θὰ δοθῆ Ψ.

10 α'. Ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ βασιλέως νά δώσῃ εἰς τόν δράκον τήν μονογενῆ θυγατέρα του Α.

β'. Ἐλαχεν ὁ κλῆρος εἰς τήν μονογενῆ θυγατέρα τοῦ βασιλέως Β¹Β²Β³ Γ¹Γ²ΔΕΖΗΘΙΚΛΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

11 α'. Ὁ βασιλεὺς ἐκὼν ἄκων, ἐπειδὴ ἄλλως ἐκινδύνευεν ἡ χώρα νά καταστραφῆ, ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά του, ἀπεφάσισε νά πέμψῃ εἰς τόν δράκον τήν θυγατέρα του Α.

β'. Ὁ βασιλεὺς μετὰ τήν κλήρωσιν κλαίων καὶ ὀδυρόμενος ἐπιτρέπει νά σταλῆ ἡ κόρη του Β³.

γ'. Ὁ βασιλεὺς ἐμαύρισε τὸ σπίτι του κ' ἔπεσε νά πεθάνῃ Ρ.

δ'. Ὁ βασιλεὺς ὀδύρεται καὶ κτυπᾷ τὸ κεφάλι του Λ.

ε'. Ὁ βασιλεὺς ἰκετεύει τὸν λαὸν νά στείλουν ἄλλον ἀντὶ τῆς μονογενοῦς θυγατρὸς του, λαμβάνοντες εἰς ἀντάλλαγμα ὅλην τήν περιουσίαν του. Β²ΕΗΘΙΚΛΜΞΟΠΣΤΥΦΧΨ (δὲν διευκρινεῖται ἂν ὁ βασιλεὺς ἦ ἡ βασίλισσα) Ω.

12 Ὁ λαὸς ἀπορρίπτει μετ' ἀγανακτήσεως τήν πρόσφοράν τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπειλεῖ νά παραδώσῃ αὐτὸν τόν ἴδιον εἰς τόν δράκον ἂν ἀρνηθῆ νά ὑποκύψῃ εἰς τήν ἀπόφασιν τῆς μοίρας. Ὁ βασιλεὺς ὑποκύπτει Β¹Β²ΕΗΘΙΚΛΜΞΟΠΣΤΥΦΧΨΩ.

13 α'. Ἡ βασιλοπούλα εἰσέρχεται εἰς τὸ θαμνίσκιον τῆς νά στολισθῆ· φορεῖ χρυσὰ φορέματα ἀπομέσα, ἀπέξω μαργαριτάρια, καὶ εἰς τὸ κεφάλι κορῶν.

β'. Ὁ βασιλεὺς παραγγέλλει νά τὴν στολίσουν Β¹Β³Γ¹ΕΗΘΙΚΛΜΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

γ'. Τὴν στολίζουν με ὀλόχρυσά φορέματα, μαργαριτάρια καὶ ἀτίμητα πετράδια Β¹Β³Γ¹ΕΘΙΡΦΧΩ.

δ'. Ὁ βασιλεὺς παραγγέλλει νά τὴν στολίσουν σὰ νύφη (ἢ ὁ λαὸς τὴν στολίζει σὰ νύφη) Β¹Β³ΕΗΘΙΚΛΜΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

14 α'. Βλέπουσα ἀπαγομένην τὴν βασιλοπούλαν ὀδύρεται ἡ μάγνα τῆς, δίδει τὴν εὐχήν τῆς, λέγει ὅτι ἐνῶ ἠλπίζε νά τὴν ὑπανδρεύσῃ, τώρα αἴφνης τὴν πέμπουν δῶρον εἰς τόν δράκοντα Α.

β'. Ἡ μάγνα προσθέτει ὅτι διὰ νά τὴν σώσῃ θά ἔδιδε τὸ βασίλειόν τῆς Α.

γ'. Ὀδυρμοὶ καὶ λόγοι τῆς μάγνας Β¹Β³.

δ'. Ὀδυρμοὶ βασιλέως, λέγει ἄς τάξω πῶς δὲ σ' εἶδα ποτέ μου Β¹Β³.

ε'. Ὀδυρμοὶ βασιλέως καὶ βασιλίσσης κατὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ΖΙ.

ς'. Πάντες ὀδύρονται Ζ.

15 α'. Ἡ βασιλοπούλα μεταβαίνει μόνη εἰς τοῦ δράκοντος τὸν φωλεὸν (τὸ σκιάδιον) Α.

β'. Μεταβαίνει συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ λαοῦ Β¹Β²Β³Γ²ΗΘΙΠΡΣΦΧΨΩ.

γ'. Ὅταν ἐπήγαιναν τρέμαν τὰ ὄρη Ο.

16 α'. Ὅταν ἐφθασεν ἐκάθισεν εἰς βράχον (πέτραν ριζιμιάν) Α.

β'. Οἱ συνοδεύοντες τὴν ἔφεραν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ πηγαδιοῦ Γ¹ΕΙΦΩ.

γ'. Οί συνοδεύοντες τὴν ἔδεσαν με ἀλυσίδες Γ²ΕΙΚΞΡΦΩ.

δ'. Ὁ λαὸς ἀφοῦ τὴν ἔδεσεν με ἀλύσεις καὶ σχοινία εἰς δένδρον, ἔφυγεν Β².

17 α'. Ἡ βασιλοπούλα θρηνεῖ καὶ προσεύχεται. Προσευχὴ ὅπως τὴν λυτρώσῃ ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ δράκοντος. Ἀπὸ τὸν θρῆνον τὸν πολὺν τὴν ἐπῆρεν ὄπνος Α.

β'. Θρηνεῖ ἐγκαταλειφθεῖσα Γ²ΔΚ.

γ'. Καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου Β²Β³.

δ'. Ἀπὸ τὸ φόβο της φωνάζει Ἄη Γιώργη μ' γλύτω με κ' ἐγὼ ἄς σέ ζωγραφίσω Ω.

ε'. Ἐνας φτωχὸς εἶδε τὴν βασιλοπούλα, τὴν ἐλυπήθη καὶ παρεκάλεσε τὸν Ἄη Γεώργη νὰ τὴν λυτρώσῃ Ξ.

18 α'. Ὁ θεὸς ἐπήκουσε τὴν προσευχὴν της, καὶ ἡ βασιλοπούλα εἶδεν ἐνώπιόν της τὸν ἅγιον Γεώργιον ἀπὸ τὴν Καπαδοκίαν, καβαλλάρην εἰς γρίβαν, με χρυσὸν ξίφος (χατζάριν) Α.

β'. Ὅταν ἔφθασεν ἡ βασιλοπούλα εἶδεν ἓνα καβαλλάρην ΛΣ.

19 α'. Ὁ ἅγιος ἐπέρνα ἀπὸ ἐκεῖ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν Α.

β'. Ὁ ἅγιος ἐπεφάνη εἰσακούσας τὴν προσευχὴν της Ω.

γ'. Ὁ ἅγιος διαβαίνων ἐκεῖθεν συνήνητος κατὰ τύχην τὴν βασιλοπούλαν Β¹Β³ΔΗΝΞ.

δ'. Ὁ ἅγιος ἤρχετο διὰ νὰ τὴν σώσῃ Γ²Γ²ΕΤ.

ε'. ἤρχετο διὰ νὰ τὴν σώσῃ φωνεῖσάν το θηρίον Β²ΘΙΚΜΠΡΥΦ.

ς'. ἤρχετο καβαλλάρης Γ¹ΗΝΤ.

20. Ἐνῶ ἤρχετο ὁ ἅγιος συνήνητος σὲ μιὰ παντέρμη μεριά τὸν Σατανᾶν, ὅστις τὸν ἠρώτησε διατί τόσον βιάζεται. Ὁ ἅγιος τοῦ λέγει καταραμένε σατανᾶ, πῶς ξέρεις τὸ ὄνομά μου, ποῦ ἐγὼ εἶμαι ξένος ἀπ' ἐδῶ; Τ.

21 α'. Ὁ ἅγιος ἐρωτᾷ τὴν βασιλοπούλαν τί θέλει εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ δράκοντος Α.

β'. — τί ζητεῖ εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ λαγκάδια Β¹Β³.

γ'. — διατί κλαίει ΔΖ.

22 Ἡ βασιλοπούλα προτρέπει τὸν ἅγιον νὰ φύγῃ διὰ νὰ μὴ τὸν φάγῃ ὁ δράκος ΑΒ¹Β³Γ²ΕΗΘΙΑΝΞΠΣΤΥΦΧΨ.

23 Ὁ ἅγιος πεζεύει καὶ δίνει τὸν γρίβαν του εἰς τὴν βασιλοπούλαν διὰ νὰ τὸν σιργιανίσῃ νὰ ξιδρώσῃ Α.

24 α'. Ὁ ἅγιος ὑπόσχεται ὅτι θὰ ξαπολύσῃ τὸ νερὸ Α.

β'. — ὅτι θὰ σκοτώσῃ τὸ θηρίον Β¹Β²Γ¹Γ²ΕΘΙΚΜΝΠΤΥΦ.

25 Ἡ βασιλοπούλα δὲν πιστεύει τὸν ἅγιον ἀλλὰ νομίζει ὅτι τῆς τὰ λέγει διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ ΓΥΧΩ.

26 α'. Ὁ ἅγιος καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ὄπνου, πλαγιάζει καὶ ἀποκοιμᾶται Α.

β'. Ὁ ἅγιος ξαπέζεψε καὶ κάθισε ὀλίγο ν' ἀκουμπήσῃ Τ.

γ'. — εἶπε εἰς τὴν βασιλοπούλαν ν' ἀπλώσῃ τὴν ποδιάν της ν' ἀποκουμπήσῃ (ἢ νὰ κοιμηθῇ) Γ¹Θ.

- δ'. — ἀπεκοιμήθη στὴ σέλλα τοῦ ἀπάνω Υ.
- ε'. — στὴν ἀλυσίδα Κ.
- ς'. — στὶς πέτρες Μ.
- ζ'. — στὰ γόνατα τῆς βασιλοπούλας Γ²ΔΕΗΠΦΧΨΩ.
- η'. — στὰ γόνατα τῆς βασιλοπούλας διὰ νὰ τὸν ψειρίση Β¹Β²Β³ΖΞ.
- 27 α'. Παρήγγειλεν εἰς τὴν βασιλοπούλαν ὅταν ἰδῆ τὸν δράκοντα νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ Α.
- β'. Παρήγγειλε νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ ἅμα ἀκούσῃ τὸ θηρίον Β²ΗΠ.
- γ'. — ἅμα ἀφρίσουν τὰ νερά ΖΩ.
- 28 α'. Ὁ δράκος ἐπεφάνη βρυχώμενος καὶ ἐξερεύγων φλόγας ἐκ τοῦ στόματος Α.
- β'. — ἀκονίζων τὰ δόντια τοῦ ΛΩ.
- γ'. — ἐκβάλλων τὴν γλῶσσαν καὶ κινῶν τὴν κεφαλὴν Ζ.
- 29 α'. Ὅτε ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ νερὸν ὁ δράκος ἔτρεμαν τὰ ὄρη Β²ΔΗ ΘΙΚΧ.
- β'. — τὰ νέφη Π.
- γ'. — ὁ τόπος Υ.
- δ'. — ἐσεῖετο τὸ πηγάδι Ι.
- ε'. — ἀφρισαν τὰ νερά Γ²ΖΤΩ.
- 30 α'. Ἡ βασιλοπούλα ἅμα ἤκουσε τὸν δράκον ἐδάκρυσε (ἢ ἔτρεχαν τὰ δάκρυνά της σὰν ποτάμι) Β¹Β²Β³Ζ.
- β'. Ἡ βασιλοπούλα ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἁγίου Π.
- γ'. Ἡ βασιλοπούλα ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἐφώναξε Ἄγιε μου Γιώργη! Β¹Β² Β³ΔΧ.
- 31 α'. Ὁ ἅγιος ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὸν μακρηθμόν τοῦ θηρίου Α.
- β'. — ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς βασιλοπούλας ΖΞ.
- γ'. — ἀπὸ τοὺς θρήνους αὐτῆς Κ.
- δ'. — ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆς Β¹Β²Β³ΔΧ.
- ε'. Ὁ ἅγιος ἀγρυπνεῖ καὶ βλέπει τὸ νερὸ ποῦ ἀφρίζει Ω.
- 32 α'. Ἡ βασιλοπούλα τὸν ἐξυπνᾷ καὶ τὸν παροτρύνει πάλιν νὰ φύγῃ Δ.
- β'. — καὶ τὸν παροτρύνει νὰ φονεύσῃ τὸ θηρίον ΘΙΚΥ.
- γ'. Ἡ βασιλοπούλα τὸν παροτρύνει νὰ φύγῃ Σ.
- δ'. — τὸν ἐξυπνᾷ Γ²ΤΨ.
- 33 α'. Ὁ ἅγιος τὴν ἐρωτᾷ πῶς ἔμαθε τὸ ὄνομά του. Τὸ ἔμαθεν ἐκ περιστερᾶς ἐπιφανείσης ὅτε ἐκοιμᾶτο ὁ ἅγιος καὶ κρατούσης σταυρὸν ἔχοντα ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα Β¹Β²Β³ΔΕΗΙΚΜΦΧ.
- β'. — ἐκ χελιδόνος Θ.
- γ'. Ἐπιφάνεια τῆς περιστερᾶς κατὰ τὸν ὕπνον τοῦ ἁγίου ΔΗΧ.
- δ'. Ἡ ἐρώτησις τοῦ ἁγίου γίνεται μετὰ τὸν φόνον τοῦ δράκοντος Β²Δ.
- 34 α'. Ὁ ἅγιος στρέφεται πρὸς ἀνατολάς καὶ κάμνει τὸν σταυρὸν τοῦ Β¹Β³Γ²ΕΘΙΚΜΟΥΦΧ.

β'. Ὁ ἅγιος ζώνεται τὸ σπαθί του Α.

γ'. — ἀρπάζει τὸ κοντάρι ΠΣΤ.

δ'. — ἱππεύει ΔΛΤ.

ε'. — ἱππεύει καὶ παίρνει ἀποπίσω του ἐπὶ τοῦ ἀλόγου καὶ τὴν κόρην Α
(βλ. 43 β').

35 α'. Ἡ βασιλοπούλα ἀπὸ τὸν φόβον της φωνάζει Ἐη Γιώργη Θ
(βλ. 30 γ').

β'. Ἡ βασιλοπούλα κάμνει τοῦτο μετὰ τὸν φόνον τοῦ δράκοντος ΕΙ
ΚΥΦ.

36 Χλευαστικοὶ λόγοι τοῦ δράκοντος πρὸς τὴν κόρην, ἀπειλὴ τοῦ ἁγίου
Α.

37 α'. Ὁ ἅγιος σκοτώνει τὸν δράκον ΡΣ.

β'. — τὸν σκοτώνει μὲ μίαν κονταριὰν Ζ.

γ'. — μὲ τὸ κοντάρι τὸν μακελλεῦει Δ.

δ'. — τὸν σκοτώνει μὲ μίαν κονταριὰ εἰς τὸ κεφάλι Π.

ε'. — εἰς τὸν λαιμὸν ΥΦ.

ς'. — μὲ μίαν κονταριὰν εἰς τὸ στόμα καὶ ἄλλην εἰς τὴν καρδίαν Β²Λ.

ζ'. — πληγώνει τὸν δράκον εἰς τὸ στόμα ΛΙΞΤ (μὲ κοντάρι Γ¹).

η'. — μὲ μίαν κονταριὰ κόβει τὸν λαιμὸν τοῦ Γ²ΘΚΧΨΩ.

θ'. — μίαν κονταριὰν εἰς τὸν λαιμὸν καὶ ἄλλην ἀνάμεσα στοῦ στόμα Β¹

38 α'. Τὸ ἄλογο περιέπλεξε τὰ πσινά που κόδια Λ.

β'. Πέφτει ὁ δράκος καὶ σφαδάζει εἰς τὸ γῶμα Β¹Γ¹ΕΗΙΜΟΦ.

39 α'. Ὁ ἅγιος ξαναδευτερώνει καὶ τοῦ κόβει τὸ κεφάλι Ι.

β'. — καὶ τὸν σκοτώνει Φ.

40 α'. Ὁ ἅγιος μὲ χρυσὴν ἄλυσιν δένει τὸν δράκον ἀπὸ τὸν λαιμὸν Β¹.

β'. Ὁ ἅγιος καταβιβάζει τὴν βασιλοπούλαν ἀπὸ τοῦ ἵππου Α.

γ'. Παραγγέλλει εἰς αὐτὴν νὰ σύρῃ τὸν δράκοντα εἰς τὴν πόλιν Α.

δ'. Ἡ βασιλοπούλα φοβεῖται νὰ πιάσῃ τὸν δράκοντα, διότι τὸν εἶδε νὰ
σφαδάζῃ Α.

ε'. Ἄλλ' ἔπειτα μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἁγίου τὸν ἔπιασε καὶ τὸν ἔσυρεν εἰς
τὴν πόλιν Α.

ς'. Ὁ δράκος συρόμενος μουγκρίζει Α.

ζ'. Ὁ ἅγιος σύρει τὸ σκοτωμένον θηρίον ἀπὸ τὴν οὐρὰν καὶ τὸ φέρει εἰς
τὸν βασιλέα Θ.

41 α'. Ὁ βασιλεὺς ἀκούων τοὺς μυκηθμοὺς τοῦ θηρίου τaráσσεται, ρα-
γίζεται ὁ θρόνος του Α.

β'. Οἱ ἐχθροὶ του λέγουσιν εἰς αὐτὸν ὅτι φέρει ἡ βασιλοπούλα τὸν δρά-
κοντα διὰ νὰ φάγῃ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν βασιλίσσαν καὶ δλους τοὺς περὶ αὐτὸν,
ἀλλ' οἱ μαθόντες τὴν ἀληθῆ αἰτίαν ἀνεκοίνωσαν ταύτην εἰς αὐτὸν καὶ ἐχάρη ὁ
βασιλεὺς Α.

42 Ὁ ἅγιος λέγει εἰς τὴν βασιλοπούλαν νὰ μὴ φοβῆται τοῦ λοιποῦ Β¹Β³.

43 α'. Ὁ ἅγιος λέγει εἰς τὴν βασιλοπούλαν νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τοὺς γονεῖς
τῆς ΥΦΧΨΩ.

β'. Ὁ ἅγιος καθίζει τὴν βασιλοπούλαν ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἵππου του καὶ τὴν ὀδηγεῖ εἰς τὸν βασιλέα Β'Β'Γ'Σ (βλ. 34 ε').

γ'. Ὁ ἅγιος παραδίδει τὴν βασιλοπούλαν εἰς τὸν βασιλέα Β'Β'Γ'ΖΘΡ.

44 α'. Ἡ βασιλοπούλα ἐρωτᾷ τὸν ἅγιον πῶς τὸν λέγουν ΕΗΙΚΛΞ ΠΤΦΧΨΩ.

β'. Ὁ ἅγιος ἀποκαλύπτει τὸ ὄνομά του εἰς τὴν βασιλοπούλαν ΕΗΙΚΛΞ ΠΤΥΨΩ.

γ'. — εἰς τὸν βασιλέα Β'Β'Γ'ΘΡΦΧ.

δ'. — εἰς τὸν βασιλέα ἢ τὴν βασιλοπούλαν Γ².

45 Ὄνομα. Γεώργης ΗΤ. Ἄη Γιώργης ΘΚΛΞΠΦΩ. Ἄη Γιωργάκης Ε. Γεώργιος στρατηγός Ρ. Γιώργης στρατιώτης Β'Β'Γ'Γ²ΙΧΨ.

46 Πατρίς. Ἀπὸ τὴν Καππαδοκίαν ΘΙΚΞΠΡΧΨΩ. (Κατὰ παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος) ἀπὸ τὴν Καππαοσία Γ¹. (Ὄμ.) Καππαθοκία Γ². (Συνεκδοχικῶς) ἀπὸ τὴν Καισαρεία ΕΦ. (Παρετυμολογικῶς) ἀπὸ τὴν Παπαδοσύνη Η. (Κατὰ σύγχυσιν πρὸς τὴν παρά τὴν Κρήτην νῆσον Κάρπαθον) ἀπὸ τὴ Σκαρπαθία Β'Β³.

47 α'. Ὁ βασιλεὺς θέλει ν' ἀνταμείψῃ τὸν σωτῆρα μὲ χάρισμα βασιλικὸ Β'Β'Γ'Γ².

β'. — νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν κόρην τοῦ σύζυγον καὶ τὸ βασιλεῖόν του ΑΓ'ΖΘΡ.

48 α'. Ὁ ἅγιος δὲν δέχεται τὰς προσφορὰς τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ ζητεῖ νὰ κτίσῃ οὗτος ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς δρακοντοκτονίας ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου Α.

β'. — παραγγέλλει εἰς τὴν βασιλοπούλαν νὰ κτίσῃ ὁ βασιλεὺς ἐκκλησίαν ΔΕΗΙΛ.

γ'. Ὁ ἅγιος μόνον χάρισμα θέλει ἐκκλησίαν μὲ εἰκόνα ἁγίου καβαλλάρη, ἄρματωμένου μὲ σπαθί κι ὀλόχρυσο κοντάρι Β'Γ'Γ²ΕΖΘΙΑΞΟΠΡΤΥΦΧΨΩ.

δ'. — μὲ εἰκόνα καβαλλάρη ποῦ σκοτώνει τὸ θεριὸ Ε.

ε'. — μόνον χάρισμα ἐκκλησίαν Β³.

ς'. Εἰς τὴν εἰκόνα νὰ γραφῇ τὸ ὄνομα Ἄη Γιώργης ΖΗ.

ζ'. Προσέτι κατ' ἔτος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου νὰ φέρουν ἀφθόνους προσφορὰς κηρίου, ἐλαίου, λιβάνου ΑΔΕ.

49 α'. Ὁ βασιλεὺς ἐκτελεῖ τὰ παραγγελθέντα ΑΘ.

β'. Ἡ βασιλοπούλα ὑπόσχεται ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ κτίσῃ τὴν ἐκκλησίαν Β².

50 α'. Ἡ βασιλοπούλα μετὰ τὴν σωτηρίαν τῆς δένει μὲ χρυσὴ κορδέλλα τὰ μαλλιά τῆς ΕΦΧ.

β'. Χαρὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς βασιλοπούλας Φ.

Ἐξετάζοντες τὴν σχέσιν τοῦ ἄσματος πρὸς τὴν θρησκευτικὴν περὶ τῆς δρακοντοκτονίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου παράδοσιν, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ ἄσματος φαντάζεται τὸν ἅγιον Γεώργιον ὡς τὸν ἀπεικονίζουσι οἱ ἅγιοι

γράφου: Ἐπιππον, ἐπιβαίνοντα λευκοῦ ἵππου⁷, ὠπλισμένον μὲ σπαθὶ καὶ ἀργυρὸ ἢ χρυσὸ κοντάρι, διὰ τοῦ ὁποίου πλήττει εἰς τὸ στόμα ἢ τὴν καρδίαν τὸν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου τοῦ δράκοντα. Ἡ εἰκὼν δ' αὕτη, κατὰ τὸ ἄσμα, αὐτὸς ὁ ἅγιος παραγγέλλει εἰς τὴν λυτρωθεῖσαν βασιλοπούλαν ἢ τὸν πατέρα της, ὅπως οὕτω γραφῆ καὶ τεθῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἦν θ' ἀνήγειρον εὐγνωμονοῦντες διὰ τὴν ἀπροσδόκητον σωτηρίαν. Ὅθεν πρόδηλον εἶναι ὅτι ὁ ποιητὴς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν εἰκόνα καὶ προσεπάθησε νὰ προσαρμόσῃ τὴν διήγησιν αὐτοῦ πρὸς τὴν θρησκευτικὴν παράδοσιν, ὡς διευπλώθη αὕτη ὑπὸ τῶν ἁγιογράφων.

Ἄλλὰ καὶ αἱ γραφαὶ πηγαὶ τῆς θρησκευτικῆς παραδόσεως παρουσιάζουν ὁμοιότητάς τινας πρὸς τὴν διήγησιν τοῦ ἄσματος. Τὸ συναξάριον τοῦ θαύματος τοῦ ἁγίου Γεωργίου περὶ τοῦ φόνου τοῦ δράκοντος φέρεται εἰς ἑλληνικοὺς κώδικας ἀπὸ τοῦ IB' αἰῶνος μέχρι τοῦ IZ' καὶ εἰς δύο τοῦ IΘ' αἰῶνος κατὰ τέσσαρας διασκευάς. Ἐξεδόθη δὲ τὸ πρῶτον τῷ 1881 ὑπὸ Βεσελόφσκη ἐν τῇ Συλλογῇ (Sbornik) τῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετροπόλεως ἐκ κώδικος τῶν Μεδιολάνων τοῦ IΔ' αἰῶνος, ἐξ ἑτέρου δὲ κώδικος τοῦ IΘ' αἰῶνος τῆς ἐν τῷ Ἄθωνι μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἐξεδόθη ὑπὸ Rystenکو τῷ 1909 ἐν Ὀδησσῷ⁸. Καὶ τὰς τέσσαρας διασκευάς τοῦ συναξαρίου ἐξέδωκε κριτικῶς ἐν τῷ προμνημονευθέντι βιβλίῳ του ὁ Aufhäuser, ἐπιμελέστατα ἀντιβαλὼν 40 ἐν ἄλλοις κώδικας, ἦτοι 6 ἀθηναϊκοὺς τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, 20 ἁγιορειτικοὺς, ἀνά ἓνα τῶν Μετεώρων, τῆς Χάλκης, τῆς Βενωνίας καὶ τῶν Μεδιολάνων, 4 ρωμαϊκοὺς, 3 βενετικοὺς καὶ 3 παρισνοὺς. Ὁ Aufhäuser δὲν ἠδυνήθη νὰ μελετήσῃ καὶ τρεῖς ἄλλους γνωστοὺς αὐτῶν κώδικας, ἓνα τῆς Μεσσηνίας τοῦ 1308, ἓνα τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἓνα τοῦ Μετεώρου, ἀμφοτέρους τοῦ IZ' αἰῶνος. Πλὴν δὲ τῶν κωδίκων τούτων ἔχουσι τὴν περὶ τοῦ θαύματος διήγησιν καὶ ἕτεροι δύο, εἷς τῆς Πάτμου καὶ εἷς τῆς ἐνταῦθα Ἱστορικῆς καὶ ἔθνομολογικῆς ἐταιρείας. Ἐκ τοῦ πρώτου τῶν κωδίκων τούτων ἀντέγραψε κατὰ παράκλησίν μου τὴν διήγησιν ὁ καθηγητὴς κ. Σωκρ. Κουγέας (τῷ 1898), ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νῦν νὰ ἀνεύρω ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ πορισθῶ ἕτερον ἐκ Πάτμου, διότι ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς πατμιακῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σακκελίωνος δὲν φαίνεται ἀναγεγραμμένη ἡ διήγησις⁹. Ὁ δὲ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἔθνομολογικῆς ἐταιρείας (ἀρ. 39) εἶναι χάρτινος κώδιξ τοῦ IΣΤ' αἰῶνος καὶ περιέχει εἰς τὰ πρῶτα τέσσαρα φύλλα αὐτοῦ τὴν διήγησιν κολοβὴν ἐλλείποντος τοῦ ἑνὸς τρίτου περιήπου αὐτῆς ἐκ τοῦ τέλους¹⁰. Ἀνήκει δὲ ἡ διήγησις αὕτη εἰς τὴν

7. Ὁ γρίβας τοῦ ἁγίου ἀναφέρεται εἰς τὴν κυπριακὴν καὶ εἰς ἄλλας παραλλαγάς. Εἰς τινας λέγεται μαῦρος· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι κατ' ἀντονομασίαν τεθειμένον καὶ σημαίνει ἀπλῶς τὸν ἵππον. Οἱ ἁγιογράφοι διακρίνουσιν ἐπιμελῶς τὰ χαρακτηριστικὰ χρώματα τῶν ἵππων τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, οὗ τὸν ἵππον ἀπεικονίζουσι πάντοτε ἀνεξαιρέτως λευκόν.

8. Βλ. Aufhäuser, ἐνθ' ἀν., σ. 25.

9. Τὰ ἐν τῷ 183 περγαμηνῷ κώδικι τοῦ IA' αἰῶνος συναξάρια τοῦ ἁγίου Γεωργίου οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν περὶ τοῦ θαύματος διήγησιν.

10. Ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ κώδικος ἐν Λάμπρου, Ν. Ἑλληνομν. ΣΤ' 475 δὲν σημειώνε-

πρώτην παρά τῷ Aufhauser διασκευήν, τὴν φερομένην εἰς τοὺς πλείστους τῶν κωδίκων, ἦν διὰ τοῦτο ὡς κοινήν (vulgata) χαρακτηρίζει ὁ ἐκδότης· ὅθεν πρὸς τὴν κοινήν ταύτην διασκευὴν ἐγένεν ἡ ἐν τέλει δημοσιευομένη ἀντιβολή.

Ἡ διήγησις παρουσιάζει ἀρτίαν καὶ συγκεκροτημένην τὴν θρησκευτικὴν παράδοσιν μὲ σαφῶς διαγεγραμμένον τὸν ψυχοφελῆ σκοπὸν αὐτῆς· καὶ αἱ ὁμοιότητες αὐτῆς πρὸς τὸ δημοτικὸν ἄσμα εἶναι καταφανεῖς. Ὁ Aufhauser, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, παρατήρησε (σ. 162) τινὰς τῶν ὁμοιοτήτων τούτων, ἦτοι τὰ ἐν τῇ ἀναλύσει σημειούμενα ὑπ' ἀρ. 11 ε', 12, εἰς ἃ προσέθηκε καὶ ἐπουσιώδεις τινὰς λεκτικὰς ὁμοιότητας (τὴν ἐν τινι εἰς δημῶδη γλῶσσαν ἀθωνικῶ κώδικι τοῦ IZ' αἰῶνος χρῆσιν τῆς λ. βασιλοπούλα, καὶ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι φράσιν «ἐμαζώχθησαν ὄλοι» ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ἐν τῇ χιακῇ παραλλαγῇ τοῦ ἄσματος *πολὺς λαὸς μαζώχθηκε*)· ἔκρινε δὲ ὡς ταυτιζόμενα τὸ ἐν τῷ ἄσματι (34α) *σηκώθηκε ἀνατολικά καὶ κάνει τὸ σταυρό του* πρὸς τὴν ἐν τῇ διηγῆσει μνημονευομένην δέησιν τοῦ ἀγίου, ἐπικαλουμένου τὴν θεῖαν ἀντίληψιν ὅπως καθυποτάξῃ ὑπὸ τοὺς πόδας του τὸ θηρίον¹¹. Καὶ ὑπέλαβεν ὡς ὅμοιον τὸ τοῦ ἄσματος *ἔκοψε τὸ λαιμό του* πρὸς τὸ τῆς διηγήσεως «ἔδεσε ἀπὸ τὸν λαιμόν» καὶ τὸ *καὶ πάλι ξαναχτύπησε τὸ ἄσματος*, πρὸς τὸ «καὶ ἐκτύπησεν» τῆς διηγήσεως· ἐνῶ ὡς θὰ ἴδωμεν μετ' ὀλίγον πρόκειται περὶ παντελῶς διαφόρων πραγμάτων, ἐκτὸς ἂν διαβλέπῃ ἐν τούτοις ὁμοιότητας, ἀποσκοπῶν μόνον εἰς τὸ λεκτικόν¹².

Ἀλλ' ὅμως ἐκ τῆς ἐξετάσεως πασῶν τῶν παραλλαγῶν τοῦ ἄσματος προκύπτουσι καὶ ἄλλαι ὁμοιότητες αὐτοῦ, πλὴν τῶν δύο ὑπὸ τοῦ Aufhauser σημειωθείσων, ταύτας δ' ἀναγράφομεν ὡδε.

Ἄντιστοιχία τοῦ δημῶδους ἄσματος πρὸς τὸ συναξάριον.

1 *Προοίμιον*. Ἐγκώμιον τοῦ θαυματουργοῦ ἀγίου.

2 *Τόπος*. α'. Βηρυτὸς (Μόνον εἰς σημείωμα εἰς τὸ κείμενον τῆς διηγῆσεως τοῦ θαύματος ἐν τῷ ἀθωνικῷ κώδικι Δοχειαρίου 213 τοῦ ἔτους 1639: «Ἐ-

ται τὸ ἐκ τῆς ἀποκοπῆς τεσσάρων φύλλων προκύψαν χάσμα, εἰς δὲ τὰ περιεχόμενα μετὰ τὴν ἐν τῷ φ. Iα διήγησιν περὶ τοῦ θαύματος τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἀναγράφεται ἐν φ. 20α Μαρτύριον τῆς ἀγίας Παρασκευῆς. Ἄλλὰ τὸ φέρον τὴν σελίδωσιν 5 φύλλον ἔχει τὴν συνέχειαν ἄλλης διηγῆσεως περὶ ἀναλύσεως (= ἀναλήψεως ἢ κοιμήσεως) τῆς Θεοτόκου. Ἄρχ. «διάδοχον ἀπέρχει· ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ἀγγέλου ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀγίαν Βηθλεέμ».

11. Ἐν τῇ κοινῇ διασκευῇ (vulgata) τὰ τῆς δεήσεως ἐκτίθενται οὕτω: «καὶ ἤρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὁ μακάριος πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπεν· ὁ θεὸς κτλ.» (A u f h . , 63, 4)· ἐν δὲ τῇ ἐκτενεστέρᾳ εἰς δημῶδη γλῶσσαν διασκευῇ τῶν ἀθωνικῶν κωδίκων οὕτω: «καὶ ἅγιος κλίνας τὰ γόνατα εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ χέρια του ἐσήκωσεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπροσεύχετο λέγων· ὁ θεὸς κτλ.». Οὐδὲν κοινὸν πρὸς ταῦτα φαίνεται ἔχων ὁ περὶ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ στίχος τοῦ ἄσματος· ὁ εὐσεβῆς χριστιανὸς κάμνει τὸν σταυρὸν του πρὸ τῆς ἐνάρξεως παντὸς ἔργου, ὁ δὲ ποιητὴς τοῦ ἄσματος ἔκρινε προσήκον ἀφηγοῦμενος τὸ ἔργον ἀγίου νὰ μνημονεύσῃ ὅτι προτοῦ ἐπιληφθῆ αὐτοῦ ἔκαμε ὅ,τι πᾶς χριστιανὸς ἔχει καθῆκον νὰ κάμνῃ.

12. Εἰς τὰς ὁμοιότητας τοῦ λεκτικοῦ πρέπει νὰ καταλεχθῇ καὶ ἡ χρῆσις τοῦ δημῶδους τύπου δράκος (ἀντὶ δράκων) εἰς τινὰ τῶν χειρογράφων, παρά A u f h . , σ. 65,20.

τεροι λέγουσιν ὅτι τὸ παρὸν θαῦμα δὲν ἐγένετο εἰς τὴν Ἀττάλειαν, ἀλλὰ εἰς τὴν Βηρυτὸν τὸ νῦν λεγόμενον Βεροῦτου». Βηρυτὸς καὶ εἰς τὰς διηγήσεις τῶν δυτικῶν (Aufhauseg, σ. 143-144)¹³.

4 Εἰς τὴν λίμνην τὴν ἐγγὺς τῆς πόλεως ἐφώλευε δράκων παμμεγέθης, φοβερός, θηρίον.

7. 9 Κατὰ γνώμην τοῦ βασιλέως ἀπεφάσισαν νὰ δίδωσιν εἰς τὸν δράκοντα ἕκαστος τὸ τέκνον τοῦ κατὰ σειράν ὑπὸ τοῦ κλήρου ὀριζομένην.

32 γ'. Μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ θηρίου ἡ κόρη παροτρύνει καὶ πάλιν τὸν ἅγιον νὰ φύγῃ (Aufh. 185,18. 205,2. *Legenda aurea*).

37 α'. (Ὁ ἅγιος διὰ τῆς δυνάμεως τῆς προσευχῆς ἀποκτείνει τὸν δράκοντα. Κωδ. Λαύρας Θ 132 = Aufh. 121,2. Κατὰ τὴν *Legenda aurea* ὁ ἅγιος ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὤρμησε κατὰ τοῦ δράκοντος, ἐπλήρωσεν αὐτὸν ἰσχυρῶς καὶ τὸν κατέβαλε χαμαί. Aufh. 205,2. Εἰς ἄλλο λατινικὸν συναξάριον ὁ ἅγιος φονεῦει ἀμέσως τὸν δράκοντα. Aufh. 213).

38 β'. («Τῆ εὐχῇ τοῦ ἁγίου ἔπεσεν ὁ δράκων εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου») ὁ φοβερός δράκων ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀλόγου τοῦ ἁγίου καὶ ἐκυλίετο βρυχώμενος (ἐκτενεστέρα ρητορικῆ διήγησις Aufh. 150,25).

40 γ'. «Ἐδῆσεν τὸν δράκοντα καὶ παρέδωκεν αὐτὸν τῇ κόρῃ λέγων. Ἄγωμεν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν». (Ἐν ἄλλαις διασκευαῖς ἡ κόρη δένει τὸ θηρίον).

49 α'. «Τότε Λασιὰ ἡ πόλις ἀνηγάσθη πάντας τὸν ναὸν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Γεωργίου».

50 β'. Καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ.

Ἐκ τῆς παρεξέτασως τοῦ ἄσματος καὶ τῆς θρησκευτικῆς διηγήσεως προκύπτουσι κοινὰ σημεῖα: ἡ ὑπαρξις δράκοντος εἰς ὕδωρ ἐγγὺς πόλεως, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῷ παρέχουσι κατὰ σειράν ὑπὸ τοῦ κλήρου ὀριζομένην τὰ τέκνα τῶν πρὸς βοράν· ὅτε δ' ὑπέδειξεν ὁ κληρὸς τὴν μονογενῆ θυγατέρα τοῦ βασιλέως, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθη οὗτος νὰ πείσῃ τὸν λαὸν νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ δι' ἄλλου θύματος, πιεσθεὶς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων τοῦ ἐνέδωκε καὶ στολίσας τὴν βασιλοπούλαν ὡς νύμφην τὴν ἐπέμψεν εἰς τοῦ δράκοντος. Ἐνῶ δ' αὕτη ἀνέμενε τὸν θάνατον, ἐπεφάνη ὁ ἅγιος Γεώργιος ἑφιππος, ὃν παρώτρυνεν ἡ βασιλοπούλα νὰ φύγῃ διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ καὶ αὐτός. Ἄλλ' ὁ ἅγιος παρέμεινε καὶ τὴν ἔσωσεν· πάντες ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ αὐτῆς καὶ ἔκτισαν ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἄλλας ἐπὶ πλέον ὁμοιότητας ἔχει ἡ κυριακὴ παραλλαγή, τὴν περιγραφὴν τοῦ θηρίου, τοῦ ἐξερεύγοντος φλόγας ἐκ τοῦ στόματος, καὶ τὴν παραγγελίαν τοῦ ἁγίου πρὸς τὴν βασιλοπούλαν νὰ σύρῃ τὸν δράκοντα εἰς τὴν πόλιν.

10 β'. Ἦλθεν ὁ κληρὸς καὶ εἰς τὸν βασιλέα νὰ δώσῃ τὴν μονογενῆ θυγατέρα του.

13. Ἄλλας μαρτυρίας παλαιῶν περιηγητῶν ἀναφέρω ἐν Ἀσωπίου, Ἄττ. ἡμερολ. 1872, σ. 179 κέ.

13 γ'. Ὁ βασιλεὺς ἐνέδυσσε τὴν θυγατέρα του πορφύραν καὶ βύσσον, κοσμήσας αὐτὴν διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν.

δ'. — τὴν ἐνέδυσεν «ὥσπερ νύμφην» (Aufh. 56,30.108,28).

11 ε'. Ὁ βασιλεὺς εἶπεν εἰς τὸν λαὸν «Λάβετε χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ τὴν βασιλείαν μου καὶ ἄφετε τὸ θυγάτριόν μου».

12 Οὐδεὶς συνεχώρησε τοῦτο γενέσθαι. Ὁ βασιλεὺς ἀναγκασθεὶς ἀπέδωκε τὴν θυγατέρα εἰς βρῶσιν τοῦ δράκοντος.

14 δ'. Ὀδυρμοὶ τοῦ βασιλέως, ἀποχαιρετισμὸς αὐτοῦ κατὰ τὸν χωρισμὸν.

ζ'. «καὶ ἦν θρῆνος τότε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ». (Vulgata, μόνον 3 κωδ. Δ παρ' Aufh. 57,39).

15 β'. Συνέδραμε πᾶσα ἡ πόλις ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πρὸς θεωρίαν τῆς κόρης.

17 β'. Ὁ ἅγιος κατ' οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ κατήντησεν ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. (Ἐξένευσεν ἐν τῇ λίμνῃ ποτίσαι τὸν ἵππον αὐτοῦ).

19 γ'. Ὁ ἅγιος θεωρεῖ τὴν κόρην ὀδυρομένην καὶ κλαίουσαν πικρῶς.

20 (Συνάντησις τοῦ ἁγίου μετὰ τοῦ δαίμονος, ὃν ρίπτει εἰς χάσμα. Διήγησις ἐπακολουθοῦσα ἐν πολλοῖς χειρογράφοις εἰς τὴν περί δρακοντοκτονίας).

21 α'. Λέγει αὐτῇ ὁ ἅγιος· τί κάθησαι καὶ κλαίεις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ;

22 Ἡ κόρη ἔλεει τὴν ὥραιαν ἡλικίαν τοῦ ἁγίου καὶ λέγει αὐτῷ· πῶς εἰς ἡλθεὶς ὡς τοῦ ἀποθανεῖν κακῶς, ἀνέλθε ἐπὶ τὸν ἵππον σου καὶ ταχέως φεθγε.

23 (Ὁ ἅγιος λέγει τῇ κόρῃ. Μὴ φοβοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν ἀλλὰ θάρσει).

28 α'. Τὸ θηρίον φοβερὸν καὶ ἠγριωμένον· πῦρ ἐξήρχετο ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ (Aufh. 150,19 ἐκτενεστῆρα ρητορική διήγησις).

29 ε'. Τὸ ὕδωρ διεταιράχθη (Aufh. 64,35)· sonitus aquarum magnus (Aufh. 185,17).

30 α'. (Ἡ κόρη ἐβόησε μετὰ δακρῶν. Aufh. 185,17).

Ἄλλὰ παρὰ τὰς ὁμοιότητας ταύτας παρατηροῦνται καὶ πολλαὶ καὶ σημαντικαὶ διαφοραί. Ὁ Aufhauser (σ. 162) παραδέχεται ὡς φυσικόν, ὅτι τὸ ἄσμα πραγματεύεται τὸ θέμα μετὰ ποιητικῆς ἐλευθερίας. Ἐκ τοῦ ἄσματος, λέγει, παραλείπονται τοῦτο καὶ ἐκεῖνο τῶν ἐν τῇ διηγῆσει· ἐλλείπει δηλ. παντελῶς ἡ ἐκθεσις (τοῦτο δ' ὁμως παρατηρεῖται μόνον εἰς τὴν χιακὴν παραλλαγήν καὶ εἰς ὀλιγίστας ἄλλας ἀτελεστεράς), ἐλλείπουσι καὶ οἱ διάλογοι, περιοριζόμενοι εἰς βραχεῖαν στιχομυθίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς κόρης, δὲν μνημονεύονται ἡ ἐρώτησις περὶ τῆς πίστεως αὐτῆς, ἡ παρότρυνσις πρὸς ἐπιστροφήν εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἡ βάπτισις τοῦ λαοῦ. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι θεωρεῖ τὸ ἄσμα ὡς ποιητικὴν διασκευὴν τῆς θρησκευτικῆς διηγῆσεως, ἐξηρητημένον δ' ἐκ ταύτης.

Τὸ ἄσμα δ' ὁμως παραλείπον ταῦτα, περιέχει ἐξ ἄλλου καὶ πολλά, ἐλλείποντα ἐκ τῆς διηγῆσεως. Πρέπει ἄρα γε νὰ θεωρήσωμεν τὰ ἐπὶ πλέον τῆς διηγῆσεως ὡς οὐσιώδη καὶ ἀναγκαῖα στοιχεῖα τοῦ θέματος ἢ νὰ παραδεχθῶμεν

αὐτὰ μᾶλλον ὡς προστεθέντα χάριν θρησκευτικοῦ σκοποῦ εἰς τὰ ἐκ μιᾶς κοι-
νῆς πηγῆς ληφθέντα ὑπὸ τῆς διηγήσεως καὶ τοῦ ἄσματος, καὶ τὰ ἐπὶ πλέον
τοῦ ἄσματος ὡς παρασιωπηθέντα ὑπὸ τῆς διηγήσεως πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν;

Ἡ ἐξέτασις τῶν παραλείψεων ἐν ἑκατέροις καὶ τῶν διαφορῶν πρὸς ἀλλη-
λα τοῦ ἄσματος καὶ τῆς διηγήσεως, τῶν διαφορῶν προπάντων, δύναται νὰ
μᾶς καθοδηγήσῃ πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀμοιβαίας σχέσεως
τῆς δημόδους καὶ τῆς θρησκευτικῆς παραδόσεως.

Ἡ κορυφή τῆς διηγήσεως πρὸς ἣν κατευθύνονται καὶ προσαρμύζονται
πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι αὐτῆς, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ψυχωφελοῦς σκοποῦ, εἶναι ἡ
τιμωρία ἀσεβοῦς λαοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ βασιλέως του καὶ ἡ διὰ τεραστίου
θαύματος τοῦ θεοῦ ἐπάνοδος αὐτῶν εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν. Δράκων ἐμφωλεύων
εἰς λίμνην ἑγγὺς τῆς πόλεως κατήσθιε τοὺς εἰδωλολάτρας ἐκείνους, καὶ οὐδὲν
ἴσχυσαν κατ' αὐτοῦ τὰ ἐκπεμφθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως στρατεύματα, ἀλλ'
ἐκινδύνευεν ἡ πόλις νὰ ἐξολοθρευθῆ. Τότε ἀπεφάσισαν νὰ δίδουν διὰ κλήρου
καθ' ἡμέραν εἰς ἕκαστος τὰ παιδιά των εἰς τὸν δράκοντα, χωρὶς νὰ διευκρινῆ-
ται ἂν ὑπήκουον εἰς ἀξίωσιν τοῦ θηρίου ἢ ἂν ἐγίνωσκον ὅτι θὰ ἤρκεῖτο εἰς
ταύτην τὴν θυσίαν μόνον. Ὅτε δ' ἐξετέθη ἡ θύνατον τοῦ βασιλέως, ὁ θεὸς θέ-
λων νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας καὶ σωθῶσιν, ἔδειξε σημεῖον διὰ
τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅστις κατ' οἰκονομίαν θεοῦ καταντήσας εἰς τὸν τόπον
ἐκεῖνον, ἔσωσε τὴν κόρην, ἀφοῦ ἔδωκεν αὐτῇ ὁμολογίαν πίστεως εἰς τὸν ἀλη-
θινὸν θεόν, καθυποτάξας δὲ τὸν δράκοντα συνεργῆ τοῦ θεοῦ διὰ τῆς δυνά-
μεως τῆς προσευχῆς, τὸν ᾠδήγησε μετὰ τῆς κόρης εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὅτε οἱ
περίφοβοι κάτοικοι κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἁγίου ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν
καὶ ἐβαπτίσθησαν, ἀπεκεφάλισε τὸν δράκοντα ἢ ἐκβαλὼν αὐτὸν ἔξω τῆς πό-
λεως τὸν ἀπέκτεινεν.

Τούτων πάντων οὐδὲν ἴχνος εὐρίσκεται εἰς τὸ δημοτικὸν ἄσμα¹⁴, οὐδὲ
διαφαίνεται τὸ παράπαν ἡ ἐπήρεια εἰς αὐτὸ τοῦ ψυχωφελοῦς σκοποῦ, πρὸς ὃν
εἶναι διερρυθμισμένη ὅλη ἡ θρησκευτικὴ διήγησις. Τοῦτο δὲ θὰ ἦτο παντελῶς
ἀνεξήγητον ἂν τὸ ἄσμα ἦτο ἀπλῆ διασκευὴ τῆς διηγήσεως. Τὸναντίον δὲ πα-
ρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς διηγήσεως ἀτέχνως εἰσβιάζονται στοι-
χεῖα τῆς μυθικῆς παραδόσεως, ἅτινα εὐρίσκονται καταλλήλως προσηρμοσμένα
εἰς τὸ ἄσμα. Οὕτως ἐνῶ εἰς τὴν διήγησιν δὲν ἐξηγεῖται πόθεν παρωρμήθησαν
οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως νὰ παρέχωσιν εἰς τὸν δράκοντα ἕν τέκνον των καθ'
ἐκάστην, ὀρίζοντες αὐτὰ διὰ λαχνοῦ¹⁵, τὸ ἄσμα ἀναφέρει ὅτι παρῆχον τὸ θῦ-
μα κατ' ἀπαίτησιν τοῦ δράκοντος κατακρατοῦντος τὸ νερὸν τῆς πηγῆς ἐξ ἧς

14. Ἐν τῇ κυπριακῇ παραλλαγῇ μόνον (στ. 119-120) σύρεται ὁ δράκος εἰς τὴν πόλιν πρὸς
τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐνισχυθοῦν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν πίστιν των καὶ οἱ Ἑβραῖοι νὰ βαπτισθοῦν.
Ἐν τῇ κρητικῇ παρά Γιάνναρη (στ. 55) ὁ ἅγιος δένει μὲ χρυσὴν ἄλυσον τὸν λαιμὸν τοῦ θη-
ρίου, ἀλλ' οὐδεὶς πλέον λόγος γίνεται περὶ μεταφορᾶς του εἰς τὴν πόλιν καὶ τῆς μετέπειτα τύ-
χης του. Ἐν δὲ τῇ νισυριά Ἰ σῦρει ὁ ἅγιος τὸ θηρίον καὶ τὸ φέρει εἰς τὸν βασιλέα.

15. Κατὰ τὴν διασκευὴν ἐν τῷ Ἀθωνικῷ κώδικι Λαύρας Θ' 132 (τοῦ ΙΕ' αἰῶνος) τοῦτο
ἀπεφασίσθη κατὰ μαντείαν ἱερέως τῶν εἰδώλων.

ύδρευετο ἡ πόλις, ὡσάκις δὲν τῷ ἐστέλλετο ἄνθρωπος. Καὶ τὰ περὶ τοῦ φόνου τοῦ δράκοντος ἐκτίθενται ἐν τῇ διηγήσει συμφώνως πρὸς τὸν ψυχοφελῆ σκοπὸν αὐτῆς· ὁ ἅγιος τὸν καθυποτάσσει διὰ τῆς δυνάμεως τῆς προσευχῆς, ὡς παραπλήσια ἀφηγοῦνται καὶ ἄλλα συναξάρια περὶ δρακοντοκτόνων ἁγίων¹⁶, τὸν ἀποκτείνει δ' ὅταν οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ὅπου τὸν μετέφεραν, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθησαν, ἐνῶ ἐν τῷ δημοτικῷ ἄσματι τὸν ἀποκτείνει ἐπὶ τόπου¹⁷, ἀμέσως παλαίσας πρὸς αὐτόν, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ τεχνικὴ οἰκονομία τοῦ μύθου. Οὕτω δ' ὡς εἰκὸς ἐκτίθενται τὰ περὶ δρακοντοκτονίας ὑπὸ θεῶν ἢ ἡρώων εἰς πολυπληθεῖς μύθους καὶ παραμύθια καὶ εἶναι προφανές ὅτι ἡ κατανίκησις τοῦ δράκοντος διὰ προσευχῆς καὶ ὁ κατόπιν φόνος αὐτοῦ, ὅτε ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν οἱ εἰδωλολάτραι κάτοικοι τῆς πόλεως, εἶναι μεταβολαὶ ἐπενεχθεῖσαι εἰς τὸν ἀρχικὸν μῦθον πρὸς προσαρμογὴν αὐτοῦ εἰς τὸν θρησκευτικὸν σκοπὸν τῆς διηγήσεως.

Ἡ ἐν τῷ δημοτικῷ ἄσματι ἐμφαινομένη κατοχὴ τοῦ ὕδατος ὑπὸ δράκοντος καὶ ὁ φόνος τούτου ὑπὸ ἥρωος λυτροῦντος τὸ ἀνθρώπινον θῦμα, ὅπερ πιεζόμενοι ἔφερον αὐτῷ οἱ χρεῖαν τοῦ ὕδατος ἔχοντες καὶ παρέχοντες ἅμα ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τοῦ ὕδατος, εἶναι μύθου στοιχεῖα παλαιότατα, κοινότατα δὲ καὶ εἰς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς καὶ εἰς πλείστον ἄλλων λαῶν μύθους. Ἐκ τῶν ἀρχηγόνων θρησκευτικῶν παραστάσεων περὶ πηγῶν καὶ ποταμῶν, τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τῆς ὀφειλομένης εἰς αὐτοὺς λατρείας, διεπλάσθησαν παρὰ διαφόροις λαοῖς, χωρὶς παρ' ἑκάστῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ποικίλοι μῦθοι, ἐν οἷς καὶ οἱ περὶ δρακοντοκτονίας, ἦν καὶ τῶν πλείστον ἐκ τούτων, συμφορθέντων μετ' ἄλλοτριων στοιχείων καὶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἀναπτυχθέντων, ἢ πρώτη ἀρχὴ κατέστη δυσδιάγνωστος. Ἀναγνωρίζων θεῖαν δύναμιν εἰς τὰ ρέοντα ἢ στάσιμα ὕδατα, τὰ ὅτε μὲν εὐεργετικά, ὡς γονιμοποιοῦντα τὴν γῆν καὶ διατηροῦντα τὴν ζωὴν, ὅτε δ' ὡσάκις ὠγκοῦντο ἢ ἀπεξηραίνοντο ὀλέθρια, προσεπάθει ὁ ἄνθρωπος διὰ προσφορῶν νὰ μαλάξῃ τὴν ὀργὴν ἢ νὰ κινήσῃ τὴν εὐμένειαν αὐτῶν. Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα ἦσαν συνηθέσταται τοιαῦται ἐκδηλώσεις φόβου ἢ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰς πηγὰς καὶ τοὺς ποταμοὺς, ἀποβαλοῦσαι τὴν πρωτόγονον ἀγριότητα αὐτῶν καὶ ἀπανθρωπίαν¹⁸. Καὶ σήμερον ἀκόμη πολλοὶ τῶν κατὰ φύσιν λαῶν συνηθίζουσι νὰ ρίπτουσι εἰς τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμοὺς, τὰς λίμνας πράγματα, ζῶα ἢ ἀνθρώ-

16. Βλ. Πολίτου, Παραδόσεις, σ. 972-973. Πρβλ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, *Varia graeca sacra*, σ. 115 (ἅγιος Ἀγαπητός). Βυζαντινὰ Χρονικά, 1906, σ. 141 (ὁ νεκρὸς τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Τραπεζούντος). Alfred Maury, *Essai sur les legendes pieuses du moyen age*, Par. 1843, σ. 143-144.

17. Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη τοῦτο καταλέγει ὁ Aufhauser εἰς τὰς ὁμοιότητας τῆς διηγήσεως καὶ τοῦ ἄσματος, ἐνῶ ἡ διαφορὰ εἶναι κατάδηλος. Ἐν τῇ *Legenda aurea* συμφύρονται οἱ δύο τύποι· ἀφοῦ πληγώσας ἰσχυρῶς τὸν δράκοντα ὁ ἅγιος κατέβαλε χαμαί, παρήγγειλεν εἰς τὴν κόρην νὰ ρίψῃ τὴν ζώνην τῆς εἰς τὸν τράχηλον τοῦ θηρίου, τοῦτο δὲ τὴν ἠκολούθησεν τότε ὡς ἡμερος κύων· ὅτε δὲ τὸ ἔφερον εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐπίστευσαν οἱ κάτοικοι, τὸ ἐφόνευσεν ὁ ἅγιος διὰ τοῦ ξίφους του.

18. Βλ. Waser ἐν Pauly-Wissowa, *Real-Encyclopädie*, τ. VI, σ. 2776 κέ.

πους, καθοσιούντες αυτά εις τὰ πνεύματα τῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια πιστεύουν ὅτι ἀποδεχόμενα παραλαμβάνουν τὰς τοιαύτας προσφοράς¹⁹. ἀλλὰ καὶ παρὰ λαοῖς εὐρωπαϊκοῖς, καὶ δὴ καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ²⁰, διατηροῦνται περιλείμματα τῶν ἀρχαιοτρόπων τούτων συνηθειῶν, ἃν καὶ ἐξέλιπον αἱ ἐξηγοῦσαι αὐτὰς δοξασίαι.

Αἱ σπουδαιότεραι τῶν προσφορῶν τούτων ἦσαν θυσίαι ἀνθρώπων. Μέχρι τῆς σήμερον οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Χρυσῆς Ἀκτῆς ἐν Ἀφρικῇ προσφέρουσιν εἰς τὸν ποταμὸν Πράχ θυσίας, αἵτινες πρότερον ἦσαν εἰς ἀνήρ καὶ μία γυνή²¹. Οἱ ἡγεμόνες τοῦ Kaerang, κράτους τῆς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἰνδικῇ νήσου Τιμόρ, κατὰ τὴν ἀνοδὸν αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχὴν ρίπτουν εἰς τοὺς κροκοδείλους τοῦ ποταμοῦ ἓνα χοῖρον καὶ μίαν κόρην φοροῦσαν πολυτελεῖ ἔσθητα καὶ ἀνθοστόλιστον²². Κατὰ τὴν μαρτυρίαν περιηγητοῦ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος οἱ Τάταροι τοῦ Δὸν ἐν Ρωσίᾳ προσέφερον θυσίαν εἰς ποταμὸν γυναικᾶ πλουσίως ἐστολισμένην²³. Ὅτι δ' αἱ θυσίαι ἀνθρώπων εἰς ποταμούς καὶ εἰς τοὺς δαίμονας καθόλου τῶν ὑδάτων ἦσαν εἰς τοὺς παλαιότερους χρόνους πολλαχοῦ κοινόταται, συνάγεται ἐκ πολλῶν τεκμηρίων. Ἡ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων προσφορὰ τῆς κόμης εἰς τοὺς κουροτρόφους ποταμούς, ἥδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων συνηθιζομένη, ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συμβολικὴ ἀντικατάστασις καθιερωμένης πρότερον ἀνθρωποθυσίας²⁴. Βυζαντιναὶ δ' ἱστορικαὶ παραδόσεις ἀναφέρουν ὅτι εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔθρονον εἰς δράκοντα ἰδρυμένον ἐπὶ τινος γεφύρας παρθένοιο, πρόβατα καὶ βοᾶς²⁵. Αἱ δὲ γερμανικαὶ παραδόσεις περὶ τῶν δαιμόνων τῶν ὑδάτων (Nix), ὅτι θέλουσιν τὴν εἰρησίαν θυσίαν, συνήθως ἀθῶν παιδίον, ὑποδεικνύουν ὅτι ὑπῆρχε παλαιότερον νόμιμον ἀνθρωποθυσιῶν εἰς ποταμούς²⁶. Τὴν αὐτὴν δ' ἐνδείξιν ἀνθρωποθυσιῶν εἰς προγενεστέρους χρόνους παρέχουν καὶ σινικαὶ παραδόσεις²⁷.

19. Βλ. Edw. Tylor, *Primitive Culture*, κεφ. 15 (τῆς γερμ. μεταφρ. τ. II, σ. 211 κέ).

20. Πρβλ. Πολίτου, *Παραδόσεις*, σ. 1070 κέ.

21. A. B. Ellis, *The Tshi-speaking Peoples of the Gold Coast*, σ. 64 κέ, παρὰ Frazer, *Pausanias*, τ. V, σ. 145.

22. Frazer, αὐτ.

23. Βλ. F. Liebrecht, *Zur Volkskunde*, σ. 506-507.

24. Πρῶτος τὴν γνώμην ταύτην ἐξήνεγκεν ὁ Wieseler ἐν *Philolog.*, τ. IX, σ. 771 κέ, ἀσπάζονται δ' αὐτὴν ὁ E. Rohde, *Psyche*, I⁴, σ. 17 καὶ ὁ Lehnerdt ἐν *Roscher, Lexikon d. Mythol.*, τ. I, σ. 1495. Κατὰ τὰ ἀρχαιότατα ἱερά νόμιμα τῶν Ἑλλήνων ἡ ἀπαρχὴ τῆς θυσίας συνίστατο εἰς τὴν ἀποκοπὴν τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἱερείου (Stengel, *Opferbräuche der Griechen*, Lpz. 1910, σ. 40 κέ. 57). Παρὰ λαοῖς κατὰ φύσιν ἐπίσης ὑπολαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμος πρὸς θυσίαν ἀνθρώπου ἡ προσφορὰ τῆς κόμης ἢ μέλους τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἰδίως φάλαγγος τοῦ δακτύλου ἢ τοῦ μικροῦ δακτύλου δλου κττ. Βλ. Tylor, ἐνθ' ἀν. II, σ. 402 κέ.

25. M. Γλυκᾶ Δ', σ. 492 Bonn. Σουίδ., λ. Μάμας, II 1, σ. 678-679 Bernhardt. *Excerpta anonymi byzantini*, éd. M. Treu 1880, σ. 11, 13 κέ. Κωδιν., Π. θεαμάτων, σ. 30 Bonn. Παραστάσεις σύντομοι χρον. 22 (Preger, *Script. orig. C/politarum*, σ. 23). Πάτρια Κωνσταντινουπ. Β' 21, σ. 161 Preger. Περὶ τοῦ τόπου βλ. Βυζαντίου, Κωνσταντινουπόλις, τ. Α', σ. 616.

26. Grimm, *Deutsche Mythologie*⁴, σ. 409.

27. Abel Rémusat, *Histoire de la ville de Khotan*, Par. 1820, σ. 57-60 (παρὰ Revue

Τὰ πνεύματα τῶν ὑδάτων, εἰς τὰ ὁποῖα γίνονται αἱ προσφοραί, φαντάζονται οἱ διάφοροι λαοὶ ὡς ἔχοντα τὴν δύναμιν νὰ προσλαμβάνωσιν οἰανδήποτε μορφήν, ἢ ὡς ἐπιφαινόμενα πάντοτε ὑπὸ μίαν μορφήν. Τινὰ τούτων πλάττονται ὀφιομορφα. Εἰς τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς μύθους δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἡ παράστασις ὀφιομόρφων ποταμῶν²⁸, κατὰ δὲ τὰς παραδόσεις τοῦ ἡμετέρου λαοῦ ἐπιφαίνονται καὶ τὰ στοιχεῖα τῶν πηγῶν ἐνίοτε ὡς δράκοντες²⁹. Ὁ κατὰ τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας βυζαντινὰς παραδόσεις ἐπὶ τῆς γεφύρας ἰδρυμένος χαλκοῦς δράκων, ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προσωποποιία τοῦ δαίμονος τοῦ ὕδατος. Καὶ εἰς τὴν σινικὴν παράδοσιν, ὡς εἶδομεν, ὁ ἀπαιτῶν τὴν θυσίαν ποταμὸς ἐπιφαίνεται ὑπὸ τὴν μορφήν δράκοντος.

Εἰς ἄλλο ἀνώτερον στάδιον μυθολογικῆς ἀντιλήψεως ἡ προσωποποιία τοῦ δαίμονος τοῦ ὕδατος μεταβάλλεται εἰς δράκοντα φύλακα τῆς πηγῆς. Οἱ ἑλληνικοὶ μῦθοι ἀναφέρουν δράκοντας φύλακας πηγῶν ἢ κρηνῶν³⁰, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ σημεριναὶ ἑλληνικαὶ παραδόσεις στοιχεῖα ἢ θηριά, τὰ ὁποῖα κατέχουν ἢ φυλάττουν πηγὰς, βρύσεις, πηγάδια³¹. Πηγαὶ δὲ τινες ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου λαοῦ *Δρακονέρια*³², πιθανῶς δὲ τὸ ὄνομα ἐδόθη ἐκ παραδόσεων περὶ δράκων κατεχόντων αὐτάς. Καὶ παρὰ πολλοῖς λαοῖς τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας φέρονται παραδόσεις ἢ παραμύθια περὶ δρακόντων φυλασσόντων πηγὰς ἢ διαμενόντων ἐν αὐταῖς³³.

Ἡ ἀποξήρανσις τῶν πηγῶν, ἀπαιτοῦσα ἐξουαστηρίου θυσίας, ἀπεδίδοτο εἰς τοὺς φυλάσσοντας ταύτας δράκοντας, οἵτινες θεωροῦντο κύριοι τοῦ ὕδατος, ἀνεκόπτοντες ὁσάκις ἤθελον τὸν ροὴν ἢ παρακωλύοντες τὴν χρῆσιν αὐτοῦ³⁴, μέχρις οὗτο ἠναγκάζοντο ὑπὸ ἀνωτέρας δυνάμεως καταβαλοῦσθαι αὐ-

des traditions populaires, 1894, σ. 76-77. Ἡ σινικὴ παράδοσις ἐνέχει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸ πρῶτον μέρος τῆς περὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου παραδόσεως. Συνέβη ποτὲ τὰ ὕδατα μεγάλου ποταμοῦ ἐξ οὗ ὕδρευετο ἡ πόλις Χοτάν νὰ ξηρανθοῦν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔμαθεν ὅτι ἀνεκόπη τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ Δράκοντος τοῦ ποταμοῦ ἐκείνου, ἀπαιτοῦντος θυσίαν ἀνθρώπου. Εἰς τῶν μεγιστάνων χάριν τοῦ πάσχοντος λαοῦ προσέφερεν ἑαυτὸν θυσίαν, ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμόν, καὶ παραχρῆμα ὁ ροὺς τῶν ὑδάτων ἐξηκολούθησεν ὡς πρότερον. Ἄλλη παραπλησία σινικὴ παράδοσις παρὰ A. Remusat, Nouveaux mélanges asiatiques, Par. 1829, τ. II, σ. 182 (= Revue des tradit. popul., 1894, σ. 575).

28. Preller-Robert, Griech. Mythologie I⁴, σ. 547. Wasser ἐν Pauly-Wissowa, Real-Encyclopädie, τ. VI, σ. 2782.

29. Βλ. τὰς ἐμὰς Παραδόσεις, σ. 273, ἀρ. 495.

30. Αὐτ., σ. 1108-1109.1111. Gruppe, Griech. Mythologie, σ. 409. Τὴν ἱερὰν πηγὴν τοῦ Ἄρεως ἐν Θήβαις ἐφύλασσε δράκων, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάδμος (Εὐριπίδ., Φοῖν. 940. Ἀπολλών. Ρόδ. Γ' 1180 καὶ Σχολ. αὐτ. Παυσαν. Θ' 10,5. Ἀπολλόδωρ. Γ' δ' 1). Ἐπίσης τὴν Κασταλίαν ἐν Δελφοῖς δράκων ὁμοίως ὑπὸ τοῦ Κάδμου φονευθεὶς (Hygin., Fab. 6) draco fontis custos ἐν Νεμέᾳ (Hygin., Fab. 74). Δράκοντες ἐφύλασσαν κατὰ τὸ παρ' Ἀπουληῖον (Metam. VI, 14) παραμύθιον καὶ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, ὅπερ νῦν λέγεται καὶ *Δρακονέρι*.

31. Παραδόσεις, ἐνθ' ἀν.

32. Αὐτ., σ. 991.

33. Πολλὰς μαρτυρίας συνέλεξεν ὁ J. G. Frazer, Pausanias, τ. V, σ. 44-45.

34. Οἱ Ἀλβανοὶ ὁσάκις ξηρανθῆ τὸ νερὸν πηγῆς λέγουν ὅτι τὸ ἔπιεν ὁ δράκων (ε πίου

τούς νά τὸ ἀφήσωσιν ἐλεύθερον. Ἐντεῦθεν προῆλθον οἱ μῦθοι περὶ δρακοντοκτονιῶν, οἱ τόσον συνήθεις εἰς τὰς μυθολογίας τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων, Βαβυλωνίων, Ἰνδῶν, Περσῶν καὶ Ἑλλήνων³⁵, ὧν ἀπηχήσεις εὐρίσκομεν εἰς τὰ παραμύθια πλείστων λαῶν³⁶. Εἰς πολλοὺς τῶν μύθων τούτων, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐνωρὶς παρενεβλήθησαν ἀλλότρια μυθολογικὰ στοιχεῖα, ποικιλοτρόπως δὲ διαπλασθέντα δὲν διετήρησαν σημεῖα καθοδηγοῦντα εἰς ἀναγνώρισιν τῆς πρώτης προελεύσεως αὐτῶν. Ἐν τούτοις εἰς τινὰς αὐτῶν διακρίνονται ἴχνη μαρτυροῦντα τὴν συνάφειαν πρὸς τοὺς μύθους τῶν φυλάκων τῶν πηγῶν δρακόντων. Οὕτω π.χ. εἰς ἑλληνικοὺς μύθους περὶ δρακοντοκτονιῶν ἢ φόνων τεράτων: α') Τοῦ Πυθοκτόνου Ἀπόλλωνος· τὸν δράκοντα ἐφόνευσεν ὁ θεὸς παρὰ κρήνην³⁷. β') Ὁ Ἡρακλῆς τὴν Λερναίαν Ὑδραν ἀπέκτεινε παρὰ τὴν πηγὴν Ἀμυμώνην³⁸. γ') Παρὰ πηγὴν ἐπίσης ἀπέκτεινε καὶ ὁ Βελλεροφόντης τὴν Χίμαιραν³⁹. δ') Ἐν τῷ δελφικῷ μύθῳ περὶ τοῦ φόνου τοῦ μεγάλου θηρίου Λαμίας καὶ σωτηρίας ὑπὸ τοῦ Εὐρυβάτου τοῦ εἰς αὐτὸ παραδεδομένου ἀνθρωπίνου θύματος, ἀναφέρεται ὅτι τὸ θηρίον ριφθὲν κατὰ τῶν πετρῶν ἐγένετο ἀφανές, ἐκ δὲ τῆς πέτρας εἰς ἣν προσέκρουσε τὴν κεφαλὴν ἀνεφάνη πηγὴ⁴⁰. Ἡ σημερινὴ δελφικὴ καὶ ἀραχωβιτικὴ παράδοσις, ἡ διασώζουσα τὸν ἀρχαῖον μῦθον ἐν ταῖς πλείσταις λεπτομερείαις αὐτοῦ, ἀναφέρεται εἰς τὴν νῦν Ζάλεσκαν ἐν Δελφοῖς ὀνομαζομένην πηγὴν, ἥτις εἶναι αὐτὴ ἢ τοῦ ἀρχαίου μύθου πηγὴ Σύβαρις⁴¹. ε') Ὁ μῦθος περὶ τοῦ ἐν Τεμέσῃ ἥρωος, ὅστις πιθανώτατα εἶναι παραλλαγή τοῦ περὶ τῆς Λαμίας δελφικοῦ μύθου⁴², οὐδὲν ἐνέχει τὸ ἐμφανὲς συννηριαν τῶν ἐξαφανισθέντος ἥρωος πρὸς πηγὴν⁴³. Ἄλλ. ἐν τῇ γραφῇ,

κουτσάρεα) (H a h n, Albanes. Studien III 51). Κατὰ νεοελληνικὴν παράδοσιν τὸ στοιχεῖο βάζει τὸ πόδι του μπροστά στήν τροῦπα τῆς βροχῆς καὶ φράζει τὸ νερὸ (Πολίτου, Παραδόσεις, ἀρ. 476). Ἐν δημοτικῷ ᾄσματι τοῦ ὁποῦ πολλὰ φέρονται παραλλαγὰὶ δράκος κρατεῖ τὸ νερὸ καὶ τρεῖς λυγερές τὸν παρακαλοῦν νά τὸ ἀπολύσῃ νά πιοῦν οἱ διψασμένοι. (Γουσίου, Τὰ τραγούδια τῆς πατρίδος μου, σ. 94,45. A b b o t t, Macedonian Folk-lore, σ. 261. Ἀσωπίου, Ἀττικὸν ἡμερολόγιον, 1887, σ. 322 καὶ ἀνέκδοτοι παραλλαγὰὶ).

35. Βλ. περὶ τῶν μύθων τούτων Th. Schreiber, Apollon Pythoktonos, Leipz. 1879. M. Meyer ἐν Verhandlungen der 40ter Versammlung deutscher Philologen, 1889, σ. 336 κέ. Alb. Dieterich, Abraxas, Leipzig 1891, σ. 111 κέ. Δυστυχῶς δὲν ἤδυνήθη νά ἴδω τὸ τρίτομον σύγγραμμα τοῦ E. S. Hartland, The Legend of Perseus, London 1894-1896.

36. Ἀναγραφὴ τινῶν τῶν παραμυθίων τούτων παρὰ Frazer, Pausanias, τ. V, σ. 143-145.

37. Ὅμηρ. ὕμν. εἰς Ἀπόλλ. 300.

38. Στράβ. Η', σ. 371. Παυσαν. Β' λζ' 4.

39. Ἐν ἀγγειογραφίᾳ παρὰ τὴν Χίμαιραν ἀπεικονίζεται πηγὴ. (Βλ. Fischer, Bellerophontes, σ. 75).

40. Νίκανδρος παρ' Ἀντων. Λιβεράλ. 8.

41. Πολίτου, Παραδόσεις, ἀρ. 818, σ. 497 (ἐκ τοῦ B. Schmidt, Griech. Sagen, σ. 142.246 κέ). Ἡ παραλλαγή τῆς παραδόσεως, τὴν ὁποῖαν ἤκουσα ἐν Δελφοῖς, θὰ δημοσιευθῇ ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν Παραδόσεων.

42. Rohde, Psyche, I⁴, 193.

43. Στράβ. ΣΤ', σ. 255 (= Εὐστάθ. εἰς Ὀδύσ. Α 185, σ. 1409). Παυσαν. ΣΤ' 6.7-11 (= Σουίδ., λ. Εὐθυμος. Ὁ ἐν Τεμέσῃ ἥρωος). Αἰλίαν., Π. Ἰστ. Η' 18. Ζηνόβ., 131.

τὴν ὁποῖαν λέγει ὁ Πausanias ὅτι εἶδεν, ἀπεικονίζετο πηγὴ Λύκα καὶ ὁ ἐκβληθεὶς τῆς Τεμέσης δαίμων, φορῶν δέρμα λύκου, τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἐδήλου ἐπιγραφὴ ἦτο Λύκας. Ὅθεν πρόδηλον εἶναι ὅτι ὁ ἐν Τεμέσῃ ἦρως, εἰς ὃν κατ' ἔτος προσεφέρετο ὡς θυσία περικαλλῆς παρθένος, ἐνομιζέτο ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὅτι ἦτο ὁ δαίμων τῆς πηγῆς Λύκας. Ἀκριβέστερον δ' ἴσως θὰ ἦτο ἂν ἐλέγομεν τὸ στοιχειὸ τῆς πηγῆς, διότι ὁ δαίμων οὗτος ἦτο «χρόαν τε δεινῶς μέλας καὶ τὸ εἶδος ἅπαν ἐς τὰ μάλιστα φοβερὸς», ἀπαράλλακτος δηλ. ὡς φαντάζεται ὁ ἡμέτερος λαὸς τὰ στοιχειὰ μερικῶν πηγῶν, τὰ ὁποῖα νομίζει ὅτι ἐπιφαίνονται ὑπὸ τὴν μορφήν Ἀράπη⁴⁴. ζ') Εἰς τοὺς μύθους περὶ φόνου τοῦ φυλάσσοντος πηγὴν καὶ παρακωλύοντος τὴν ὕδρευσιν τέρατος καταλέγεται πιθανῶς καὶ ὁ περὶ τῆς πάλης τοῦ Πολυδεύκου καὶ τοῦ Ἀμύκου. Ἄν καὶ ὁ κοινότερος τύπος τοῦ μύθου τούτου εἶναι σφόδρα παρηλλαγμένος, νομίζω δ' ὁμῶς ὅτι ἐκ τῆς παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ διατυπώσεως καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν τεκμηρίων καταφαίνεται ὅτι τοιοῦτος ἦτο ὁ ἐν ἀρχῇ χαρακτήρ αὐτοῦ, ὡς ἀλλαχοῦ ἀνέπτυξα⁴⁵.

Καὶ εἰς συναξάρια περὶ δρακοντοκτονίας ἁγίων, τὰ ὁποῖα ἀφίστανται τῆς περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου διηγήσεως, καθ' ὅσον δὲν ἀναφέρουσι τὴν λύτρωσιν κόρης, συνδέεται ὁ φόνος δράκοντος πρὸς τὴν ἀνάβλυσιν ἢ τὴν ἀνάκτησιν κατεχομένης ὑπὸ τοῦ δράκοντος πηγῆς ἢ τὴν ἀπολύμανσιν μολυνθείσης ὑπ' αὐτοῦ. Τοιοῦτο τὸ περὶ τοῦ ἁγίου Δονάτου ἐξ ἠπειρωτικῆς ἐπιχωρίου διηγήσεως⁴⁶. τὸ περὶ τῆς εὐρέσεως ἐν τῷ Μεγάλῳ σπηλαίῳ τῆς Ἀχαΐας τῆς θαυματουργοῦ τῆς Παναγίας εἰκόνας, ἐξ ἧς ἀστραπὴ ἐκπεμφθεῖσα κατέκαυσε τὸν παρὰ τὴν πηγὴν δράκοντα⁴⁷. τὸ περὶ τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ, ὅστις παρὰ τὸν Εὐφράτην «καὶ δράκοντα ἀπέκτανε καὶ ὕδωρ ἐν γῆ ἀνύδρῳ βλύσαι πεποίηκε»⁴⁸. Ὁμοίαι εἶναι καὶ παλαιὰ δημόσια παράδοσις τῆς Τραπεζοῦντος, τὴν ὁποῖαν παρέλαβεν ὁ περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ μάρτυρος Εὐγενίου γράψας Ἰωσήφ Τραπεζοῦντος, περὶ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου, ὅτι οὗτος ἐφόνευσε δράκοντα εἰς ἀπόστασιν ὥρας ἀπὸ τῆς πόλεως ἐμφωλεύοντα, ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἔπινε τὸ θηρίον *Δρακοντοπέαδον* σήμερον ὀνομάζεται⁴⁹.

Καθόλου οἱ μῦθοι περὶ δρακόντων ἢ στοιχειῶν κυρίων τῶν πηγῶν καὶ ἐμποδιζόντων τὴν ὕδρευσιν πρὸς πίεσιν τῶν ἀνθρώπων εἶναι κοινοὶ παρὰ τῷ σημερινῷ ἑλληνικῷ λαῷ, ὡς μαρτυροῦν καὶ τάνωτέρω (σ. 227) μνημονευ-

44. Πολίτου, Παραδόσεις, σ. 1108.

45. Αὐτ., σ. 1108-1109.

46. Αὐτ., σ. 973 κέ.

47. Αὐτ., σ. 975-6.

48. Μηναιὸν Ὀκτωβρ. 18, σ. 111 (ἐν Βενετ. 1768). Ὁμοίως καὶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐν παραλλαγῇ τοῦ περὶ δρακοντοκτονίας μύθου, ἦν ἀκολουθεῖ κοντάκιον ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Ρωμανόν. (Maas ἐν Oriens christianus, 1913, σ. 53). Πρβλ. καὶ Delehaye, σ. 187.

49. Τριανταφυλλίδου, Οἱ φυγάδες, σ. 38. Fallmerayer, Fragmente aus dem Orient, 1845, τ. I, σ. 140. Θερινὸ τῆς βρύσης, τὸ ὁποῖον σκοτώνουν ἦρως εἰς κρητικὰ ἔθνη: Jeannarakis, σ. 115, 117, 174, 229=Κριάρη, Κρητ. ἔσμ., σ. 154.230=Βλαστοῦ, Ὁ γάμος ἐν Κρήτῃ, σ. 107.

θέντα δημοτικά ἄσματα, ὁ δὲ φόνος τοῦ δράκοντος καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς βασιλοπούλας, τῆς ἐκτεθειμένης πρὸς βορὰν εἰς αὐτόν, εἶναι ἐπεισόδιον πολλῶν ἑλληνικῶν παραμυθίων⁵⁰. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο φέρεται μὲν καὶ εἰς πολλά ἄλλων λαῶν παραμύθια, ἐν τισὶ μάλιστα συνυφασμένον καὶ μετὰ τῶν ἀρχαϊκῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν ἐπίσης καὶ τινα τῶν ἑλληνικῶν, ἦτοι τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀποτεμνομένων κεφαλῶν τοῦ δράκοντος (πρβλ. τὸν μῦθον τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Λερναίας Ὑδρας) καὶ τῆς ἀποκοπῆς τῶν γλωσσῶν τοῦ θηρίου πρὸς ἔλεγχον τοῦ σφετερισθέντος τὴν δόξαν τοῦ ἄθλου (πρβλ. τὸν μῦθον τοῦ Πηλέως), ἀλλ' ἡ συνάφεια τῆς δρακοντοκτονίας πρὸς τὴν παρακώλυσιν τῆς ὑδρεύσεως φαίνεται προσιδιάζουσα εἰς τὰ νεοελληνικὰ παραμύθια⁵¹.

Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι τὸ περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου δημοτικὸν ἄσμα παρέλαβε τὴν ὑπόθεσιν ἐκ δημοδῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων, ἀφοῦ ἐν ταύταις μόνον εὐρίσκονται τὰ κύρια συστατικὰ αὐτῆς, ἅτινα παρέλιπεν ἡ θρησκευτικὴ διήγησις. Εἰς τὸ αὐτὸ πόρισμα ἄγει καὶ ἐπεισόδιον τοῦ ἄσματος, ἔλλειπον ἐπίσης ἐκ τῆς διηγήσεως.

Πρὸ τοῦ φόνου ὁ ἅγιος ἀποκοιμάται εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλοπούλας, κατὰ τινὰς παραλλαγὰς διὰ τὰ τὸν περιήρη (26 ζ' η'), ἐξυπνᾷ δὲ ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς βασιλοπούλας (31 β'). Παρηλλαγμένον κάπως τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εὐρίσκεται καὶ εἰς ἄλλην θρησκευτικὴν διήγησιν, παράλληλον τῆς περὶ δρακοντοκτονίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰς τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Καὶ ὁ ἅγιος Θεόδωρος, ὅτε ἐφθάσεν εἰς Εὐχάϊτα ὅπου ἐνεφώλευε δράκων

50. H a h n, Griechische u. alban. Märchen, ἀρ. 22, τ. I, σ. 170 (ἡπειρωτικόν) = P i o, Νεοελληνικὰ παραμύθια, ἀρ. 20, σ. 63. H a h n, τ. II, ἀρ. 70, σ. 55 (Σύρας), σ. 295 (Τήνου), τ. I, ἀρ. 58, σ. 308 (Ἀγ. Ἄννης Εὐβοίας). B u c h o n, La Grèce continentale et la Morée, σ. 277=L e g r a n d, Contes populaires grecs, σ. 163 (Χίου). Ζωγρ. ἀγ. Α', σ. 197 (ἡπειρωτικόν), σ. 243-244 (Σύμης). Calabria, 1894, τ. VII, σ. 27 (Ροκκαφόρτε) καὶ πολλά ἄλλα ἀνέκδοτα τῆς συλλογῆς μου.

51. Ἐκ τῶν 41 παραμυθίων τῶν ἐχόντων τὸ ἐπεισόδιον τῆς δρακοντοκτονίας, τὰ ὁποῖα ἀναγράφει ὁ F r a z e r (Pausanias, τ. V, σ. 143-144), πλὴν δύο ἑλληνικῶν, εἰς τέσσαρα μόνον (ἀλβανικόν, ἀραβικόν, κουρδικόν καὶ βερβερικόν) ἀναφέρεται ἡ προσφορὰ ἀνθρωπίνου θύματος εἰς τὸ κατακρατοῦν τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς τέρας. Τὸ ἀλβανικόν (τοσκικόν) παρὰ H a h n, Albanes. Studien II, σ. 167-168=Griech. u. alban. Märchen, ἀρ. 98 παρουσιάζει τόσας ὁμοιότητας ἐν ταῖς λεπτομερείαις πρὸς τοὺς μύθους τοῦ Περσέως, ὥστε φαίνεται πιθανόν ὅτι δὲν εἶναι ἀκραιφνῶς δημῶδες ἀλλ' ἀπήχησις μᾶλλον ἑλληνικῶν διηγήσεων, λογίαν ἔχουσῶν τὴν προέλευσιν. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἡ διαφορὰ ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς σωτηρίας τῆς Ἀνδρομέδας μύθου, συνισταμένη εἰς τὴν κατακράτησιν τοῦ ὕδατος καὶ τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ μετὰ τὸν φόνον τοῦ τέρατος, ἐμφαίνει τὴν ἐπικράτησιν τοῦ αἰτίου τούτου τῶν δρακοντοκτονιῶν παρὰ τῷ ἡμετέρῳ λαῷ, ὅπουθεν ἴσως μετεδόθη τὸ παραμύθιον εἰς τοὺς Τόσκηδες. Καὶ εἰς βουλγαρικὴν παράδοσιν περὶ τοῦ φόνου τῆς Λάμιας (ὡς δι' ἑλληνικοῦ ὀνόματος λέγεται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τὸ τέρας) ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἡλίας, ἢ Λάμια, εἰς τὴν ὁποίαν προσφέρεται καθ' ἑκάστην μία παρθένος καὶ τελευταία ἡ βασιλοπούλα, κατακρατεῖ τὸ νερόν. Ἐν ἄλλοις ἢ παράδοσις αὕτη ἐμφαίνει τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἑλληνικῆς θρησκευτικῆς διηγήσεως: ἡ πόλις κεῖται ἐγγὺς λίμνης, βάπτισις τῶν κατοίκων τῆς πόλεως μετὰ τὸν φόνον. (Lydia Schischmanoff, Légendes religieuses Bulgares, Paris 1896, ἀρ. 44, σ. 87 κέ. Ἐκ τοῦ Sbornik zu narodni ousmotvorenia, τεύχ. 5).

«ἀποβάς τοῦ ἵππου, ὕπνω ἑαυτὸν δέδωκέ τε καὶ διανέπαυε». Μία δὲ γυνή, «ὀρῶσα τὸν κίνδυνον» ἔσπευσε λυπηθεῖσα αὐτὸν νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ, καὶ «εἰς δεῖγμα τῆς συμπαθείας δάκρυα κατέρρει τῶν ὀφθαλμῶν»⁵². Εἰς βουλγαρικὸν ἄσμα περὶ τῆς δρακοντοκτονίας τοῦ ἀγίου Γεωργίου, ὁ ἅγιος ἀναπαύεται εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλοπούλας· ὅτε ἐξῆλθεν ἡ Λάμια, ἡ κόρη ἀπὸ τὸν τρόμον τῆς ἐδάκρυσε καὶ τὸ θερμὸν τῆς δάκρυον ἀφύπνισεν αὐτόν⁵³. Τὸν δρακοντοκτόνον ἥρωα ἀφυπνίζουν τὰ δάκρυα τῆς βασιλοπούλας καὶ ἐν ἡπειρωτικῷ παραμυθίῳ⁵⁴. Κατὰ τινὰ ἀρμενικὴν παράδοσιν τοῦ Etschmiatsin, ἡ βασιλοπούλα, λυπηθεῖσα τὸν κοιμώμενον ἥρωα, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐντολὴν νὰ φονεύσῃ, θρηνεῖ, ἐκ τῶν δακρύων τῆς ἐξυπνᾷ ὁ ἥρωας (ὁ ἅγιος Σάργις = Σέργιος) καὶ πείθει αὐτὴν νὰ φύγῃσιν ὁμοῦ⁵⁵. Καὶ κουρδικὴ δὲ τις παράδοσις ἀφηγεῖται ὅτι τὸν ἥρωα Σιαμπάνδ, κοιμώμενον εἰς τὰ γόνατα τῆς μνηστῆς του, ἐξύπνησεν αὐτὴ διὰ τῶν δακρύων τῆς ἐπὶ τῇ προσεγγίσει κινδύνου⁵⁶.

Ἄν δ' ὁ ὕπνος τοῦ ἥρωος εἰς τοὺς κόλπους τῆς κόρης πρὸ τοῦ ἄθλου εἶναι τυπικὸν ἐπεισόδιον τῶν μύθων, πολλῶ μᾶλλον τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα ἐνέχει καὶ ἡ ἀγροικότερα λεπτομέρεια τῆς φθειρίσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀναπαυομένου ὑπὸ τῆς κόρης. Ἡ ρυπαρὰ συνήθεια εἶναι κοινὴ καὶ εἰς βαρβάρους καὶ εἰς εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς⁵⁷, γνωστότατος δ' εἶναι ὁ ἐν τῇ Παλαιᾷ πινακοθήκῃ τοῦ Μονάχου πίναξ τοῦ Murillo, ἐν ᾧ ὁ ἴσπανός καλλιτέχνης δὲν ἀπηξίωσε νὰ ἀπεικονίσῃ γραῖαν μεριμνῶσαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον περὶ τῆς καθαριότητος τοῦ εἰς τὰ γόνατα αὐτῆς ἀνακεκλιμένου παιδαρίου. Εἰς πολυπληθῆ παραμύθια διαφόρων λαῶν φαίνεται τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, συνήθως ὡς θωπεία καταπραυνούσα τέρατα καὶ ἥρωας⁵⁸. Εἰδικῶς πρὸ τοῦ ἄθλου τῆς δρακοντοκτονίας, ὡς εἰς τὸ ἄσμα, ἀναφέρεται εἰς ἑλληνικὰ παραμύθια τῆς Ἁγίας Ἄννης τῆς Εὐβοίας, τῆς Σύρας, τῆς Σύμης καὶ τῆς Ροκκαφόρτης⁵⁹. Καὶ τὸ βουλγαρικὸν περὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἄσμα παρὰ Miladinov 31 δὲν παραλείπει τὴν λεπτομέρειαν ταύτην.

Ἡ ἀρχὴ τῆς παρεμβολῆς τοῦ ἐπεισοδίου τούτου εἰς τοὺς μύθους εἶναι πολὺ παλαιά, ἀνευρίσκομεν δ' αὐτὸ εἰς τὸν δημοδέστερον περὶ τοῦ ἀποικι-

52. Παρὰ H. Delahaye, Les légendes grecques des saints militaires, Paris 1909, σ. 137. 154. 188.

53. Miladinov, Bylgarski narodni Pjesni, ἀρ. 3 = Rosen, Bulgarische Volksdichtungen, ἀρ. 35.

54. Ζωγράφ. ἀγών Α', σ. 197. Καὶ ἐν παραμυθίῳ τῆς Σύρας (Hahn, τ. II, ἀρ. 64, σ. 19: Πάλῃ ἀνδρειωμένου καὶ Δράκου, ἀλλ' ὄχι παρὰ πηγὴν).

55. Zeitschrift d. Vereins f. Volksk., 1909, σ. 362.

56. Αὐτ., 1905, σ. 328.

57. Βλ. μαρτυρίας παρὰ Frazer, Pausanias, τ. V, σ. 269-270.

58. Πάμπολλα τοιαῦτα παραμύθια ἀναγράφουν οἱ R. Köhler καὶ J. Bolte ἐν Zeitschrift d. Vereins f. Volkskunde, 1896, σ. 62, πρὸς δὲ τούτοις ὁ Frazer, αὐτ., σ. 270 καὶ ὁ L. F. Weber, Märchen und Schwank, Kiel 1904, σ. 57.

59. Hahn, Griech. u. alban. Märchen, τ. I, σ. 308, ἀρ. 58· τ. II, σ. 55, ἀρ. 70. Ζωγράφ. ἀγών Α', σ. 243. La Calabria, 1894, τ. VII, σ. 27.

σμοῦ τοῦ Τάραντος ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Φαλάνθου μῦθον, τὸν ὁποῖον διέσω-
σεν ὁ Πausanias (I' 10,7-8): «καὶ αὐτὸν ἢ γυνή — τὰ τε ἄλλα ἐφιλοφρονεῖτο
καὶ ἐς τὰ γόνατα ἐσθεμένη τὰ αὐτῆς τοῦ ἀνδρός τὴν κεφαλὴν ἐξέλεγε τὰς
φθειρας· καὶ πῶς ὑπὸ εὐνοίας δακρῦσαι παρίσταται τῇ γυναικί ὀρώση τοῦ ἀν-
δρός ἐς οὐδὲν προχωροῦντα τὰ πράγματα. Προέχει δὲ ἀφειδέστερον τῶν δα-
κρῦων...» Ἐκ τῶν δακρῦων ὀδηγηθεῖς, προσθέτει ὁ ἀρχαῖος μῦθος, εἰς κατα-
νόησιν μαντείας δοθείσης αὐτῷ, ἐπῆλθεν ὁ Φάλανθος κατὰ τοῦ Τάραντος καὶ
κατανικήσας τοὺς βαρβάρους κατέλαβε τὴν πόλιν.

Ἄλλο ἐπεισόδιον τοῦ ἄσματος, παλαιὸν μὲν ἐπίσης, ἀλλὰ μὴ ἔχον ὄσσην
καὶ τὰ προμνημονευθέντα σημασίαν, εἶναι ἡ δέσμευσις τοῦ θύματος παρὰ τὴν
κατοικίαν τοῦ θηρίου (16 γ' δ'). Καὶ εἰς ἡπειρωτικὸν παραμῦθιον δρακοντο-
κτονίας τὴν βασιλοπούλαν τὴν ἔδεσαν ἐκεῖ σιμὰ μὲ μνιὰ μαλαματένια ἀλυσί-
δα⁶⁰. Ἀλυσίδετον ἀπεικονίζουσι τὴν βασιλοπούλαν καὶ τινες τῶν ἐλληνικῶν εἰ-
κόνων τοῦ ἀγίου Γεωργίου. Ὁμοίως καὶ ἡ Ἀνδρομέδα ἐκτεθεῖσα πρὸς βορὰν
εἰς τὸ κῆτος ἦτο «ἐν πυκνοῖς δεσμοῖσιν ἐμπεπλεγμένη» κατὰ τὸν Εὐριπίδην⁶¹,
ἀλυσίδετος δ' ἀπεικονίζεται ἐν μνημείοις τῆς τέχνης⁶², καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ
ὁμοιοπαθῆς Ἡσιόνη⁶³.

Ἡ συγκέντρωσις εἰς τὸ δημοτικὸν ἄσμα πάντων τούτων τῶν παλαιῶν
μυθολογικῶν στοιχείων καὶ ἡ παράλειψις αὐτῶν ἐκ τῆς θρησκευτικῆς διηγή-
σεως περὶ τῆς δρακοντοκτονίας τοῦ ἀγίου Γεωργίου, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ
ἀνεκπληρωστὸν τοῦ ἄσματος ἐκ τῶν μυθολογικῶν στοιχείων τῆς διήγησεως, πεί-
θουσιν ἡμᾶς ὅτι ὄχι μόνον τὸ ἄσμα παρέλαβεν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, τὴν ὑπό-
θεσιν αὐτοῦ ἐκ δημοδῶν ἐλληνικῶν παραδόσεων, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀδύνατος εἶναι
ἡ προέλευσις αὐτοῦ ἐκ τῆς θρησκευτικῆς διήγησεως. Ἡ δὲ συμφωνία ἀμφοτέ-
ρων εἰς τινα σημεῖα καθιστᾷ πιθανώτατον ὅτι καὶ τὸ ἄσμα καὶ ἡ διήγησις ἐκ
κοινῆς ἀπέρρευσαν πηγῆς, αὕτη δ' ἦτο ὁ περὶ τῆς δρακοντοκτονίας δημοδῆς
μῦθος, ἢ ἀκριβέστερον παραλλαγή αὐτοῦ ἐπιχωρία, καὶ δὴ τοῦ τόπου ἐν ᾧ τὸ
ἄσμα ἐποιήθη καὶ συνετάχθη ἡ διήγησις. Ἐν τῇ παραλλαγῇ ταύτῃ εἰς τὸν
ἀνώνυμον ἢ ἄλλως ὠνομασμένον ἥρωα εἶχεν ἐπιτεθῆ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγίου
Γεωργίου.

Ὁ μῦθος τῆς δρακοντοκτονίας ἐνωρὶς ἐγκατεπλέχθη εἰς τοὺς βίους πολ-
λῶν ἀγίων, εἰς ἄλλους μὲν ἀπλοῦς, εἰς ἄλλους δὲ ἀναμιχθεῖς μετὰ ποικίλων
ἐπεισοδίων⁶⁴. Ὑπεβοήθει δὲ εἰς τὴν εἰσοδογὴν αὐτοῦ εἰς θρησκευτικὰ βιβλία ἢ

60. Hahn, τ. I, σ. 170, ἀρ. 22 = Pico, Νεοελλ. παραμῦθια, σ. 63-64, ἀρ. 20.

61. Εὐριπίδ., ἀποσπ. 122. (Ἀριστοφάν., Θεσμοφορ. 1032). Λουκιαν., Ἐνάλ. διαλ. 14,3, σ. 323. Ἀπολλόδωρ. Β' δ' 3,2. Ovid., Metam. IV, 672.683. Lactant. Placid. IV 19. Mythogr. Vatic. I 73.

62. Ἀνθολ. Πλανούδ. Δ' 147. Ἀχιλλ. Τάτ. Γ' 6,3. Φιλόστρατ., Εἰκον. Α' 29. Fedde, De Perseo et Andromeda, σ. 47 κέ. Wernicke ἐν Pauly-Wissowa, Real-Encycl. I, σ. 2157-2158. Kuhnert ἐν Roscher, Lex. III, σ. 2048 κέ.

63. Roscher, Lexik. d. Mythol. I, σ. 1592.

64. Ἀναγραφὴν ἀγίων δρακοντοκτόνων βλ. ἐν Maury, Essai sur les légendes picuses, σ. 144-145. Collin de Plancy, Dictionnaire critique de reliques et des images miraculeuses,

προσδιδομένη εἰς τὸν μῦθον ἀλληγορικὴ ἔννοια, τοῦ δράκοντος ὑπονουμένου ὡς εἰκόνοσ τοῦ νοητοῦ δράκοντος, τοῦ διαβόλου, ὃν διὰ τῆς πίστεωσ αὐτῶν καθυπέταξαν οἱ ἅγιοι⁶⁵. Ἀλλὰ πρὸς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Γεωργίου φαίνεται ὅτι ὀψιαίτατα συνεδέθη ὁ μῦθος ἢ μᾶλλον ὅτι ὀψιαίτατα ἐγένεν ἡ διασκευὴ αὐτοῦ εἰς θρησκευτικὴν διήγησιν, καὶ τότε δὲ ἡ σύνδεσις δὲν συνετελέσθη πλήρησ. Τὸ παλαιότατον χειρόγραφον τῆσ ἑλληνικῆσ διηγήσεωσ περὶ τῆσ δρακοντοκτονίασ τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἶναι τοῦ IB' αἰῶνοσ⁶⁶, ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἐν τισὶ τῶν ἄλλων χειρογράφων ἢ διήγησισ χαλαρῶσ συνδεομένη ἐπακολουθεῖ εἰς τὸ μαρτύριον ἢ παρεμβάλλεται εἰς τὴν διήγησιν περὶ ἄλλων θαυμάτων⁶⁷, ἐν πολλοῖσ δὲ ἢ περὶ τοῦ θαύματοσ τῆσ δρακοντοκτονίασ διήγησισ εἶναι αὐτοτελῆσ ἢ συνάπτεται πρὸς τὴν διήγησιν τῆσ συναντήσεωσ τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ δαίμονοσ⁶⁸. Παρόμοιόν τι παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν διασκευὴν τῆσ θρησκευτικῆσ διηγήσεωσ περὶ τῆσ δρακοντοκτονίασ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, ἣτισ εἶναι μεταξὺ πασῶν τῶν περὶ δρακοντοκτονιῶν ἁγίων ἢ συγγενεστέρα πρὸς τὴν περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου· διότι καὶ αὐτῆ, ὡσ ἕκ τινων ἐνδείξεων συνάγεται, ὀψέποτε παρενεβλήθη εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου⁶⁹. Ἡ διασκευὴ αὐτῆ, ἂν καὶ ἐπιμελέστερον ἀπεκαθάρθη τῶν πλείστων μυθικῶν στοιχείων, φαίνεται ὅτι βασίζεται εἰς ἐπιχωρίαν περὶ δρακοντοκτονίασ παραδόσιν τῶν Εὐχαίτων. Ἀλλὰ σχεδὸν παντελῶσ ἀμετάλλακτον τὸν τύπον τῆσ δημόδιοσ παραδόσεωσ διετήρησεν ἄλλη τισ παραλλαγή, τὴν ὁποίαν αὐτοτελῆ καὶ ἀσυναπτον πρὸς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου παρουσιάζουσι ἄλλα τινὰ χειρόγραφα⁷⁰. Ἐν αὐτῇ ὁ δράκων

Paris 1822, τ. I, σ. 36 κέ. Cahier, Caractéristiques des saints, τ. I, σ. 315 κέ. Πολίτου, Παραδόσεις, σ. 972.

65. Maury, ἐνθ' ἀν., σ. 131 κέ. Πολίτου, αὐτ. Τροπάριον εἰς τὸν δρακοντοκτόνον ἅγιον Δονάτον (Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Δονάτου, Ἐνετίσιν 1774, σ. 13): «Τὸν δόλιον ἡσχυνας καὶ παλαιὸν πτερνιστὴν, Νεκρώσασ τὸν δράκοντα Τῆ σῆ θερμῆ προσευχῇ, Πατέρων ἀγλάισμα. Πτερνιστῆσ, ὁ διάβολοσ ἐν ἀναφορᾷ εἰς Γενέσ. γ' 15. Βλ. καὶ Κτιτορικόν ἢ προσκνητάριον τοῦ Μεγάλου σπηλαίου, ἐν Ἀθ. 1840, σ. 48: «Τὸ δὲ τοιοῦτον τερατῶδεσ εἶδοσ τοῦ δράκοντοσ καὶ ἡ τούτου ἀπάλεια καὶ καταστροφὴ προεικόνιζον, οἶμαι, τὸν ἀφανισμόν τῶν τοῦ νοητοῦ καὶ ψυχοφθόρου δράκοντοσ ὀλεθρίων ἐπιβουλῶν καὶ μυριῶν καταδρομῶν, ὄσασ πολλάκισ κατὰ τοῦ ἱεροῦ καὶ μεγάλου σπηλαίου ἀναρριπίσασ ἐματαιώθη καὶ ὡσ καπνὸσ ἠφανίσθη». Τροπάριον εἰς ἁγ. Θεόδωρον: «Τὸν πρόμαχον τῆσ κακίασ ἀπημαύρωσασ ὄφιν» (Μηναῖον Ἰουν. 8. Βλ. καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου κονδάκιον, τροπάρ. 3 παρὰ Pitra, Anal. sacra I, σ. 362).

66. Aufhauser, σ. 32. Πρβλ. H. Delehaye, Les légendes grecques des saints militaires, σ. 74. K. Krumbacher, Der heilige Georg, München 1911, σ. 296.

67. Aufhauser, σ. 32 κέ. Krumbacher, σ. 241.

68. Εἰς ἕξ χειρόγραφα τῶν μελετηθέντων ὑπὸ τοῦ Aufhauser (σ. 26) φέρεται μόνῃ ἢ περὶ τῆσ δρακοντοκτονίασ διήγησισ, καὶ εἰς ἕξ ἕτερα μετὰ τῆσ περὶ συναντήσεωσ τοῦ Σατανᾶ, τρία δ' ἄλλα συνάπτουσι τὰσ δύο ταύτασ διηγήσεισ μετὰ τοῦ μαρτυρίου.

69. Βλ. H. Delehaye, σ. 23. 115.

70. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Veselovskij ἐν τῳ Sbornik τῆσ ἐν Πετρούπολει Ἀκαδημίασ, 1880, τ. XX, σ. 14-22 (ὄπερ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω). Ὁ Delehaye, σ. 37-38 ἀναφέρει καὶ δύο ἄλλα χειρόγραφα (βατικανόν, ἀρ. 1190, φ. 62-63 καὶ παρισινόν, ἀρ. 1190, φ. 110-116) περιέχοντα αὐτό. Εὐρίσκεται καὶ ἐν τῳ Ἀθωνικῳ κώδ. 289 τῆσ μονῆσ Διονυσίου, τοῦ

κρατεί τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς, ἀρπάζει γυναῖκας καὶ συζῆ μετ' αὐτῶν, ἔχει κλίνην χρυσοῦν εἰς τὸν κοιτῶνά του, ἐνὶ λόγῳ εἶναι τὸ μεταξὺ θηρίου καὶ ἀνθρώπου κυμαινόμενον ὑπερφυσικὸν ἐκεῖνο ὄν, τὸ ὁποῖον γνωρίζομεν ἐκ τῶν νεοελληνικῶν ἄσμάτων, παραδόσεων καὶ παραμυθίων⁷¹.

Εὐδιάκριτον τὸν τύπον τῶν δημωδῶν παραδόσεων διατηρεῖ καὶ ἡ ἀμέσως μετὰ τῆς περὶ τοῦ δράκοντος συναπτομένη ἐν τοῖς χειρογράφοις διήγησις περὶ τῆς συναντήσεως τοῦ ἁγίου Γεωργίου μετὰ τοῦ δαίμονος⁷². Ἀλλὰ τοσοῦτον ἀδεξία εἶναι ἡ διασκευὴ αὐτῆς ἐκ δημώδους παραδόσεως, καὶ τοσοῦτον ἀτέχνως προσαρμόζεται πρὸς τὸν ἐπιζητούμενον ψυχοφελῆ σκοπὸν καὶ πρὸς τὰς χριστιανικὰς περὶ δαιμόνων δοξασίας, ὥστε ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς πολλὰς ἀπορίας ἐγείρει εἰς τὸν ἀγνοοῦντα τὴν δημώδη παράδοσιν καὶ ἀδυνατοῦντα νὰ συμπληρώσῃ διὰ ταύτης τὰ καταλειπόμενα κενά⁷³. Ὁ ἅγιος κατὰ τὴν διήγησιν ταύτην, μετὰ τὴν βάπτισιν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ἐν αὐτῇ, ἀπερχόμενος εἰς τὴν πατρίδα του ὑπήντησεν ἐν τῇ ὁδῷ δαίμονα, λαβόντα τὸ σχῆμα γέροντος εὐτελοῦς καὶ τεταπεινωμένου, στηριζομένου εἰς βακτηρίαν. Οὗτος ἐν πολλῇ κατανύξει τὸν ἐχαιρέτισεν «Χαίροις, Γεώργιε». Ὁ δ' ἅγιος ἀναγνώρισας αὐτὸν τῷ εἶπε «Ποῖος εἶσαι σὺ καὶ ποῦ ἤξεύρεις τὸ ὄνομά μου; μὴ γὰρ οὐκ εἶσαι πονηρὸς δαίμων;» Ὁ δαίμων τότε προσποιηθεὶς τὸν ὀργισμένον τῷ λέγει «Τοὺς ἄγγελους τοῦ θεοῦ ὑβρίζεις καὶ ἐρωτᾷς ποῖος εἶμαι ἐγώ; μάθε νὰ ὀμνῆς κύριος». Πρὸς ταῦτα ὁ ἅγιος ἀπεκρίθη «Ἄν ὡς λέγεις εἶσαι ἄγγελος θεοῦ δίδόν μοι τὴν δόξαν σου». Καὶ παρενθύς ποιήσας ἐν τῇ γῆ τὸν τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ περιέγραψε κύκλῳ τοῦ δαίμονος καὶ τὸν ἐξώρκισεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ἂν μὲν εἶναι ἄγγελος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἂν δὲ πνεῦμα πονηρὸν νὰ μὴν ἔχη ἐξουσίαν νὰ φύγῃ. Καὶ μὲ τὸν λόγον τοῦ ἁγίου εὐρέθη δεδεμένος ὁ δαίμων καὶ προκληθεὶς ὠμολόγησεν εἰς τὸν ἅγιον ποῖος τῶν δαιμόνων ἦτο καὶ ὅτι εἶχεν ἔλθῃ πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ τὸν πλανήσῃ ἵνα προσκυνήσῃ αὐτόν. Ὁ δὲ ἅγιος μετ' εὐχὴν πρὸς τὸν θεὸν ἐσφράγισεν ἓνα βράχον παμμεγέθη κείμενον ἐκεῖ λέγων «Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνοίχθητι πέτρα καὶ ὑπόδεξαι τὸν πονηρὸν δαι-

ΙΣΤ αἰῶνος, φ. 225α-239β, οὐ ἀντίγραφον μοι ἐδόθη ἐπιμελεῖα τοῦ φίλου συναδέλφου κ. Σ.Π. Λάμπρου.

71. Βλ. Ν. Γ. Πολίτου, Νεοελλ. μυθολ., σ. 154 κέ. Παραδόσ., σ. 990 κέ.

72. Aufhauser, σ. 24-25.69. Τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, σ. 70-71.151-153. Δουκάκη, Μέγας Συναξαριστής, Ἀπριλίου, Ἀθ. 1892, σ. 344-345, τὸ λατινικὸν Aufh., σ. 186-187. 224-225.

73. Ἐτι μᾶλλον ἀκατανόητον καὶ ἀδικαιολόγητον εἶναι ἐν ἡπειρωτικῇ παραλλαγῇ τοῦ περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἔσματος τὸ ἐπεισόδιον τῆς συναντήσεως τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ Σατανᾶ (20, σ. 192). Ὁ ἅγιος πορευόμενος ὅπως σώσῃ τὴν βασιλοπούλαν συναντᾷ εἰς μίαν ἔρημον τὸν Σατανᾶν, ὅστις ὀνομαστὶ προσαγορεύων αὐτόν τὸν ἐρωτᾷ διατί τόσον βιάζεται, ὁ δὲ ἅγιος ἀναγνώρισας αὐτόν τὸν ἐρωτᾷ πόθεν γνωρίζει τὸ ὄνομά του καὶ μὲ τὴν ἐπιτίμησιν ταύτην λήγει τὸ ἐπεισόδιον. Φαίνεται ὅτι παρενέβαλέ τις διασκευαστὴς τοῦ ἔσματος τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ ἐπεισόδιον ἐξ στίχους, ἀκούσας τὴν θρησκευτικὴν διήγησιν καὶ ὑπολαβὼν αὐτὴν συμπλήρωμα τῆς περὶ τῆς δρακοντοκτονίας.

μονα τουτον». Καί παραχρήμα ἐσχίσθη ἡ πέτρα καὶ ἐξῆλθεν πῦρ ἐξ αὐτῆς, καὶ κρατήσας ὁ ἅγιος τὸν δαίμονα ἔρριπεν αὐτὸν ἐν τῷ χάσματι ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ πάλιν ἔσμιξεν ἡ πέτρα καθὼς ἦτο καὶ πρότερον· καὶ ὁ δαίμων ἔμεινεν ἐντὸς κεκλεισμένος αἰωνίως.

Ἡ πρόθεσις τοῦ γράψαντος τὴν διήγησιν ταύτην ἦτο ἴσως νὰ παράσχη τὸ πάρισον τῆς δρακοντοκτονίας, πλάττων καὶ δεύτερον ταυτοσήμαντον ἄθλον τοῦ ἁγίου. Μετὰ τὴν κατανίκησιν τοῦ δράκοντος, τοῦ συμβόλου τοῦ δαίμονος, παρατίθεται καὶ ἡ καταβαράθρωσις αὐτοῦ τούτου τοῦ δαίμονος, ἐπετεύχθη δὲ τοῦτο διὰ τῆς διασκευῆς ἄλλης παραπλησίας δημῶδους παραδόσεως. Ἄλλ' ἡ παράδοσις παρεμορφώθη ἐξ ἀτεχνίας τοῦ διασκευαστοῦ, ὁ δαίμων προσέλαβεν ἐν τῇ θρησκευτικῇ ταύτῃ διηγήσει τὸν κωμικὸν τύπον τοῦ ἡλιθίου διαβόλου τῶν παραμυθίων, καὶ ἡ κατὰ τὰς δημῶδεις δοξασίας διὰ μαγικῶν τελετῶν ἐγκάθειρξις καὶ σφράγισις τῶν στοιχείων μετεποιήθη εἰς διηνηκῆ περιορισμὸν τοῦ διαβόλου ἐντὸς τοῦ πυρός τῆς κολάσεως. Αἱ δημῶδεις δοξασίαι περὶ ἐγκαθείρξεως τῶν στοιχείων εἶναι αἱ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ τῷ ἡμετέρῳ λαῷ φερόμεναι βυζαντιναὶ δοξασίαι περὶ τελεσμάτων, περὶ ὧν διελάβομεν ἀλλαχοῦ⁷⁴. Ἐκ συναξαρίου γραφέντος περὶ τὰ μέσα τοῦ Ζ' αἰῶνος, ἀνεφέραμεν τὴν περὶ τοῦ ὁσίου Θεοδώρου διήγησιν, ὅστις κατέκλεισεν εἰς βόθρον δαιμόνια, ἐπιβαλὼν λίθον καὶ στήσις ἐπάνω τὸν τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ⁷⁵. Εἰδικώτερον δὲ περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου φέρεται σήμερον ἡ παράδοσις ὅτι οὗτος ἐκλείσεν εἰς σπηλαίον στοιχεῖο, τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος ἔτρωγε δύο ἀνθρώπους ἐκ τῶν μεταβαίνόντων εἰς ἐξοχικὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἑορτῆς του, καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ σπηλαίου ἐπέθεσε πλάκα, τὴν ὁποίαν ἐσφράγισεν διὰ τῶν πετάλων τοῦ ἵππου του, διὰ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ ἐξέρχεται τὸ στοιχεῖο τοῦ λοιποῦ⁷⁶.

Ἡ περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου παράδοσις αὕτη εἶναι μεσσηνιακῆ, ἡ δὲ περὶ τοῦ ὁσίου Θεοδώρου μικρασιατικῆ (τῆς Ἀγκύρας), ἀλλ' ἐνεκα τῆς μεγάλης διαδόσεως εἰς τὸν βυζαντινὸν κόσμον τῶν περὶ τελεσμάτων δοξασιῶν καθίσταται ἀδύνατον νὰ προσδιορισθῇ ποῦ ἐπεχωρίαζεν ἡ παράδοσις, ἦν διεσκεύασεν ὁ γράψας τὴν διήγησιν περὶ τῆς συναντήσεως τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ δαίμονος. Ἡ προέλευσις δ' ὁμῶς τῆς περὶ τῆς δρακοντοκτονίας παραδόσεως, ἐξ ἧς ἀπέρρευσε ἡ θρησκευτικὴ διήγησις περὶ τοῦ θαύματος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἴσως εἶναι ἐφικτὸν νὰ ἐξακριβωθῇ ἐκ τινων ἐνδείξεων.

Τόπον τοῦ θαύματος φέρουν οἱ πλεῖστοι τῶν κωδίκων τῆς διηγήσεως τὰς ἀνυπάρκτους πόλεις Λασίαν ἢ Ἀλαγίαν, τὰς ὁποίας δ' ὁμῶς καθορίζουσιν ὡς κειμένας οἱ μὲν ἐν τῇ Παλαιστινῶν χώρα, οἱ δ' ἀοριστότερον εἰς τῆς Ἀνατολῆς τὰ μέρη, ἄλλοι εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀτταλείας εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἰς δὲ παλαιὸς λατινικὸς κῶδιξ εἰς τὴν Καππαδοκίαν⁷⁷. Τὴν Βηρυτόν, εἰς τὴν

74. Παραδόσεις, σ. 1056 κέ.

75. Αὐτ., σ. 1139-1140.

76. Αὐτ., σ. 283, ἀρ. 503.

77. Κῶδ. Μονάχου 14473 τοῦ IB' αἰῶνος (A u f h a u s e r, σ. 182). Ὁμοίως καὶ μεταγενέ-

ὁποῖαν θέτουν τὴν σκηνὴν τῆς δρακοντοκτονίας τὸ κυπριακὸν ἄσμα καὶ ἐπιτόπια παραδόσεις τῆς πόλεως ταύτης⁷⁸, ἀναφέρει μόνον ὑποσελίδιος σημείωσις ἐνὸς κώδικος. Αἱ πλεῖσται τῶν ἀγιολογικῶν παραδόσεων περὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἐντοπίζονται ἐν Λύδδῃ (τῇ ἀρχαίᾳ Διὸς πόλει) τῆς Παλαιστίνης⁷⁹, αἴτιον δὲ τούτου ἦτο ἡ παλαιότητα ἐν αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου, ἀλλ' οὐδεμία ὑπάρχει ἔνδειξις περὶ γενέσεως ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῆς περὶ τῆς δρακοντοκτονίας διηγήσεως. Αὕτη διεσκευάσθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὡς εἴπομεν, ἐξ ἐπιχωρίου παραδόσεως, τὴν ὁποῖαν ἰσχυροὶ λόγοι μᾶς ὀδηγοῦσι ν' ἀναζητήσωμεν ἀλλαχοῦ.

Ἡ δρακοντοκτονία τοῦ ἀγίου Γεωργίου πολλὰς παρουσιάζει ὁμοιότητας πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν μῦθον περὶ τῆς λυτρώσεως τῆς Ἀνδρομέδας ὑπὸ τοῦ Περσεύου· τοῦτο προσεπάθησα νὰ δείξω ἐν τῇ κατὰ τὸ 1872 δημοσιευθείσῃ πραγματείᾳ μου «Περσεὺς καὶ ἅγιος Γεώργιος», εἰς τὸ αὐτὸ δὲ προῆλθον συμπέρασμα καὶ ἄλλοι ὕστερον⁸⁰. Ἀλλ' ἡ ὄψια, κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα μόνις, ἐμφάνισις τῆς χριστιανικῆς διηγήσεως ἐφαίνετο ἐναντιομένη πρὸς τὴν ἄμεσον συνάφειαν αὐτῆς πρὸς τὸν ἀρχαῖον μῦθον, τούτου δ' ἕνεκα ὁ μὲν F. Gögges διεκήρυξεν (1887) ὡς παντελῶς ἐσφαλμένην τὴν τοιαύτην γνώμην, ὁ δὲ Aufhauser (σ. 243) ἀποφαίνεται ὅτι καποῖος μοναχὸς θὰ παρενέβαλεν ὕστερον τὸ ἐπεισόδιον τῆς δρακοντοκτονίας εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ ΣΤ' αἰῶνος ἤδη ἀπηρτισμένον συναξάριον τοῦ ἀγίου Γεωργίου, διότι αἱ παλαιαὶ Πράξεις τοῦ ἀγίου οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἴχνος περιέχουσι τοιαύτου ἀθλοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἰσχυρίσθη μὲν ὁ Max Meyer ὅτι ὁ μῦθος τοῦ Περσεύου διατηρεῖτο ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ζωντανὸς ὑπὸ τὸν δημώδη τύπον, ὃν προσέδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Εὐριπίδης, εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰόππης, ἧς δὲν ἀπέχει πολὺ ἡ Λύδδῃ, ἡ κοίτις τῆς λατρείας τοῦ ἀγίου Γεωργίου⁸¹. ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην ἐπὶ εἰκασιῶν μόνον ἐστήριζεν, οὐδεμίαν προσάγων ἀναντίλεκτον μαρτυρίαν περὶ ἐπιβιώσεως τοῦ ἀρχαίου μῦθου ἐν Ἰόππῃ ἢ ἐν Λύδδῃ, ἄλλως δ' ἔπρεπε νὰ ἐξηγηθῇ καὶ πῶς ὑπέστη οὗτος τοιαύτην μεταβολὴν ἐν τῇ χριστιανικῇ μορφῇ αὐτοῦ, ἐν ἧ τὸ θα-

στεραι λατινικαὶ διηγήσεις περὶ τοῦ θαύματος (M. Meyer ἐν Verhandlungen d. 40ter Versammlung deutsch Philologen, 1889, σ. 342).

78. Πλὴν τῶν ὑπὸ Aufhauser, σ. 143 ἀναγεγραφομένων χρονογράφων τῶν Σταυροφοριῶν καὶ προσκυνητῶν τῶν Ἱεροσολύμων, μνημονεύουσι παραδόσεις ἐντοπιζούσας εἰς Βηρυτὸν τὴν δρακοντοκτονίαν οἱ Thevenot (Relation d' un voyage fait au Levant, 1665, σ. 442), Monconys (Journal des voyages, Lyon 1665, μέρ. I, σ. 334-335) καὶ ὁ Ricaut (Histoire de l' église grecque, σ. 152).

79. M. Meyer, ἐνθ' ἀν., σ. 339. H. Delehaye, σ. 46. A. Dieterich, Abraxas, σ. 125. Krumbacher, Der heilige Georg, σ. 203. Ἐν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, καὶ ἡ τοῦ πατριακοῦ κώδικος διασκευή τῆς διηγήσεως περὶ τοῦ θαύματος τοῦ ἀγίου Γεωργίου τόπον τῆς δρακοντοκτονίας ὀρίζει τὴν Λύδδην.

80. M. Meyer, ἐνθ' ἀν., σ. 342. Sidney Hartland, The legend of Perseus, London 1896, τ. III, σ. 38 κέ (παρὰ Krumbacher, Der heil. Georg, σ. XXXII) καὶ ἄλλοι πολλοί.

81. M. Meyer, σ. 343.

λάσσιον κήτος αντικατέστησε δράκων, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀντιζηλίαν τῶν ἐναλίων θεῶν ἔκθεσιν τῆς Ἀνδρομέδας ἢ προσφορά ἐν τακτῷ χρόνῳ εἰς αὐτὸν παρθένου πρὸς βρῶσιν.

Πιθανωτάτη θὰ ἦτο ἡ προϋπόθεσις, ὅτι προσφορώτατος τόπος πρὸς γένεσιν τῆς παραδόσεως περὶ τοῦ φανταστικοῦ ἄθλου τοῦ ἀγίου εἶναι αὐτὴ ἡ πατρίς του. Ὁ ἅγιος Γεώργιος λέγεται πατρίδα ἔχων τὴν Καππαδοκίαν⁸², τὸν δὲ δράκοντα ἐφόνευσε καθ' ὁδὸν ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα του, ὡς λέγει ἡ διηγήσις⁸³. Ἄν δ' ἐκεῖ που ἐκυκλοφορεῖτο μῦθος τις περὶ δρακοντοκτονίας, φυσικὸν ἦτο, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν μύθων περὶ δρακοντοκτόνων ἀγίων, νὰ προσαρμοσθῇ οὗτος εἰς τὸν ἐνδοξον Καππαδόκην μεγαλομάρτυρα.

Τῷ ὄντι δὲ παρὰ τὴν Καππαδοκίαν ὑπῆρχε παλαιὰ ἔδρα τῶν περὶ τοῦ Περσέως μύθων· εἰς τὸ Ἰκόνιον τῆς Λυκαονίας, τοῦ ὁποίου νομίσματα ἔφερον τὸν τύπον τοῦ Περσέως καὶ τῆς Μεδούσης⁸⁴, ἦτο ἐντετοπισμένη παραλλαγή τις τῶν περὶ τούτου μύθων⁸⁵. Ὁ μῦθος διετηρήθη ἐπὶ μακρὸν φαίνεται παρὰ τῷ λαῷ, διαπλασθεῖς παρεμφερέστατα πρὸς τὸν τύπον, ὃν παρουσιάζει ὁ τοῦ ἀγίου Γεωργίου. Ὁ δημῶδης οὗτος μῦθος ἀναφέρεται ὑπὸ βυζαντινοῦ συγγραφέως, ὅστις δὲν εἶναι μὲν ἐξηκριβωμένον τότε ἔγραψεν, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι μεταγενέστερος τοῦ ΙΒ' αἰῶνος· πάντως δ' ἠντλεῖ ἐκ παλαιότερων πηγῶν⁸⁶. Κατὰ τὸν μῦθον τοῦτον ὁ ἄθλος τοῦ Περσέως, ὅστις κατὰ τὸν χριστιανικὸν τρόπον χαρακτηρίζεται ὡς θαῦμα, ἐγένετο ἐν Ἰκονίῳ. Ἐκεῖ ἐνεφώλευε δράκων (ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ἀρχαίῳ μύθῳ ἀναφερομένου κήτους), εἰς τοῦτον δ' ἔδιδον ἐκάστοτε μίαν παρθένον. Ὅτε παρετέθη εἰς βορὰν αὐτῷ ἡ κόρη τοῦ βασιλέως (βασιλίσκου), διήρχετο ἐκεῖθεν ὁ Περσεύς. Ἀκούσας τοὺς θρήνους τῆς κόρης, τὴν ἠρώτησε τί συμβαίνει, ἐκείνη δὲ τῷ ἐξέθηκε τὴν συμφορὰν τῆς (διάλογος τῆς κόρης μετὰ τοῦ σωτήρος, ὡς ἐν τῇ διηγῆσει καὶ τῷ δημοτικῷ

82. Βλ. K. K r u m b a c h e r, ἐνθ' ἀν., πίναξ ἐν λ. Kappadokien. A u f h a u s e r, σ. 2. 73. 74.

83. A u f h a u s e r, σ. 59. 96. 109. 149. Βλ. καὶ σ. 129 (ἐρχόμενος ἀπὸ τῆς πατρίδος του Καππαδοκίας).

84. H e a d, Ἱστορία νομισμάτων, μετάφρ. Σβορώνου, τ. Β', σ. 278. K u h n e r t ἐν R o s c h e r, Lexik. d. Mythol., τ. III, σ. 2059.

85. Σ τ έ φ α ν. Β υ ζ ά ν τ., λ. Ἰκόνιον. Εὐσταθ., Εἰς Διονυσ. περιηγ. 857. Ἐτυμολ. Μ., λ. Ἰκόνιον. Ἐτυμολ. Γουδ., λ. Μ. Γ λ υ κ ᾶ, Χρον. Β', σ. 264 Bonn. Μ α λ ᾶ λ. Β', σ. 16 Bonn. Χρον. Πασχάλ., σ. 71.

86. «ὡς οἱ μῦθοι φασὶ καὶ τις τῶν ἱστορικῶν». Παραστάσεις σύντομοι χρονικαὶ Α' 85, σ. 71-72 P r e g e r. Excerpta anonymi byzantini, éd. T r e u, σ. 20. Κ ω δ ι ν Περὶ ἀγαλμάτων, σ. 58 Bonn: «καὶ γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει (τῷ Ἰκονίῳ) ἱστορεῖται τὸ παρά Περσέως πρὸς τὸν δράκοντα γεγονὸς θαῦμα. Δράκων ἦν ἐμφωλεύων ἐκεῖ καὶ κατὰ καιρὸν συνηθείας ἐδίδου κόρην περιφανῆ καὶ ὡραίαν. Τότε παρέσχον τὴν Ἀνδρομέδαν, παρθένον ὡραίαν καὶ καλὴν [ἄλλως: θυγατέρα ὑπάρχουσαν Βασιλίσκου]. Διερχόμενος οὖν ὁ Περσεύς, καὶ τῆς κραυγῆς ἀκηκῶς τῆς παρθένου [ἄλλως: Περσεύς ἐκεῖσε ἤκων πύθεται κλαιούσῃ τῇ Ἀ.], ἐπυθάνετο τί ἂν ὀδύρηται [ἄλλ.: τί ἂν εἶη δεδεμένη καὶ θρηνοῦσα]. Καὶ αὐτὴ ἐξηγήσατο «ὅτι τῷ θηρίῳ προτίθεμαι εἰς βορὰν». [Τοῦ δὲ καθίσαντος ἦκε τὸ θηρίον. Αὐτὸς δὲ Γοργόνης κεφαλὴν ἐν πήρᾳ κατέχων ὀπισθοφανῶς στραφεῖς δείκνυσι τὸ θηρίον· ὅπερ ἰδὼν ἐκεῖνος (= ὁ δράκων) ἀπέψυξεν.]»

ἄσματος). Ὁ ἥρωας τότε ἐκάθησεν (πρβλ. ἀρ. 26, ἀνωτέρω σ. 215-216). Ὅτε δ' ἐξῆλθε τὸ θηρίον, τὸ ἐφόνευσε δεῖξας εἰς αὐτὸ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης.

Οὕτως ἐν τῷ δημῳδαί βυζαντινῷ μύθῳ ἀνευρίσκομεν τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα ἐπεισόδια τῆς θρησκευτικῆς διηγήσεως καὶ τοῦ δημοτικοῦ ἄσματος, ὥστε νὰ πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀμέσου συναφείας τούτων καὶ δὴ περὶ τῆς ἐκ τοῦ μύθου ἐκείνου ἐξαρτήσεως. Μοὶ φαίνεται δὲ πιθανόν, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἄσμα συνετάχθη ἐν Καππαδοκίᾳ. Αἱ φερόμεναι παραλλαγαὶ αὐτοῦ, εἰς ὁμοιοκαταλήκτους πᾶσαι στίχους, δεικνύουσιν ὅτι δὲν εἶναι παλαιότεραι τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος, ὅτε ἡ ρίμα ἐγίνε συνηθεστέρα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ποίησιν, ἀλλὰ δὲν ἀποκλείεται ἢ ὑπαρξίς παλαιότερου ἀνομοιοκαταλήκτου πρωτοτύπου, διασκευασθέντος εἰς ὁμοιοκατάληκτον, ὡς συνέβη εἰς πολλὰ ἄλλα μνημεῖα τῆς ἡμετέρας μεσοχρονίου λογοτεχνίας⁸⁷. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν παραλλαγῶν δεικνύουσιν ὅτι τὸ ἀρχικὸν ἄσμα ἐποιήθη ἐν χώρᾳ, ὅπου ἐπιστεύετο ὅτι συνέβη τὸ θαῦμα, διότι θέτουν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ *στὸν τόπον μας ἢ στὴ χώρα μας* (2 ζ', σ. 213). Τίς ἦτο ἡ χώρα αὕτη δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἐξακριβωθῇ· ἡ ὑπαρξίς κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης παραλλαγῆς τοῦ μύθου τοῦ Περσέως καὶ ἡ πιθανὴ μετατροπὴ αὐτῆς εἰς χριστιανικὴν περὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου δὲν ἀρκοῦσι βεβαίως νὰ μᾶς διαφωτίσωσι περὶ τούτου. Ἀσφαλέστερον θὰ μᾶς καθωδήγει τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τοῦ ἄσματος, ἀν ἦτο δυνατόν νὰ καθορισθῇ ὁποῖον ἦτο τὸ τοῦ ἀρχέτυπου ἢ τίς τῶν παραλλαγῶν φαίνεται πλησιέστερα πρὸς τὸ ἀρχέτυπον· ἀλλ' εἶναι τοσαῦται αἱ παραλλαγαὶ καὶ ἐκ διαφόρων τόπων, οὐδεμία δ' αὐτῶν παρορσιάζει καταφανῆ σημεῖα προελεύσεως ἐξ ἄλλης. Οὐδὲν ἦττον νομίζομεν ὅτι μᾶς παρέχουσιν αἱ παραλλαγαὶ τεκμήριον τι ἀσφαλές, ἐξ οὗ ἀποκαλύπτεται ἡ πατρίς τοῦ ἄσματος. Σχεδὸν πᾶσαι (22 ἐκ τῶν 27)⁸⁸ ὁμοφώνως καλοῦσι *πηγάδι* τὸν κατεχόμενον τόπον ὑπὸ τοῦ δράκοντος, τοῦ ἐμποδίζοντος τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὑδρεύωνται (2 δ'-ζ', σ. 212-213). *Πηγάδι* κοινῶς σημαίνει φρέαρ, ἀλλ' εἶναι φανερόν ὅτι τὸ ἄσμα ἐννοεῖ πηγὴν, τῆς ὁποίας ὁ δράκων κρατεῖ ἦτοι ἐμποδίζει νὰ ρέῃ τὸ νερόν, ἢ τὸ ἐξαπολύει, τὸ ἀφήνει ἐλεύθερον νὰ τρέχῃ· διὰ τοῦτο εἰς τινὰς παραλλαγὰς γίνεται ἀδιαφόρως χρῆσις ὡς συνωνύμων καὶ τῶν δύο λέξεων, *πηγαδιοῦ* καὶ *βρύσης* (2 θ, σ. 213), μία δὲ παραλλαγή, ἡ ἠπειρωτικὴ (Τ) ἀντὶ *πηγαδιοῦ* ἀναφέρει *βρύσιν*. Ἀλλ' ἡ λέξις *πηγάδι* διατηρεῖ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς σημασίαν (ἢ κατάληξις *-άδι* ἔχει ἀπολέση τὴν ὑποκοριστικὴν δύναμιν) μόνον ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ ἐν Πόντῳ⁸⁹, ὅθεν εὐλόγον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν, συντρε-

87. Ἡδύνατό τις νὰ παραδεχθῇ δύο ἀρχέτυπα ἄσματα, ὃν τὸ ἕτερον νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ πρωτότυπον τῆς κυπριακῆς παραλλαγῆς, διὰ τὴν παρεμβολὴν εἰς ταύτην στοιχείων τινῶν τῆς θρησκευτικῆς διηγήσεως. Ἀλλ' ἔνεκα τοῦ κρατοῦντος ἐν Κύπρῳ τρόπου τῆς διαδόσεως τῶν ἄσμάτων διὰ τῶν *ποιητάρηδων*, ἐπίσης πιθανόν φαίνεται ὅτι τὸ ἀρχέτυπον ἦτο ἐν, διασκευασθὲν ὑπὸ ποιητάρη προσθέντος εἰς αὐτὸ ὅσα τυχόν ἐνεθυμεῖτο ἐξ ἀκροάσεως τῆς διηγήσεως.

88. Ἐκ παραδρομῆς παρελήφθη εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν παραλλαγῶν ἡ χιακὴ (Ε), ἀναφῆρουσα ἐπίσης *πηγάδι*.

89. Πόντος· *πεγάδι*ν Κερασσοῦς, Ζησινώ (Ἀρχεῖον νεοελληνικοῦ λεξικοῦ), Σαράχω (ΚΠ. ΙΗ' 157), *πεγάδι* Οἰνόη (Ἀρχεῖον), *πεγάδ* Τραπεζοῦς (Σάβ. Ἰωαννίδου), Ἰστορ. Τραπε-

χόντων καὶ τῶν προμνημονευθέντων λόγων, ὅτι ἡ Καππαδοκία εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ ἄσματος, παραλαβόντες δ' αὐτὸ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐτήρησαν ἀνεπιγνώστως τὴν ἐλέγχουσαν τὴν προέλευσιν αὐτοῦ λέξιν. Ἐὰς προστεθῆ δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν Ἀνακοῦ τῆς Καππαδοκίας *πεγάδ'* (τὸ) ὀνομάζεται ἀγίασμα τοῦ ἀγίου Γεωργίου, εὐρισκόμενον εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐκείνου⁹⁰. Ἡ Ἀνακοῦ (τουρκ. Ἐνεγι) κεῖται εἰς τὰ κράσπεδα μεγάλης πεδιάδος καλουμένης Πουτάκ Ὁβασί, ἣτις ἅπασα εἶναι ἄνυδρος, πλην ἐνὸς χωρίου λεγομένου Λίμνος, «τὸ ὁποῖον μόνον ὑδρεύεται ἀπὸ ἓν ρεῦμα, ὅπερ ἀναβρῦει πλησίον αὐτοῦ καὶ ἀμέσως χωνεῦει εἰς μικρὰν λίμνην οὖσαν ἐντὸς αὐτοῦ»⁹¹. Τόπος ἀληθῶς προσφορώτατος πρὸς ἐντοπισμὸν παραδόσεως οἷα ἡ περὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου καὶ τοῦ δράκοντος.

Τὸ ἄσμα, ὡς ἐλέχθη ἤδη (σ. 229-231), δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς θρησκευτικῆς διηγήσεως, ἄλλως δ' αὕτη ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τὸν λαόν⁹². Ἄλλ' ἡ εἰκὼν τοῦ δρακοντοκτόνου ἀγίου, ἡ ἀντικαταστήσασα τὴν παράστασιν αὐτοῦ ὡς ἀνίππου ὀπλίτου, ἦτο κοινοτάτη, ἴσως ἀπὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος⁹³, καὶ ἦτο φυσικὸν

ζοῦντος, σ. κς· ΚΠ. Σύλλογος ΙΗ' 157). Ἀριστὸς, Σινώπη, Χαλδία (Ἀρχεῖον), *πηγάδ'* Ἀργυρούπολις (Ἀρχεῖον). Παράγωγα: *πεγαδίστρα* = ζωοφυῖον ἐντὸς τῶν ὑδάτων Τραπεζοῦς (Σάβ. Ἰωαννίδου, ἐνθ' ἀν.), *πεγαδίστρα* (= τὸ αὐτὸ Τραπεζοῦς, Ὅφιος (ΚΠ. Σύλλογος ΙΗ' 157), *Πεγαδίστρα* = νόμφη τῶν πηγῶν Ὀφίου (Πολίτου, Παραδόσεις σ. 396). — Καππαδοκία· *πεγάδι* (;) Συνασός (Ἀρχεῖον), Συνασός, σ. 260), *πεγάδι* Φερτάκαινα (Δελτ. Ἰστορ. ἑταιρ. Α' 591) ἀλλὰ *πεγάτ'* (πληθ. *πεγατ'*) Φερτάκαινα (Κρινοπούλου, Φερτάκαινα, σ. 59), *πεγάτ'* (πληθ. *πεγατ'*) Οὐλαγάτ' (Dawson, ἐν *Journal of Hel. Studies*, 1911, σ. 273), *πεγάτ'* Ἀραβάν (Ἀρχεῖον). — Εἰς τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς χώρας εἶναι ἄγνωστος ἡ χρῆσις τῆς λέξεως *πηγάδι* εἰς τὴν σημασίαν τῆς πηγῆς. Ἐν Νεοπολίτῃ τῆς Μακεδονίας μόνον ἡ λ. σημαίνει τὸ φρέαρ, ἀλλὰ καὶ βρῦσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔχουσαν ὄψιν ἀπὸ πόσιμον (Ἀρχεῖον νεοελλ. λεξικοῦ). Ἐν δὲ Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου ἡ λ. «δηλοῖ τὴν πηγάν, ὅθεν καὶ τοπωνυμῖαι ἐσχηματίσθησαν ὡς τὰ *Πηγάδια* = θέσις τρεῖς πηγᾶς ἔχουσα, τὸ *Πηγαδοῦλλι* = μικρὰ βρῦσις». Τοῦτο βεβαιώνει ὁ Ι. Τσικόπουλος, Μελέτη περὶ τοῦ λεξικοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς δημῶδους γλώσσης, σ. 27 = Ἀρχεῖον τῆς νεωτέρας ἑλλην. γλώσσης Α' 1. Ταῦτα δὲν εἶναι ἀρκούντως σαφῆ, δὲν ἠδυνήθημεν δὲ νὰ ἐξακριβώσωμεν καὶ ἐξ ἄλλων μαρτυριῶν ἀν τῷ ὄντι ἐν Καταφυγίῳ τοιαύτην ἔχει σημασίαν ἡ λ. *πηγάδι* ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ὁ Τσικόπουλος ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν τοπωνυμῶν πιστουμένην σημασίαν· αἱ τοπωνυμῖαι δ' ὁμοῦς ἐνδέχεται νὰ εἶναι παλαιόταται καὶ νὰ μαρτυροῦσι μόνον τὴν ἐν προγενεστέρῳ χρόνῳ τοιαύτην σημασίαν τῆς λέξεως.

90. Ἐκ τοῦ Ἀρχεῖου τοῦ νεοελλ. λεξικοῦ.

91. Ν. Σ. Ρίζου, Καππαδοκικά, ἐν Κ/πόλει 1856, σ. 67.

92. Οὔτε εἰς τὸ παλαιότατον δημῶδες μαρτύριον τοῦ ἀγίου (Krumbacher, σ. 1 κέ) οὔτε εἰς τὰλλα περὶ τούτου δημῶδη βιβλία, οὔτε εἰς τὰ Μηναια, οὔτε εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος πολὺ ἀναγινωσκόμενον Ἐθναυρόν τοῦ Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου μνημονεύεται τὸ θαῦμα τῆς δρακοντοκτονίας. Μόνον δ' ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ τοῦ ἀγίου, τῇ τυπωθείσῃ ἐν Ἐνετίᾳ 1774 ἀναφέρεται οὕτω: «Νὰ τον ὁ μεγαλόψυχος ὁποῦ θανατῶνει φαρμακερὰ θηρία, *φονεῦει δράκοντας ἀνθρωποφάγους* καὶ ἐλευθερώνοντας ἀπὸ ἐλεινὸν καὶ ἀδικὸν θάνατον μίαν μονογενῆ θυγατέρα βασιλοπούλαν, καὶ ὀδηγῶντας πολλοὺς εἰδωλολάτρας πρὸς εὐσέβειαν κτλ.». Τὸ πρῶτον δ' ἐτυπώθη ἡ διήγησις περὶ τοῦ θαύματος ἐν ἑλληνικῷ δημῶδει βιβλίῳ πρὸ εἰκοσαετίας ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ ὄρει Πατερίτσας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος (Κ. Δουκάκη, Μέγας συναξαριστής, Ἀπρίλιος, Ἀθ. 1892, σ. 338 κέ. Aufhauser, σ. 146 κέ).

93. Βλ. Krumbacher, σ. 296 κέ. Aufhauser, σ. 164 κέ. 231 κέ. Ὡς ἐσημείωσα ἐν Ἀσωπίῳ Ἀττ. ἡμερολ., 1872, σ. 187 κέ ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τῆς ζωγραφικῆς δὲν μνημονεύεται

εἰς τὸν ποιήσαντα τὸ ἄσμα νὰ εἶχεν ἐπίδρασιν ἢ διατύπωσις τῆς θρησκευτικῆς παραδόσεως ὑπὸ τῶν ἀγιογράφων. Πλὴν δὲ τῆς παραστάσεως τοῦ ἀγίου ὡς ἐφίππου, ἦν παρέλαβεν ἐκ τῆς εἰκόνης τὸ ἄσμα (βλ. ἄνωτέρω, σ. 218-219), διακρίνεται ἡ ἐπίδρασις καὶ εἰς ἄλλας τινὰς λεπτομερείας αὐτοῦ. Ὅτι ὁ δράκων ἐτύλιξε διὰ τῆς οὐρᾶς του τοὺς ὀπισθίους πόδας τοῦ ἵππου τοῦ ἀγίου (38α', σ. 217)· τοῦτο ἀπεικονίζεται εἰς τινὰς τῶν ἀγιογραφιῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ ἐκ Βερροίας ὑπὸ τοῦ Aufhauser (πιν. 5) δημοσιευθεῖσα, φαίνεται δ' ὅτι ἡ λεπτομέρεια εἶναι τυπικὴ, διότι καὶ κατὰ τὸ συναξάριον τοῦ ἀγίου Δονάτου τὸ θηρίον «ἐδοκίμαζε νὰ συμπλέξῃ μὲ τὴν οὐρὰν του τοὺς πόδας τῆς ἡμιόνου τὴν ὁποίαν ἐκαβαλίκευεν ὁ ἅγιος»⁹⁴. Καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς περιστερᾶς (33α' γ', σ. 216) φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀπεικονίσεως εἰς τινὰς εἰκόνας τοῦ ἀγίου περιστερᾶς φεροῦσης εἰλητάριον ἔχον ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ ἀγίου. Τὸ δ' ἐπεισόδιον τῆς ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἵππου ἀναβάσεως τῆς βασιλοπούλας πρὸ τῆς δρακοντοκτονίας (34 ε', σ. 217) δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι προῆλθεν ἐκ παραστάσεως τοῦ λυτρωθέντος αἰχμαλώτου παιδός, ὅστις ζωγραφίζεται καθήμενος ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἵππου τοῦ ἀγίου Γεωργίου, φονεύοντος τὸν δράκοντα⁹⁵.

παράστασις τοῦ ἀγ. Γεωργίου ἐφίππου. Ἡ πρώτη αὐτῆς ὄρασις γινώσκω τοιαύτη παράστασις ὑπὸ ἑλληνικοῦ κειμένου μνημονευομένη, εἶναι ἡ ἐν τῇ Χρονικῇ τοῦ Μορέως (στ. 4787, σ. 316 Schmitt) ὅτι ὁ ἅγιος ἐπεράνη καβαλλάρη ἀσπρικόλατος, γυμνὸν σπαθὴν βαστῶν, βοηθῶν τοὺς Φράγκους εἰς τὴν ἐν Πρίνιτσα παρὰ τὸν Ἄλφειον μάχην (1264). Ἡ ἐπιφάνεια προῆλθε γινώσκω στήν τοιαύτην εἰκόνα, ἀδελφὸν δ' ὅμως ἂν ὀρθόκλιτον ἢ ἑλληνικὸν, καὶ ἀμφίβολον ἂν παρίστατο ἐν αὐτῇ κτείνων τὸν δράκοντα. Ἐπίσης ἀμφίβολον ἂν δρακοντοκτόνον ἀπεικόνιζε τὸν ἅγιον ἢ ὑπὸ τοῦ Κωδινού, (Π. τῶν ὄφικιαλ., σ. 48 Βεβλ.) μνημονευομένη εἰκὼν, ἣν ὁμοίως ἀναφέρω ἐν τῇ προμνησθεῖσῃ πραγματείᾳ. Εἰς εἰκόνα τοῦ ἀγ. Γεωργίου ἱππέως ὀπλίτου ἐποίησεν ἐπιγραμμα ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' ζήσας Μανουὴλ ὁ Φιλῆς (B' 226, τ. I, σ. 432 Miller).

94. Πολίτου, Παραδόσεις, σ. 975.

95. Ἡ ἀπεικόνισις τοῦ παιδός σκοπὸν ἔχει τὴν παράστασιν δύο ταυτοχρόνως θαυμάτων τοῦ ἀγίου ἐν τῇ αὐτῇ εἰκόνι, διότι ὁ παῖς εἶναι ἐκεῖνος, ὃν θαυμασίως ἐλύτρωσεν ὁ ἅγιος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. Αἱ διηγήσεις περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἀγίου ἀναγράφουσι τρία θαύματα τοιαῦτα, ἅτινα προδήλως εἶναι παραλλαγαὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος· τὴν λύτρωσιν παιδός ὑπηρετοῦντος εἰς ναὸν τοῦ ἀγίου, αἰχμαλωτισθέντος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν Παφλαγονίᾳ, ἐτέρου παιδός υἱοῦ τοῦ στρατηγοῦ Λέοντος Φωκᾶ ἐν Παφλαγονίᾳ αἰχμαλωτισθέντος ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦ υἱοῦ χήρας ἐκ Μυτιλήνης, συλληφθέντος ὑπὸ Σαρακηνῶν τῆς Κρήτης ἐπιδραμόντων εἰς τὴν νῆσον (Aufhauser, σ. 3, 4, 9). Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἄλλη παραλλαγή, τῆς ἀρπαγῆς ὑπὸ τοῦ ἀγίου καὶ τῆς ἀποδόσεως εἰς τοὺς γονεῖς αἰχμαλώτου παιδός, οἰνοχοοῦντος τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν, μνημονευομένη ἐν τῷ κανόνι εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Γεωργίου Σκυλίτζη (Βυζαντιν. Χρονικά, 1903, τ. X, σ. 492). Ἀθηναϊκὴ παράδοσις περὶ τοῦ θαύματος περὶ τῆς σωτηρίας παιδός χήρας, αἰχμαλώτου τῶν Τούρκων (Ἐβδομάς, 1884, τ. Α', σ. 64), ταυτίζεται πρὸς τὴν τρίτην παραλλαγὴν τοῦ θαύματος τοῦ ἐκ Μυτιλήνης παιδός. Τοῦτο δὲ τὸ θαῦμα ἀναφέρει καὶ ὁ σύντομος βίος τοῦ ἀγίου ἐν τῷ Μηναίῳ (Ἀπρίλ. 23). Βεβαίως δὲ τὰ θαύματα ταῦτα ὑπαινίσσεται καὶ ὁ Μανουὴλ Φιλῆς (τ. I, σ. 28-29 Miller). Ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἀποδίδει ὁμοίον θαῦμα εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον (παρὰ Pitra, Analecta sacra I 364)· ρωσικὸν δὲ τι θρησκευτικὸν ἄσμα εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον (Rambaud, La Russie érique, σ. 371-372).

Εἶναι περίεργον ἀληθῶς ὅτι τὴν παράστασιν ταύτην δὲν ἐνόησαν ἢ παρεξήγησαν οἱ περὶ τῆς εἰκόνης γράψαντες, ἀγνοοῦντες ἢ μὴ ἐνθυμηθέντες τὴν περὶ τοῦ θαύματος τούτου διήγησιν.

καστος δίδειν τὰ νήπιαν (!) αὐτῶν ἡμέραν καθ' ἡμέραν· χρόνων οὖν πολλῶν διαπεράναντος (!) ἦλθεν ὁ κύκλος ἐπὶ τὸν βασιλέα. Ἐνέδυσεν τὴν θυγατέραν αὐτοῦ πορφύραν καὶ βύσσαν· καὶ κοσμήσας αὐτὴν διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων τιμίων <κ>ατεφίλειν τὴν γλυκυτάτην ὄψιν αὐτῆς || [φ. 2^β] καὶ τὰ τερπνὰ καὶ γλυκύτατα κάλλη αὐτῆς, ἔνθεν κάκειθεν περιστρέφων αὐτῆς καὶ ὄδυρόμενος πικρῶς καὶ λέγων· «Ὑπαγε, μονογενὲς γλυκύτατόν μου τέκνον· τίνα περιβλέψομεν ἵνα μικρὸν εὐφρανθῶμεν; οἴμοι ποθεινότατόν μοι τέκνον! Τί ποιήσω; πότε σου τῆς γλυκείας ἀπολαύσω φωνῆς; πότε θάλαμον οἰκοδομήσω; πότε παστὸν πήξω; πότε λαμπάδας ἀνάψω; πότε χοροστασίας κινήσω; πότε ὀργάνων ἤχον μελωδήσω; πότε νεωτέρας εἰς εὐφροσύνην καλέσω; πότε καρπὸν κοιλίας σου ὄψομαι; Οἴμοι γλυκύτατόν μου τέκνον! ἄνευ κοινοῦ θανάτου χωρίζομαι σου». Καὶ πάλιν πρὸς τὸν λαὸν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν·

σ. 58,1 κέ «Λάβετε χ. καὶ ἀ., λάβετε καὶ αὐτὴν τὴν βασιλείαν μου· καὶ μόνον ἀφεῖτε μοι || [φ. 3^α] τὴν γλυκυτάτην καὶ ὡραίαν μου θυγατέραν, ἵνα θεωρῶν αὐτὴν εὐφραίνομαι». Καὶ οὐδεὶς ὑπήκουσεν αὐτοῦ, διότι αὐτὸς πρῶτον τοῦ πράγματος καθηγητὴς ἐγένετο. Τότε μετὰ πολλοῦ κλαυθμοῦ καὶ ὄδυρμοῦ ἀπέλυσεν τὴν κόρην πρὸς τὸ βροθῆναι ὑπὸ τοῦ θηρίου. Καὶ συνέδραμε πᾶσα ἡ π. ἀπὸ μ. ἔ. μ. π. θεωρίαν ἰδεῖν, τί μέλλει γινέσθαι (!) τῇ κόρῃ.

σ. 58,6 Ὁ δὲ φ. καὶ εἰ. θ., ὁ δοξάζων πάντας τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, ὁ θέλων δοξάσαι καὶ τὸν περιδοξῶν καὶ μέγαν Γεώργιον, οἰκονομεῖ τοιοῦτον πρᾶγμα. Κατὰ γὰρ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦν ὁ μέγας Γ. ἐν τῇ στρατείᾳ, ὅς ἦν τότε τὴν ἀξίαν κομενταράσιος· ἐγένετο δὲ ἀπολυθῆναι [φ. 3^β] τότε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰ ἴδια. Κατ' οἰκονομίαν δὲ θ. —

σ. 59,4 ἐξένευσεν πρὸς τὴν λίμνην τοῦ ποτίσαι τ. Γ. αὐ. Καὶ εὕρισκεν τὴν κόρην καθήμενην καὶ κλαίουσαν. Καὶ λέγειν αὐτῇ· «Γύναι, τί κλαίεις καὶ τί καθέζεις ὧδε;» Ἀπεκρίθη ἡ κόρη καὶ λ. αὐ. —

σ. 60,4 καὶ ἀνδρεῖον (om)

σ. 60,5 τοῦ (om)

σ. 60,6 φεῦγε». Λέγει αὐτῇ ὁ ἅγιος Γεώργιος· «Οἴμοι γ. —

σ. 60,7 ὁ λαός, ὁ ἀποβλέπω(!) σε;» Ἡ κόρη λέγει· «Πολλὴ ἐστὶν ἡ ἐφήγησις (!) — λέγειν. Φύγε, ἄνθρωπε, ἐν τάχει, μήπως κακῶς ἂ [φ. 4^α] ποθάνης». Λέγει αὐτῇ ὁ ἅγιος Γεώργιος· «Σὺν σοὶ θανοῦμαι, οὐ μὴ σε ἔ.». Τότε λέγειν αὐτῷ ἡ κόρη· «Κ. μου—

σ. 61,5 πόλεως ταύτης κ. καὶ ἀ. Ἄλλ' ἐν τῷ ὅ. τούτῳ, ὃ σὺ νῦν ὄρᾳς, δράκων κατοικεῖν καὶ κατεσθίειν τὸν λαὸν τῆς πόλεως. Καὶ ἐγὼ εἰμι θυγάτηρ τοῦ βασιλέως μονογενήν· καὶ δόγμα ἔδωκέν με ὁ πατήρ μου, καὶ ἔδωκαν ἀπαντες τὰ τέκνα αὐτῶν. Ἐνταῦτα (!) δὲ ἦλθεν ὁ κληρὸς πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἀπ. —

σ. 62,5 νῦν ἰδοὺ ἤκουσας πάντα· ἐξελθεν ἐν τάχει».

σ. 62,6 λέγει αὐτῇ· «Ἀπὸ τοῦ νυνὶ μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λέγε μοι τὸ σέβας ὃν (!) ἔχει ὁ πατήρ σου [φ. 4^β] καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ». Λέγει αὐτῷ ἡ κόρη· «Ἡράκλην καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Σκάμανδρον καὶ τὴν μεγάλην Ἀρτεμίν». Λέγει αὐτῇ ὁ ἅγιος Γεώργιος· «Μὴ φοβοῦ —

σ. 63,4 ἦρεν ὁ μακάριος Γεώργιος τὴν φωνὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν θ. καὶ εἶ.
«Ὁ καθήμενος ἐ. τ. χ. καὶ ἐπιβλ. ἀ. ὁ ὢν καὶ δ. θεὸς ἀλ., αὐτὸς γινώσκειν (!)
τὰ κρύφια καρδιογνώστα τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀ. ὅτι εἰσὶ μ., ὁ δ. φρ. σ.
τῶν (!) θεράποντί σου Μωσῆν, καὶ δ. —

σ. 64,2 ἐλ. σου, ὅτι σὺ εἶ θεὸς μόνος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ π. μετ' ἐ. σ.
εἰς ἀ. καὶ ὑπ. τὸ πονηρὸν θ. τοῦτο ὑπὸ τοὺς π. μου, ἵνα γνῶ ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ
εἶ». Καὶ ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ ἐκ ||(ἀποκεκομμένα 4 φύλλα).

Ἀνέκδοτοι παραλλαγὰὶ τοῦ ἔξματος

I

(Καστελλορίζου)

Τὸ τραοῦδι τ' ἦν Γεωργίου.

- Ἄγιέ μου Γιώργη ἀφέντη μου τσαὶ χροῦσοκαβαλλάρη,
ἀρμάτωμένος μὲ σπαθὶν τσαὶ μ' ἀγκυρὸν κοντάρι,
στὴ δόξαν τσαὶ στὴ δύναμη θέλω νὰ σ' ἀθθιβάλλω,
ποῦ σκότωσες ἓνα θεριὸν τὸ δράκον τὸ μεάλο,
5 ποῦ 'ταν μέσα στὸν τόπο μας σ' ἓνα βαθὺν πεάδι,
ἀθρώπους τὸ ταῖζασιν κάθε πωρὸν τσαὶ βράδυ.
Τσ' ἄ δέν τον ἐπηάινασιν ἄθρωπον νὰ δειπνήση,
σταλιὰν νερὸ δέν ἔφηνεν τὸν κόσμον νὰ δροσίση.
Ἐρρίχτασιν τὰ μπουλλετιὰ σὲ τίνα θὲ νὰ πέση,
10 νὰ πάη τὸ παιδάτσι του τοῦ λιονταριοῦ πεσκέσι.
Τσ' ἐξέπεσεν τὸ μπουλλετιν εἰς τὴ βασιλοπούλλαν,
ὅπου τὴν εἶσ' αἱ τσύρης τῆς μόνιαν τσ' ἀρκοντοπούλλαν.
Αἱ βασιλιᾶς σὰν τ' ἄκουσεν, τοῦτον τὸν λόον εἶπε.
«Οὐλον τὸ βιός μου πάρετε, τσαὶ τὸ παιδί μ' ἀφήστε».
15 Πολὺς λαὸς μαζεύτησεν τσαὶ πᾶν στοῦ βασιλέα.
«Γιὰ στεῖλε τὸ παιδάτσι σου, γιὰ στέλλουμεν τσ' ἐσένα.
— Στολίσετε τὴν κόρη μου μ' ἀτίμητα πετράδια,
μ' ἀτίμητα μ' ὀλόχρουσσα τσαὶ μὲ μαργαριτάρια.
Στολίσετε τὴν κόρη μου τσαὶ κάμετέ τὴν νύμφη,
20 τσ' ἀμέτε τὴν τοῦ λιονταριοῦ ἀπόψε νὰ δειπνήση».
Πολὺς λαὸς μαζεύτησεν τσαὶ παίρνουν τὴ στὴ βρύση,
δὲν τό'ξερε βαριόμοιρη πῶς θὰ μεταγυρίση.
Τὴν ἐκλαιεν αἱ τσύρης τῆς, τὴν ἐκλαιεν τσ' αἱ μάννα,
τὶς στράτες ποῦ περνούσασι μὲ δάκρυα τὶς ἔρράνα.

- 25 Ἐπῆραν την τσ' ἐπῆαν τη στοῦ πεαδιοῦ τὰ σ'εἴλη,
 τσ' ἐπιάσασιν τσ' ἐδέσαν τη μ' ἕνα χρουσὸ ἀλεσίδι.
 Αἱ ἄης Γιώργης τό 'κουσεν, τρέσ'ει νὰ τῆ γλυτώση,
 ἀπὸ τὸ στόμαν τοῦ θεριοῦ νὰ τὴν ἐλευθερώση.
 Ἄποῦ μακρὰ τότε θωρεῖ τσαι κάθεται τσαι κλαίει,
- 30 ὄντας ἐσίμωσεν κοντά, γυρίζει τσαι τοῦ λέει.
 «Φύε, ξενάτσι μ', ἀποῦ δῶ, νὰ μὴ σὲ φά' τσαι σένα,
 ἐῦτο τᾶεργιο θεριόν, ὁποῦ θὰ φά' τσ' ἐμένα.
 — Λιγάτσι θὲ νὰ τσοιμηθῶ στὰ γόνατά σου πάνω,
 τσαι θὰ σκοτώσω τὸ θεριό, στη δύναμην τὸ φτάνω.
- 35 — Αἱ τσύρης μου σέν' ἔστειλεν νὰ μὲ παρηβορήσης,
 τσαι σὰ θὲ νὰ βγη τὸ θεργιό, θὰ φύης νὰ μ' ἀφήσης».
 Τσ' ἐτσεῖ θρηνησαν τὰ βουνὰ τσ' ἐσάχτην τὸ πεάδι,
 τσαι βγαίνει τᾶεργιο θεριό, τὴν κόρη γιὰ νὰ φάη.
 «Ἔχου τὸ βαριορριζικόν, τί πικρομοίρα ποῦ 'μαι.
- 40 Γιὰ σούκου σκότωσ' τὸ θεριό γιὰτὶ πολλὰ φοῶμαι».
 Σηκώνετ' ἀνατολικά τσαι κάμνει τὸ σταυρὸν του,
 μιὰν κονταριὰν τὸ πέταξεν τσ' ἔκωμεν τὸν λαιμόν του.
 Μιὰν κονταριὰν τὸ πέταξεν ἀνάμεσα στὸ στόμα,
 τσ' ἔκαμεν τάραξην πολλὴ στὶ πέτρες τσαι στὸ χῶμα.
- 45 Τσαι ξαναθευτερώνηει τὴν τσοιμαλὴν τοῦ κόβει,
 τσ' αἱ κόρ' ἀποῦ τὸφ φόνον της κράζει τὸν ἄη Γιώργη.
 Αἱ ἄης Γιώργης τό 'κουσεν, πολλὰ τοῦ κακοφάνη.
 «Κόρη, ποῦ τό 'βρες τῶνομαν, τσαι πῶς τὸ ἀθθιβάλλεις;
 — Τὴν ὦραν ποῦ τσοιμηθήητες ἦρτ' ἕταν πελιστέρι,
- 50 τσ' ἐκράτειεν τίμιο σταυρὸν εἰς τὸ δεξίν του σ'έρι.
 Στη μέσην ἔγραφ' ὁ σταυρός, ἐβίβα σ' ἄη Γιώργη.
 Ὅπου πιστεύγει στ' ὄνομαν ποτὲ δὲ μετανοιῶνηει.
 Περικαλῶ, ξενάτσι μου, πῶς λέσιν τῶνομα σου,
 γιὰ νὰ καλέση τσύρης μου ἐσὲν τὴν ἀφφεντιά σου.
- 55 — Γιώργης στρατιώτης λέομαι, ἀφ' τὴν Καππαδοκία,
 μ' ἀντίς νὰ κάμη κάλεσμαν, ἄς χτίση ἐκκλησία,
 τσαι μέσα νὰ 'ν' ἀκόνισμα στ' ἄλεβον καβαλλάρη,
 ἀρματωμένο μὲ σπαθὴν τσαι μ' ἀργυρὸν κοντάρι».

ΣΗΜ. Στ. 32 ἐῦτο = τοῦτο· τᾶεργιο = τὸ ἄγριον. — 37 ἐσάχτην = ἐσεῖ-
 σθη, ρ. σάζομαι (σειομαι, κινουμαι). — 57 ἀκόνισμα = εἰκόνημα, εἰκὼν ἀγίου·
 τ' ἄλεβον = τὸ ἄλογον, ὁ ἵππος.

Λ

(Κορίνθου)

- Ἄγιε μου Γιώργη μάρτυρα, πρῶτε μου καβελλάρη,
 ἀρματωμένος με σπαθὶ καὶ με χρυσὸ κοντάρι.
 Στοιχειὸ μᾶς φανερώθηκε σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι,
 ἀνθρώποι τοῦ δειπνούσανε πᾶσα πρωὶ καὶ βράδυ.
- 5 Μιὰ μέρα δὲν τοῦ πήγανε ἄνθρωπο νὰ δειπνήση,
 σταλιὰ νερὸ δὲν ἄφηκε τὸν κόσμον νὰ ποτίση.
 Καὶ τὰ μπουλέτα ρίζανε τίνος μέλλει νὰ πέση.
 Καὶ τὰ μπουλέτα ἐπέσανε εἰς τὴ βασιλοπούλα,
 ὅπου τὴν εἶχε ὁ βασιλιᾶς μονάχη κι ἀκριβοῦλα.
- 10 Κι ὁ βασιλιᾶς ποῦ τᾶκουσε, πολὺ τοῦ βαρυφάνη·
 χτυποῦσε τὸ κεφάλι του μ' ἓνα μαῦρο λιθάρι.
 Κ' εὐτὺς τὸ βῆμ' ἀνέβηκε καὶ εἶπε.....
 «Πᾶρτε τὴ βασιλεία μου, τὴν κόρη μου ν' ἀφήσθε».
 Καὶ ὁ λαὸς ἐφώναξε κατὰ τοῦ βασιλέα.
- 15 «Ἦ στέλνεις τὸ κορίτσι σου ἢ στέλνουμε καὶ σένα».
 Κι ἀμέσως ἐδιέταξε νὰ στολιστῇ σὺν νύφῃ,
 γὰ νὰ σταθῇ τοῦ λονταριοῦ πεσκέσι νὰ δειπνήση.
 Κ' ἡ κόρ' ὅταν στολιζέτο, ὅλα τὰ δέντρ' ἀνθοῦνε,
 καὶ τὰ πουλάκι' ἀπ' τὰ κλαδιά νὰ γλυκοκελαιδοῦνε.
- 20 Καὶ τὸ πηγάδι διάβηκε, βλέπ' ἓνα καβαλλάρη,
 ἀρματωμένο με σπαθὶ καὶ με χρυσὸ κοντάρι.
 «Γιὰ φεύγα, φεύγα, ἀφέντη μου, φεύγα ν' ἀπὸ τὰ μένα,
 νὰ μὴ σὲ φάη τὸ στοιχειὸ ποῦ θὰ με φάη καὶ μένα».
 Ὅλιγὴ ν' ὥρα πέρασε καὶ τὸ πηγάδ' ἀφρίζει,
- 25 κι ὁ λιόντας ὄντα ν' ἐβγαίνει τὰ δόντια τ' ἀκονίζει
 «Γιὰ φεύγα, φεύγα, ἀφέντη μου, φεύγα ν' ἀπὸ τὰ μένα,
 νὰ μὴ σὲ φάη τὸ στοιχειὸ ποῦ θὰ με φάη καὶ μένα».
 Τᾶλογο καβαλλίκεψε καὶ τὸ κοντάρι βγάνει.
 Μία τοῦ δίνει στὴ καρδιά καὶ ἄλλη μιὰ στὸ στόμα,
- 30 καὶ τᾶλογο περίπλεξε τὰ πισινὰ του πόδια.
 «Γιὰ πές μου, πές μου, ἀφέντη μου, πῶς λένε τῶνομά σου,
 νὰ κάμη κι ὁ πατέρας μου καλὸ στὴν ἀφεντιὰ σου.
 — Ἄν κάμη κι ὁ πατέρας σου καλὸ στὴν ἀφεντιὰ μου,
 ἄς βάλῃ γρίβο τᾶλογο κι ἄη Γιώργη τῶνομά μου».

N

(Στεμνίτσης τῆς Γορτυνίας)

Ὁ Δράκος τοῦ πηγαδιοῦ ἐπῆγε σκλάβωσε μιὰ βασιλοπούλα γιὰ νὰ τὴ φάη,
καὶ ὁ

ἄη Γιώργης ἐξαγνάντησε μὲ τὸ ἄτι του καβάλλα.
Ἄσπρος εἶναι, ἄσπρα φορεῖ, ἄσπρο εἶν' καὶ τᾶλογό του.

Καὶ ἡ βασιλοπούλα φώναζε

φύγε, φύγε, ἀφέντη μου, τί ὁ Δράκος θὰ σὲ φάη.

Μὴ φοβᾶσαι

ἐγὼ θελᾶ σὲ σώσω
καὶ ἀπὸ τοῦ Δράκου τὸ στοιχειὸ θενὰ σὲ ἐλευτερώσω...
Ἄφέντης εἶσαι.... ἀφέντη καβελλάρη
ἀρματωμένος μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

(Ἀγγελόκαστρο)

ΑΘΗΝΩΝ

- Ἄφέντη μ' ἄη Γιώργη <μου> καὶ γριβοκαβαλλάρη,
ἀρματωμένος μὲ σπαθὶ καὶ μ' ἀργυρὸ κοντάρι.
Θηριό εἶχαμε στὸν τόπο μας σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι,
ἀνθρώπους τὸ ταῖζαμε πρωί, γιόμα καὶ βράδυ.
- 5 Καὶ μιὰ βραδιὰ δὲν τοῦ ἔδωσαν ἀνθρώπους γιὰ νὰ φάη,
σταλιὰ νερὸ δὲν ἄφησε τὸν κόσμος γιὰ νὰ πάρη.
Τὰ μπουλετιὰ ἐρρίζανε, τίνος μέλλει νὰ πέση,
νὰ πάη τὸ κορμάκι του τοῦ λιονταριοῦ πισκέσι.
Τὸ μπουλετί της ἔπεσε σὶ μιὰ βασιλοπούλα,
- 10 ὅπου τὴν εἶχ' ὁ βασιλιάς μονάχη κι ἀκριβοῦλα.
Κι ὁ βασιλιάς σὰν τ' ἄκουσε αὐτὸν τὸν λόγο εἶπε.
«Ὅλο τὸ βιό μου πᾶρτε τον καὶ τὸ κορίτσι' ἀφήστε».
Σὰν κίνησ' ὄλος ὁ λαός, πάει στοῦ βασιλέα.
«Ἢ στέλνεις τὸ κορίτσι σου ἢ στέλνουμε καὶ σένα.
- 15 – Πᾶρτε το <καὶ> στολίστε το, στολίστε το σὰ νύφη,
νὰ πῆτε καὶ τοῦ λιονταριοῦ γλυκὰ νὰ τὸ μασήση».
Τὸ πῆραν, τὸ στολίσανε, τὸ κάμανε σὰ νύφη,
τὸ πῆγαν καὶ τ' ἀφήσανε στὴν ἔρημη τὴ βρύση.
Κι ὁ ἄη Γιώργης σὰν τ' ἄκουσε, τρέχει νὰ τὸ γλυτώση,
- 20 νὰ μὴ τὸ φάη τὸ θηριό, νὰ τὸ ἐλευθερώση.

- Φόντας ἐζύγωσε κοντὰ εἰς τὴ βασιλοπούλα,
ἀναστενάζει θλιβερὰ μέσα ἀπὸ τὴν καρδοῦλα.
«Ποῦ ἦρθες δῶ, ξενάκι μου, ξένε μ' ἀπὸ τὰ ξένα,
ποῦ θὰ σὲ φάῃ τὸ θηριό ποῦ θὰ μὲ φάῃ καὶ μένα;
- 25 — Σώπα, βασιλοπούλα μου, κ' ἐγὼ θὰ σὲ γλυτώσω,
καὶ δὲ σὲ τρώει τὸ θηριό, θὰ σὲ ἐλευθερώσω.
— Φεύγα, ξένε μ', ξενάκι μου, <καὶ> σύρε στὴ δουλειά σου,
νὰ μὴ σὲ φάῃ τὸ θηριό, κρῖμα στὴ λεβεντιά σου».
Κι ὁ ἅγιος ἀκούμπησε στὰ γόνατά της πάνω.
- 30 «Φόντας θ' ἀνέβη τὸ θηριό, κρίνε μου, σὴκ' ἀπάνω».
Καὶ τὸ θηριό σὰν ἔβγαινε, ἐτρέμανε τὰ γνέφη,
κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόβο της στὴν ἀγκαλιά του πέφτει.
Κι ὁ ἅγιος ἐσηκώθηκε κι ἀρπάζει τὸ κοντάρι,
μιὰ κονταριά τοῦ ἔδωκε ἀπάνω στὸ κεφάλι.
- 35 «Πές μου, ξένε μ', ξενάκι μου, πῶς λένε τ' ὄνομά σου,
νὰ πάω νὰ ποῦ τοῦ κύριου μου γιὰ τὴν παλληκαριά σου.
— Σύρε νὰ πῆς τοῦ κύριου σου νὰ σκειάσῃ ἐκκλησία,
νὰ νομασθῇ τ' ἄη Γιωργιοῦ ἀπ' τὴν Καπαδοκία·
στὴ μέσ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησὰ νὰ σκειάσῃ καβαλλάρη,
- 40 ἀρματωμένον μὲ σπαθὶ καὶ μ' ἀργυρὸ κοντάρι».

ΣΗΜ. Ὁ προτασσόμενος ἀστερίσκος σημαίνει ὅτι τὸ κείμενον δὲν εἶναι
χρήσιμον εἰς γλωσσικὰς μελέτας, διότι ἡ καταγραφή αὐτοῦ δὲν ἐγίνε μετὰ τῆς
προσηκούσης ἐπιμελείας πρὸς διατήρησιν ἀπαραλλάκτων τῶν γλωσσικῶν τύ-
πων. — Αἱ μεταξὺ ἀγκυλῶν συλλαβαὶ ἢ λέξεις παρελείφθησαν ἐκ παραδρομῆς
ὑπὸ τοῦ καταγράψαντος τὸ ἄσμα.

Στ. 30 κρίνε μου = εἶπέ μου, φώναξέ μου.

Υ

(Αγ. Γεωργίου Νηλείας)

- Ἄη Γιώργ' ἀφέντη μου κι ὄμουρφι καβαλλάρη,
ἀρματουμένι μὲ σπαθὶ κι οὐλόχρυσου κοντάρι,
σὰν ἄγιους μοιάζεις στὴ θουργιά, σὰν Κύριους στὴ θιότη,
στὴ δόξα κι στὴ δύναμη θέλουν νὰ σ' ἀμφιβάλλουν,
- 5 σὰν τοῦ θηριό ποῦ σκότουςις, τὸν δράκουν τὸν μιγάλουν,
ποῦ βρίσκουνταν στὴ χώρα μας, κάτου σ' ἓνα πηγάδι,
κι ἀνθρώποι τοῦ ταῖζανι κάθι πουρνὸ κι βράδυ·
κι ὅποια μέρα δὲν τῶδουναν ἀνθρουπου νὰ δειπνήσῃ,
σταλιὰ νερὸ δὲν ἔδουνι τὴ χώρα νὰ δρυσίσῃ.

- 10 *Κὶ ρίχνανι τὰ μπουλιτιά κὶ σ' ὄποιουν τύχ' νὰ πέση,
ἔστειλνι τοῦ πιδάκι του τοῦ δράκουντα πισκέσι.
Ἐξέπισι τοῦ μπουλετι σὶ μιὰ βασιλοπούλα,
ὄπου τὴν εἶχ' ἡ βασιλιᾶς μαναχουρηγοπούλα.
Κ' ἡ βασιλιᾶς σὰν τᾶκουσι αὐτὸν τοῦ λόγουν εἶπι.*
- 15 «*Οὔλου τοῦ βιό μου πᾶρτι του κὶ τοῦ πιδί μ' ἀφήστι».
Πουλὺς λαὸς σηκώννιτι κὶ λέει στοῦ βασιλέα.
«Γιὰ στέλνεις τοῦ πιδάκι σου, γιὰ στέλνουμι ἰσένα.
— Στουλίστι τοῦ πιδάκι μου κὶ φκειιάζτι του σὰ νύφη,
κὶ στεῖλτι του τοῦ δράκοντα πισκέσι νὰ δειπνήση».*
- 20 *Κ' ἡ ἄη Γιώρς σὰν τ' ἄκουσι, πάει νὰ τοῦ γλυτώση.
Ἄπου σιμὰ τοῦ χιριτάει, 'π' ἀλάργα τὸν συντχαίνει.
«Φεύγα, ξινάκι μ', ἀπου δῶ γιὰ νὰ μὴ φάη κὶ σένα,
αὐτὸ τοῦ ἄγριου τοῦ θιριό ποῦ θὰ μὴ φάη κὶ μένα.
— Ἄφσι μι ν' ἀπουκοιμηθῶ στὴ σέλλα μου ἀπάνου,*
- 25 *κ' ἰγὼ σκουτώνου τοῦ θιριό, τοῦ δράκουν τοῦ μεγάλου.
— Αὐτὰ τὰ λές, ξινάκι μου, νὰ μὴ παρηγορήσης,
σὰν πᾶρ' νὰ ἔβγη τοῦ θιριό, θὰ σπύνης νὰ μ' ἀφήσης».
Σὰν πῆρι νὰ βγη τοῦ θιριό, ἡ εἰσοὺς ἀνατρέχει.
«Σήκου κὶ σκότους' τοῦ θιριό ποῦ πὲς σου δὲ σουβᾶσι».*
- 30 *Σηκώννιτ' ἀνατολικά κὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ κινει,
κὶ τοῦ κουντάρι τ' ἄδραξι κὶ στοῦ λιμοῦ τοῦ βάνει.
Κ' ἡ κόρ' ἀπου τοῦ φόβου της κῶναζε Ἀηγιώρη!
«Ποῦ τοῦ 'βρις, κόρη μ', τ' ὄνομα κὶ τοῦ παριλαβαίνεις;
— Πουτῶρας ποῦ κοιμώστανι, ἦρθ' ἕνα πιριστέρι,
κὶ βάστατ' τίμιουν σταυρὸ μέσ' στοῦ διζι' του χέρι,
κ' ἔγραφι μέσα ἡ σταυρός, ἐβίβα σ' Ἀηγιώρη.
— Ἄιντι, κόρη μ', στὴ μάννα σου, ἄιντι κὶ στοὺς γουνεῖς σου,
κὶ πὲς τους πῶς σου χάρισα σήμερα τὴ ζουή σου».
Κ' ἡ κόρη τὸν ξαναρουτάει. «Ποῦθ' εἶνι ἡ γινιά σου,
40 γιὰ νὰ σου κᾶν' ἡ ἀφέντης μου χάρισμα ν' ἀφιντιά σου;
— Σὰ θέλη ἡ ἀφέντης σου χάρισμα νὰ μ' χαρίση,
ἄς πιάσ' νὰ φκειιάσ' μιὰ ἀκκλησιά, μιὰ ἀκκλησιὰ στουρίση,
νὰ γράψ' Χριστὸ κὶ Παναγιὰ κὶ Πρόδρομ' Ἀηγιάννη,
κὶ στὴ διζιά της τὴ μιριά νὰ γράψη καβαλλάρη,
ἀρματουμένουν μι σπαθὶ κὶ οὐλόχρυσου κουντάρι».*

ΣΗΜ. Στ. 4 ἀμφιβάλλον = ἀναθιβάλλον (διηγοῦνται, ἐκθέτουσιν). Ὁ G. Meyer (Byz. Zeitschrift 1894 III, 156-7) ἂν καὶ ἠγνόει τὴν χρῆσιν τοῦ ἀμφιβάλλω ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης, εὐστόχως δ' ὁμως ἐζήτησε νὰ ἐξηγήσῃ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀναθιβάλλω ἢ ἀθιβάλλω ἐκ συμφυρμοῦ τοῦ ἀντιβάλλω καὶ ἀμφιβάλλω.

*Ψ

(Βάρνης)

- Καὶ βρέθηκε στὴ χώρα μας ἓνα ξηρὸ πηγάδι·
 ἀνθρώποι τὸ ταῖζανε κάθε σαββάτο βράδου.
 Σηκώθηκαν οἱ φτωχοὶ ἀπάνου στοὺς ἀρχόντους.
 «Ὡς πότε θὰ δίδουμεν ἑμεῖς νὰ πίνουν οἱ ἀρχόντοι,
 5 ἄς ρίζουμε τὸ μπουλετὶ νὰ διοῦμ' σὲ ποιὸν θὰ πέση».
 Καὶ ἔπεσε τὸ μπουλετὶ σὲ μιὰ βασιλοπούλα,
 ὅπου τό 'χε ἡ μάννα της μονάχη ρηγοπούλα.
 Ὅλον τὸ βιό της ἔδινε κι ὄλην τὴν καταριά της,
 ν' ἀφήσουν τὸ παιδάκι της καὶ ἄλλονε νὰ πάρουν.
 10 Πολὺς λαγὸς μαζεύθηκεν ἀπκάτου στοῦ βασιλέα.
 «Γιὰ δὸς μας τὸ παιδάκι σου, γιὰ παίρουμε ἑσένα.
 — Στολίστε τὸ παιδάκι μου καὶ κάμετέ το νύφη,
 καὶ πάνετέ το στὸ θηριὸ νὰ φάη, νὰ δειπνήση».
 Τὸ πήγανε, τὸ ἄφησαν ἐκεῖ εἰς τὸ πηγάδι.
 15 Ἀπὸ μακριὰ νε ἔρχεται, πάει κοντὰ καὶ λέει.
 «Φύγε, φύγε, ξενάκι μου, φύγ' ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα,
 μὴ ἔβγη τώρα τὸ θηριό, φάει καὶ σὲ καὶ μένα.
 Ἀπλωσ' τὰ γονατάκια σου νὰ κοιμηθῶ λιγάκι,
 κι ὄντας ἔβγη τὸ θηριό, θέλω νὰ με ζυπνήσης.
 20 — Ζύπνα, ζύπνα, ξενάκι μου καὶ τὸ θηριὸ ὀρμάει».
 Μιὰ κονταριά τὸ ἔδωσε καὶ κόπηκ' ὁ λαιμὸς του.
 «Πές με, πές με, ξενάκι μου, πῶς λένε τὸνομά σου,
 νὰ πὰ νὰ πῶ στὸν πατέρα μου, νὰ διῶ τί θὰ σὲ κάμη.
 — Γιώργη στρατιώτη μὲ λαλοῦν μέσ' στὴν Καππαδοκία.
 25 Νὰ πῆς εἰς τὸν πατέρα σου νὰ χτίση ἐκκλησία,
 καὶ μέσ' στὴ μέση στὴν ἐκκλησιὰ νὰ βάλῃ ἄη Γιώργη,
 ἀρματωμένο μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ δοξάρι».

*Ψ₁(Σαράντα Ἐκκλησιῶν⁹⁹)

Ἐφέντη μ' ἄη Γιώργη μου, ἐφέντη μ' καβαλλάρη,
 ἀρματωμένος μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι.

99. Ἡ παραλλαγή αὐτή, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς διατριβῆς, μοὶ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ μου κ. Πολυδώρου Παπαχριστοδοῦλου δ.φ., γράψαντος αὐτὴν καθ' ὑπαγόρευσιν γυναικὸς ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν, ἣτις φαίνεται δὲν ἐνθυμεῖτο καλῶς τὸ ὄσμημα, καὶ ἐκ τούτου καὶ ἐφθαρμένον εἶναι καὶ πολλὰ παρουσιάζει χάσματα.

Τὰ μποῦνε δλα πέσανε ἐκεῖνο του δὲν πέσει...

θὰ πάγη τὸ παιδάκι μου στὸν Δράκοντα πεσκέσι.

- 5 Μιὰ στιγμή δὲν ἀπερνᾶ, κάθε πρωὶ στὴν ὥρα,
 ποῦ δὲν ἀφήνει τὸ νερὸ νὰ πάγη μέσ' στὴ χώρα.
 Καὶ ἡ βασίλισσ' ἀπαντᾶ.

«Ἀφήστε τὸ παιδάκι μου τὸ μόν' καὶ μοναχό μου
 καὶ πάρετε τὸν βιό μου».

- 10 Κι ὁ Δράκος ἀποκρίθηκε. «Δὲν θέλουμε τὸ βιό σου,
 μόν' θέλω τὸ παιδάκι σου τὸ μόν' καὶ μοναχό σου».
 Τὸ πῆραν καὶ τὸ πῆγαιναν στοῦ πηγαδιοῦ τὰ χεῖλια,
 καθῆσαν καὶ τὸ ἔδεσαν μὲ τὴ χρυσὴ ἀλυσίδα.
 «Στάσου, στάσου, σὺ κόρη μου, στὰ γόνατά μ' νὰ πέσης

- 15 καὶ ὅταν ἔρτη τὸ θεριὸ ἐγὼ θὰ σὲ γλυτώσω.
 — Αὐτὰ τὰ λόγια μὲ τὰ λὲς νὰ μὲ παρηγορήσης,
 καὶ ὅταν ἔρτη τὸ θεριὸ θὰ πηγαίνης θὰ μ' ἀφήσης».....
 «Σήκω, σήκω, ἀφέντη μου, καὶ τὸ νερὸ ἀφρίζει
 καὶ ὁ Δράκοντας τὰ δόντια του γιὰ μὲνὰ τὸ τροχίζει».

- 20 Σηκώθηκε ἀνατολικά, μιὰ τὸ σταυρὸ τοῦ κάνει,
 μιὰ κονταριά τὸν ἔδωκε στὸ στόμα τὸν εὐρήκε,
 κόφτει καὶ τὴν κορδέλλα του, κόφτει καὶ τὸ λαιμό του.

Πῆρε τὴ βασίλει τὴν κόρ', τοῦ βασίλει τὴν πάγει.
 «Μὰ, βασιλέ μ', τὴν κόρη σου, κράτησε καὶ τὸ βιό σου,

- 25 ἔχε καὶ τὸ παιδάκι σου τὸ μόν' καὶ μοναχό σου.
 — Πές με, πές με πῶς λέγεσαι, πῶς εἶναι τὸνομά σου,
 θέλω νὰ κάμω κάλεσμα καὶ πρὸς τὴν ἀφεντιά σου.

— Ἄν θέλῃς νὰ κάνῃς κάλεσμα, στήσε μιὰν ἐκκλησιά,
 ζερβὰ νὰ βάλῃς τὸ Χριστὸ δεξιὰ τὴν Παναγία,

- 30 καὶ μέσ' στὴ μέσ' τὴν ἐκκλησιά νὰ κάνῃς καβαλλάρη».
 Τὸν ἅγιον Δημήτριο, πολὺ νὰ τὸν δοξάζετε.
 Τὸν ἅγιο Γεώργιο νὰ τὸν πολυχρονᾶτε
 γιὰ τὸ θεριὸ ποῦ σκότωσε, τὸ Δράκο τὸν μεγάλο.